

Op weg
naar
herstel

Jaarverslag 2020

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

De Nederlandsche Bank N.V. Jaarverslag 2020

Op weg naar herstel

Dit verslag werd afgesloten op 8 maart 2021.

Toelichting

Het binnenlands product, waarin grootheden van een aantal tabellen en figuren zijn uitgedrukt, is het bruto binnenlandse product tegen marktprijzen, tenzij anders aangegeven.

Verklaring der tekens

o (o,o) = het getal is minder dan de helft van de gekozen afronding of nihil;

Niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen c.q. het gegeven wordt niet (aan DNB) gerapporteerd;

- = gegevens ontbreken.

Afronding

Soms kloppen de tellingen niet geheel (door geautomatiseerde afronding per reeks); anderzijds is de aansluiting van de ene op de andere niet steeds geheel verwezenlijkt (door afronding per tabel).

© 2021 De Nederlandsche Bank N.V.

Iedere openbaarmaking en verveelvoudiging voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits met bronvermelding.

Postbus 98, 1000 AB Amsterdam

Spaklerweg 4, 1096 BA Amsterdam

Tel. +31 20 524 91 11

www.dnb.nl

E-mail: info@dnb.nl

Inhoud

Op weg naar herstel	4
1 De impact van de coronacrisis en de weg vooruit	12
2 Wanneer aan de lage rente	20
3 Betalingsverkeer in een tijd van voortdurende digitalisering	27
4 Verantwoording	33
2020 in Vogelvlucht	100
5 Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad, en governance	101
6 Verslag van de raad van commissarissen	108
Jaarrekening	115

Op weg naar herstel

- 4 Zelden is de aanblik van de wereld in zo'n kort tijdsbestek zo sterk veranderd als in 2020. Vooral in menselijk opzicht, maar ook voor de economie. Eind 2019 werd voor de Nederlandse economie nog een groei verwacht van 1,4%. Nu, ruim een jaar later, noteren we een krimp van 3,8% en kijken we naar de economische schade die het coronavirus heeft berokkend. Krachtig ingrijpen van de Nederlandse overheid, de Europese overheden en de Europese Centrale Bank (ECB) heeft die schade weten in te dammen. Bovenal leveren onze zorgverleners een enorme inspanning om de medische gevolgen van het virus te beperken. Vooruitblikkend kunnen we met de komst van meerdere vaccins uitkijken naar herstel van het openbare leven en van de economie. Tegelijkertijd moeten we erkennen dat de onzekerheid groot is. Deze crisis heeft weer eens laten zien dat de economie moeilijk voorspelbaar en maar beperkt maakbaar is. Het is belangrijk om hier in ons beleid rekening mee te houden.

Geen tegenstelling tussen gezondheid en economie

Terwijl de pandemie-wolkbreek zich nog boven ons ontlaadt, is de opklaring aan de horizon zichtbaar. Toch is de economische onzekerheid op korte termijn nog groot. Die onzekerheid hangt direct samen met de vraag hoe snel we het virus onder controle krijgen. De economische crisis is het gevolg van de pandemie. Wanneer de beperkende maatregelen er niet waren geweest, was de pandemie nog ernstiger en de economische schade waarschijnlijk nog groter geweest. Daarom kan de economie ook pas duurzaam herstellen wanneer het virus onder controle is. Hoe beter we ons aan de contactbeperkende maatregelen houden, hoe vaker we testen en hoe sneller we vaccineren, hoe eerder we ons oude leven weer voor een groot deel kunnen oppakken. Het krachtige economische herstel in het derde kwartaal van 2020, in de periode van lufte tussen de eerste en tweede coronagolf, laat zien dat zodra we het virus beheersen, de economie zich ook weer snel kan oprichten.

Lessen uit de vorige crisis hebben erger weten te voorkomen

Ofschoon de pandemie nog niet bedwongen is, kunnen toch al lessen worden getrokken uit de ervaringen tot op heden. Daarbij kunnen we vaststellen dat overheden en centrale banken geleerd hebben van vorige crises en daarmee erger hebben weten te voorkomen.

In de eerste plaats heeft ook deze crisis het belang van grensoverschrijdende samenwerking aangetoond. Dat begint bij de aanpak van de pandemie zelf: het virus kent geen grenzen en heeft zich mede door globalisering zo snel kunnen verspreiden. De bestrijding van het virus gaat ook het beste wanneer landen samenwerken. Zo heeft vaccinontwikkeling, -productie en -verspreiding baat bij internationale samenwerking, hoe complex en tijdrovend dat soms ook oogt. Daarbij past ook een zekere mate van solidariteit. We hebben er immers allemaal belang bij wanneer ook minder economisch ontwikkelde landen over de COVID-19-vaccins beschikken. En zelf hebben we op kritische momenten hulp ontvangen van onze oosterburen, die belangeloos IC-bedden beschikbaar stelden. Ook in crises als deze moeten we dus zoveel mogelijk de neiging weerstaan om fysieke en

mentale grenzen te sluiten. Dat helpt niet alleen bij de bestrijding van de pandemie, maar ook bij het economische herstel. Zeker een kleine open economie als de Nederlandse heeft Europa nodig om de wereldwijde risico's en protectionistische tendensen het hoofd te bieden. Maar Europa bijeen houden gaat niet vanzelf. Gelukkig is de Europese beleidsreactie op de huidige economische crisis beduidend sneller en beter dan na de grote financiële crisis, ruim tien jaar geleden. Het Europese herstellfonds markeert een veelbelovend begin. Nu is het zaak om hiermee voortvarend aan de slag te gaan en het momentum vast te houden. Het op de valreep afgesloten akkoord tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk is daarbij een welkome meevaller in deze tijd.

Als we goed voorbereid willen zijn op crises, moeten we erkennen dat niet elk risico even precies kan worden ingeschat. Daarom zijn buffers essentieel. Dit is een onmiskenbare tweede les van de huidige crisis. Buffers zijn bijvoorbeeld van belang in het begrotingsbeleid, waar een beperkte staatsschuld de ruimte geeft om de uitgaven in recessies te laten oplopen. Naar verwachting stijgt de Nederlandse staatsschuld dit jaar tot iets boven de 60%-norm uit het Verdrag van Maastricht en blijft deze daarmee alleszins beheersbaar. Zonder gezonde Nederlandse overheidsfinanciën aan de vooravond van de crisis, waren de zo belangrijke steunpakketten niet op dezelfde manier mogelijk geweest. Buffers zijn ook van belang voor banken, waar voldoende hoge kapitaalbuffers de mogelijkheid geven om de teugels in een crisis tijdelijk te laten vieren. Hiertoe is in de begindagen van de crisis ook besloten. Deze maatregelen waren alleen mogelijk door de opbouw van kapitaalbuffers in de afgelopen jaren, een belangrijke les uit de financiële crisis van 2008-2009. In de pensioensector heeft het jarenlang zonder adequate buffers doorstrompelen juist geleid tot verdelingsvraagstukken met bijbehorende spanningen tussen generaties, en daarmee de noodzaak van een omvangrijke stelselherziening vergroot. En ook in de zorg heeft de crisis duidelijk gemaakt dat geringe buffercapaciteit nadelig kan uitpakken in noodsituaties, zeker als ook de mogelijkheden om snel op te schalen beperkt zijn. Evenals het zorgen voor afdoende buffers is het belangrijk geen schroom te hebben om buffers daadwerkelijk in te zetten. Zolang het herstel broos is, moet geduld worden betracht bij het terugdraaien van noodmaatregelen, maar rust er ook geen taboe op het weer tijdig nadenken over een geleidelijke exitstrategie en bufferherstel.

Een derde les is dat een crisis als deze vraagt om een brede inzet van economische beleidsinstrumenten. In een situatie waarin de economische activiteit aan sterke restricties is gebonden, zijn de mogelijkheden om de economie met monetair beleid te stimuleren beperkt. Overheden kunnen krachtiger en gericht ingrijpen, zoals in vrijwel alle landen via grootschalige noodpakketten is gebeurd. Centrale banken spelen een belangrijke maar vooral ondersteunende rol, door financieringscondities gunstig te houden en zo de kredietverlening te faciliteren. De ECB heeft dat gedaan door grootschalig waardepapier op te kopen en banken tegen gunstige voorwaarden van langlopende financiering te voorzien. Ook toezichhouders hebben een steentje bijgedragen, zowel door banken toe te staan om op hun buffers in te teren, als door er bij hen op aan te dringen om hun dividenduitkeringen te beperken. Banken hebben hierdoor meer kapitaal ter beschikking om de kredietverlening op peil te houden. Hoofdstuk 1 van dit jaarverslag gaat dieper in op de invloed van

- 6 de pandemie op de economie en op de beleidsreactie. Al met al is de beleidsmix in het eurogebied nu adequaat, waardoor de economische crisis aanzienlijk minder diep is dan anders het geval zou zijn geweest. Dit smaakt naar meer. Het is belangrijk de stappen die zijn gezet om monetair en begrotingsbeleid beter op elkaar af te stemmen, te verankeren in het Europese economische beleid.

Waar de uitbraak van de coronacrisis in de eerste weken wereldwijd gepaard ging met financiële turbulentie, is die mede door ingrijpen van centrale banken en toezichhouders niet overgeslagen naar de reële economie en is de kredietverlening op peil gebleven. Sterker nog, wie begin verleden jaar in een diepe slaap zou zijn gevallen en nu, bij het ontwaken als eerste naar de beurskoersen zou kijken, zou nooit kunnen bevroeden dat de wereld zich in een diepe recessie bevindt. De wereldwijde MSCI-aandelenindex sloot het jaar af met een stijging van 14%. Dat laat onverlet dat de crisis ook bepaalde kwetsbaarheden in het financiële stelsel heeft blootgelegd. Zoals de destabiliserende rol die zogenoemde niet-bancaire financiële instellingen zoals geldmarktfondsen kunnen spelen, door zich gedurende periodes van stress in groten getale terug te trekken als marktmaker. Deze kwetsbaarheden worden nu alsnog aangepakt, onder meer door de Financial Stability Board (FSB). De komende tijd is het cruciaal dat de problemen in de reële economie niet alsnog in een financiële crisis eindigen. Daarbij is de grote afhankelijkheid van bankkrediet binnen het eurogebied een risico en is het wenselijk om financieringsbronnen te spreiden om de schokbestendigheid van de economie en het financiële systeem te vergroten. Het voltooiën van de Europese bankenunie en het voortvarend bouwen aan de kapitaalmarktunie zijn hiervoor van groot belang. Specifieker voor Nederland zijn er ook mogelijkheden om door middel van een kredietregister de kredietverlening aan vooral het midden- en kleinbedrijf te verbeteren. Veel eurolanden hebben een dergelijk register al. Door gegevens over verstrekte bedrijfskredieten centraal te verzamelen en beschikbaar te stellen, krijgen kredietverleners betere informatie over de kredietwaardigheid van bedrijven en wordt de kredietmarkt toegankelijker voor nieuwe aanbieders.

Tot slot heeft de coronacrisis ook de kwetsbaarheid van de Nederlandse arbeidsmarkt wederom blootgelegd. Dankzij omvangrijke steunmaatregelen is de oploop van de werkloosheid vooralsnog relatief beperkt gebleven. Het baanverlies concentreert zich tot nu toe echter vooral bij werknemers met een tijdelijk contract en uitzend- en oproepkrachten. De toegang tot het sociale vangnet is juist voor deze groep beperkter dan voor andere werknemers. Hetzelfde geldt voor zelfstandigen, voor wie het kabinet in hoog tempo tijdelijke steunmaatregelen heeft getroffen. Nederland zal zich in de nabije toekomst moeten bezinnen op de vormgeving van de arbeidsmarkt. Dat is de vierde les uit deze crisis. De keuze voor het type arbeidsrelatie moet passen bij de aard van het werk en de voorkeuren van werkenden en hun opdrachtgevers. Nu wordt deze verstoord door verschillen in fiscaliteit en sociale bescherming. Zo betalen zelfstandigen bijvoorbeeld fors minder belasting dan werknemers. Dat is prettig in goede tijden, maar heeft als keerzijde dat zij in slechte tijden buiten de sociale verzekeringen vallen. Het is daarom belangrijk dat een nieuw kabinet voortvarend voorstellen als die van de Commissie Regulering van Werk, beter bekend als de Commissie-Borstlap, in beleid omzet.

Uitdagingen op de weg naar herstel

Met het vooruitzicht van een medische oplossing voor de pandemie, is dit het moment om, met hulp van de lessen uit het verleden, te kijken naar hoe we de uitdagingen die nog voor ons liggen, kunnen overwinnen. Veel van deze uitdagingen waren er ook voor de coronacrisis al, maar hebben door de pandemie aan urgentie gewonnen.

Hoe de wereld na de pandemie er precies uitziet, weten we nog niet. Wel laten ervaringen na vorige pandemieën en andere ingrijpende gebeurtenissen zien dat mensen snel hun normale leven weer willen oppakken. Voor centrale banken betekent dit echter niet dat zij op hun lauweren kunnen rusten. De inflatie in het eurogebied bedroeg het afgelopen jaar 0,3% (en 1,1% in Nederland), ruim onder het streven van de ECB (naar een inflatie lager dan, maar dicht bij 2% op de middellange termijn). Mondiaal is de inflatie al geruime tijd laag, onder andere als gevolg van vergrijzing, globalisering, de flexibilisering van de arbeidsmarkt en de digitalisering van de economie. Te lage inflatie vormt een risico voor het soepel functioneren van de economie, omdat dit relatieve prijsaanpassingen en de afbouw van schulden bemoeilijkt. Waar de coronapandemie zowel prijsopdrijvende als prijsdrukkende effecten heeft, is de verwachting dat prijzen niet op korte termijn snel zullen stijgen. Zo zal de loongroei, een van de belangrijkste drijvers van de inflatie, de komende tijd naar alle waarschijnlijkheid te lijden hebben onder de toenemende werkloosheid. Dat het monetaire beleid de inflatie niet aan een touwtje heeft, werd al erkend ten tijde van het gematigd monetarisme van Jelle Zijlstra. Het begrotingsbeleid en het loonvormingsproces spelen immers evenzeer een rol bij de prijsontwikkeling. Op dit moment, met een economie die onder restricties opereert, is dit misschien wel meer waar dan ooit. Het tempo waarin de economie en de inflatie herstellen, hangt mede af van het verloop van de pandemie, van het begrotingsbeleid en van loonontwikkelingen, wat vraagt om flexibiliteit en geduld aan de kant van centrale banken.

De grenzen van het monetaire beleid, de interactie tussen monetair beleid en begrotingsbeleid, en de relatie tussen monetair beleid en uitdagingen op de langere termijn zoals klimaatverandering, zijn ook onderwerpen die worden besproken in de context van de strategie-evaluatie van de ECB. Bij deze evaluatie wordt ook de input van externe academici en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties gezocht. In eigen land hebben we vorig jaar november een digitale bijeenkomst georganiseerd om te luisteren naar de verwachtingen die er bij het brede publiek leven ten aanzien van het monetaire beleid. In de loop van 2021 hoopt de ECB de strategie-evaluatie af te ronden.

Een terugkeer naar de wereld van voor de coronacrisis is zeker niet wenselijk als het gaat om de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. Wereldwijd is de emissie van CO₂ het afgelopen jaar met ongeveer 6-7% gedaald als gevolg van de pandemie. Tegelijkertijd liet de tweede helft van het jaar zien dat de uitstoot bij economisch herstel ook snel weer opveert. Om de gemiddelde stijging van de temperatuur te beperken tot 1,5 graad Celsius, de meest ambitieuze interpretatie van de in 2015 in Parijs gemaakte afspraken, moet de emissie van CO₂ ook de komende 10 jaar in een vergelijkbaar tempo blijven dalen. Als men bedenkt dat we hiervoor in 2020 de wereldeconomie voor een flink

8 deel stil hebben moeten leggen, toont dit eens te meer aan dat we niet op dezelfde wijze kunnen blijven doorgaan. Vergroening van de economie is noodzakelijk om de anderszins desastreuze gevolgen van klimaatverandering op ons welzijn en onze welvaart te beperken. Dit is zonder twijfel de grootste uitdaging die ons de komende jaren te wachten staat. De herstelfase na de coronacrisis biedt een uitgelezen kans om de transitie naar een klimaatneutrale economie te versnellen. Dit kan in de eerste plaats door, liefst mondiaal of in ieder geval Europees, de CO₂-uitstoot beter te beprijzen, overheidsinvesteringen vooral te richten op verduurzaming van de economie en via bijvoorbeeld fiscale maatregelen ook private investeringen in verduurzaming te stimuleren. Financiële instellingen kunnen een belangrijke bijdrage aan vergroening leveren en zullen aandacht moeten blijven besteden aan de financiële risico's van klimaatverandering. Deze risico's zullen een belangrijk thema in het toezicht van DNB blijven.

Overigens zal Nederland op het vlak van vergroening en verduurzaming een extra inspanning moeten leveren. Alle goede voornemens ten spijt is Nederland zeker niet de beste leerling van de Europese klas waar het lessen in duurzaamheid betreft. Om in 2050 klimaatneutraal te zijn, een ambitie die de Europese Raad recent heeft bevestigd, moet de CO₂-uitstoot in Nederland met 2,7 procentpunt per jaar omlaag. Het tot dusverre vastgestelde en voorgenomen beleid leidt volgens de Klimaatnota 2020 tot een jaarlijkse daling van 2,3 procentpunt tot 2030. Daarmee volstaat het huidige klimaatbeleid dus niet. Nederland wacht daarnaast nog andere uitdagingen in het verduurzamen van de economie. Om biodiversiteit op peil te houden en verdere ecologische schade tegen te gaan, zal de uitstoot van stikstof moeten worden teruggebracht. Ook hier zou beprijzing van stikstofuitstoot uitkomst kunnen bieden, in combinatie met een terugsluis om getroffen sectoren bij de noodzakelijke transitie te ondersteunen.

Duurzaam herstel betekent ook dat iets zal moeten worden gedaan aan de flinke schuldenberg waarmee de coronacrisis ons heeft opgezadeld. De schuldenlast van zowel bedrijven als overheden is scherp opgelopen.

Mondiaal is de gemiddelde staatsschuld opgelopen van 89% naar 105% van het bruto binnenlands product (bbp); bedrijven staan voor 107% bbp aan de lat in vergelijking met 92% bbp voor de crisis, waarbij verschillen tussen landen groot zijn. Dit terwijl schuldhoudbaarheid voor corona al een punt van zorg was en het virus nog niet is uitgeraasd. Bovendien zijn de verwevenheden tussen banken, bedrijven en overheden toegenomen, onder andere door de garantieregelingen om de gevolgen van de coronacrisis te dempen. Dit maakt het afbouwen van deze schuldenberg nog complexer. Het weer afbouwen van schuld niveaus en de toegenomen verwevenheden is wellicht, na het tegengaan van klimaatverandering, de tweede grootste uitdaging in de nasleep van de corona-crisis. Daarbij is mondiaal een belangrijke coördinerende rol voor het IMF en de Wereldbank weggelegd. De schuldhoudbaarheidsanalyses van deze internationale instellingen bepalen immers mede de noodzaak en omvang tot schuldhoudstructurering van landen. Afbouwen van de schuldenberg strekt zich ook uit tot centrale banken: de ECB heeft inmiddels bijna een derde van de totale Europese

overheidsschuld op haar balans staan en is bovendien uitgegroeid tot een belangrijke financier van banken. Dat noopt tot het tijdig nadenken over een geleidelijke exitstrategie. Afschrijven van overheidsschuld op de balans van de ECB is immers in het Verdrag van Maastricht expliciet verboden. Niet alleen de sterk toegenomen publieke en private schulden, maar ook de toenemende mate waarin banken zich via de ECB financieren, kan een exit uit het ruime monetaire beleid uitdagend maken. Tegelijkertijd zijn er geen aanwijzingen voor een snel toenemende inflatie, waardoor een abrupte afbouw van de onconventionele maatregelen sowieso niet voor de hand ligt.

Om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid ook in de toekomst in staat blijft schokken op te vangen, moet de staatsschuldquote dienen als anker voor het begrotingsbeleid. Dat betekent niet dat we heel precies moeten sturen op een exact schuldniveau; daarvoor is de economie zoals gezegd te onzeker en te weinig maakbaar. Belangrijker is dat, wanneer het economisch herstel heeft doorgezet, de oploop van de schuld tot stilstand komt. Dat betekent dat het niet wenselijk is de overheidsuitgaven structureel op te voeren, zoals ook benadrukt door de Studiegroep Begrotingsruimte. Tegelijkertijd is het van belang kritisch naar de Europese regels te kijken. De kern hiervan, de 3%- en 60%-grenzen voor respectievelijk begrotingstekort en staatsschuld, zijn vastgelegd in het Verdrag van Maastricht en zullen niet snel veranderen. Wel is het wenselijk dat ook op Europees niveau de nadruk verschuift van het begrotingstekort naar de staatsschuld. Dit houdt meer rekening met de specifieke situatie in ieder land en geeft de overheidsbegroting de ruimte om mee te ademen met de conjunctuur. In tegenstelling tot het zogenoemde structurele begrotingstekort, dat nu veel gebruikt wordt, is de staatsschuld bovendien een objectief waarneembare grootheid. Ook is het belangrijk publieke investeringen beter te beschermen, met het oog op de gewenste verduurzaming van de economie en groei van de productiviteit. Dit laatste draagt weer bij aan een hogere structurele groeivoet en doet de schuldquotes als percentage van het bbp duurzaam dalen.

Bufferopbouw blijft ook van belang voor financiële instellingen. De tijdelijke versoepelingen van het toezichtkader, waartoe toezichthouders in de eerste weken van de crisis hebben besloten, hebben banken in staat gesteld de kredietkraan open te houden, maar moeten niet leiden tot permanente uitholling van de buffers. Het is dus belangrijk op termijn terug te keren naar het raamwerk vóór corona, dat op onderdelen bovendien nog niet af was. Te meer ook omdat de aanhoudende lage rente voor alle financiële instellingen uitdagend is, waaronder ook verzekeraars en pensioenfondsen. Dit vraagt om voldoende weerbaarheid (zie ook hoofdstuk 2 van dit Jaarverslag). Daarbij moeten we in de herstelfase voorbereid zijn op oplopende kredietverliezen als gevolg van faillissementen van ondernemingen; iets wat niet volledig voorkomen kan worden, zeker wanneer steunpakketten na een succesvolle aanpak van de pandemie worden afgebouwd. Het is van belang dat banken slecht presterende leningen tijdig herkennen en aanpakken. Hierbij kan het helpen om in de bankenunie een secundaire markt voor deze 'slechte' kredieten te ontwikkelen. In het uiterste geval kunnen nationale of Europese 'bad banks' onderdeel zijn van de oplossing. Hierbij geldt wel de randvoorwaarde dat eventuele verliezen van deze 'bad banks' neerslaan bij particuliere crediteuren en niet bij de overheid.

- 10 Om de schokbestendigheid van de Nederlandse economie te vergroten, is het ook van belang om in de herstelperiode de hypothecaire schuldenberg verder te verminderen en de woningmarkt fundamenteel te hervormen. Mede door het aanhoudende tekort aan woningbouw heeft de coronacrisis nauwelijks impact gehad op de huizenprijzen. In dat opzicht kan gesproken worden van 'two wrongs that make a right', maar dit doet niets af aan aanhoudende structurele onevenwichtigheden zoals het hoge schuldenniveau en een klein en duur vrije-huursegment. Dit zet de toegankelijkheid voor starters onder druk en maakt de Nederlandse woningmarkt en economie bovengemiddeld gevoelig voor elkaar versterkende schommelingen. Het is aan de overheid om deze onevenwichtigheden tegen te gaan door het woningtekort weg te werken en kopers niet langer te bevoordelen ten opzichte van huurders. Daarvoor is het belangrijk de woning op eenzelfde manier te belasten als andere vormen van vermogen, bijvoorbeeld door geleidelijke overheveling van woningbezit naar box 3 van de inkomstenbelasting. De opbrengsten hiervan kunnen desgewenst via een verlaging van de inkomstenbelasting terugvloeien naar de burger.

Positief is de vooruitgang die in het verslagjaar is geboekt met een ander probleemdossier voor de Nederlandse economie, de aanvullende pensioenen. Het nieuwe pensioencontract is zonder twijfel toekomstbestendiger, door de afschaffing van de doorsneepremie en het einde aan de spagaat tussen nominale zekerheid en indexatie-ambities. Tegelijkertijd blijven de principes van risicodeling en een collectief beleggingsbeleid overeind. Door het pensioen niet langer op te bouwen in het recht op een uitkering maar in een vermogen, wordt bovendien explicieter dat de pensioenuitkering onzeker is en afhankelijk van beleggingsrendementen en levensverwachting. Het is van belang dat de afspraken die sociale partners en overheid in juni 2020 hebben gemaakt voortvarend en zorgvuldig worden geïmplementeerd, zodat het nieuwe pensioencontract uiterlijk in 2026 een feit is. Dat bij de overgang naar het nieuwe contract sprake zal zijn van enige herverdeling tussen generaties, is onvermijdelijk en ook niet nieuw of uniek voor aanvullende, collectief georganiseerde pensioenen. Zolang deze herverdeling maar transparant, afgewogen en uitlegbaar is en deelnemers hierover goed worden geïnformeerd.

Digitalisering heeft door de coronacrisis een groeispurt gemaakt. Dat is goed nieuws. Digitalisering creëert nieuwe economische mogelijkheden en dynamiek, en kan op termijn de productiviteitsgroei verhogen. Het lijkt er bovendien op dat meer gedigitaliseerde economieën, zoals Nederland, minder hard zijn geraakt door de coronacrisis, onder andere doordat hun infrastructuur werken en consumeren 'op afstand' beter ondersteunt. De uitdaging is hier om ervoor te zorgen dat digitalisering welvaart en welzijn verhoogt en dat onmisbare economische en financiële diensten voor alle groepen in de samenleving toegankelijk blijven. Dit speelt onder andere op het gebied van betalingsverkeer. Het gebruik van bankbiljetten en munten neemt sterk af, mede onder invloed van de coronacrisis. De ECB en DNB onderzoeken daarom of een digitale vorm van centralebankgeld, de digitale euro, kan worden ingevoerd (zie ook hoofdstuk 3 van dit Jaarverslag). De digitale euro zou kunnen helpen verzekeren dat ook als het gebruik van chartaal geld verder afneemt, iedereen toegang houdt tot geld dat wordt uitgegeven door een centrale bank. Voorlopig blijft chartaal geld

echter nodig, al was het maar omdat nog niet iedere burger zich digitaal senang voelt. Het is dan ook zaak dat banken zich aan de afspraken in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) houden om het aantal geldautomaten voorlopig op peil te houden en dat winkeliers contant geld blijven accepteren.

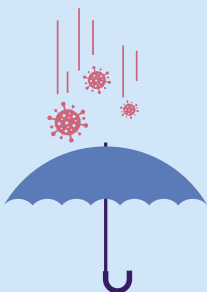
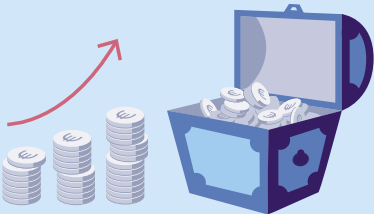

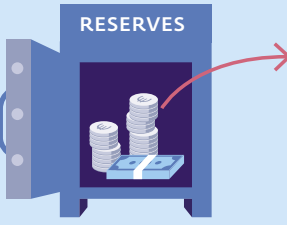
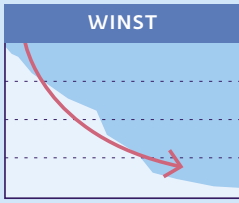
DNB maakt ook werk van de digitalisering van haar eigen toezichtprocessen, in lijn met de digitalisering in de financiële sector. Hierdoor kan het toezicht efficiënter en effectiever worden ingericht. Tegelijkertijd kent een digitale economie risico's, zoals een grotere kwetsbaarheid voor cyberaanvallen. Niet alleen de kans hierop neemt toe, ook de impact ervan. Het is dus van groot belang te investeren in het tijdig ontwaren en tegengaan van cyberrisico's. Voor pandemieën is ook al vaak gewaarschuwd, en ondanks de uitbraak van bijvoorbeeld SARS of MERS, waren we onvoldoende voorbereid. Laten we voorkomen dat de geschiedenis zich bij cyberrisico's, die zich zonder meer gaan manifesteren, herhaalt.

Tot slot

Zelden, misschien wel nooit, is er een jaar geweest in de geschiedenis van Nederland en DNB dat het economische tij zo snelle keerde. Waar het verslagjaar begon met een negen voor de Nederlandse economie, eindigde dit als gevolg van de coronapandemie met een krimp van historische omvang en, belangrijker nog, veel menselijk en sociaal leed. Tegelijkertijd is de Nederlandse economie deze crisis gezond ingegaan en heeft zij haar veerkracht bewezen. En hebben medici, wetenschappers en zorgverleners, maar toch ook wel een beetje de financieel-economische beleidsmakers en toezicht-houders, met vereende krachten erger weten te voorkomen en perspectief op herstel weten te creëren. Ondanks de aanhoudende onzekerheid, ziet het ernaar uit dat we 2021 met een aanzienlijk beter perspectief zullen eindigen dan 2020.

1 De impact van de coronacrisis en de weg vooruit

Beleidsreactie en uitdagingen

	Actie	Uitdaging
OVERHEID	 <p>Steunpakketten om bedrijven en banen te behouden.</p>	 <p>Ook in de toekomst zorgen voor voldoende buffers overheidsfinanciën.</p>
CENTRALE BANKEN	 <p>De ECB verlicht financieringslasten bedrijven en overheden.</p>	 <p>Te grote afhankelijkheid van ECB voorkomen.</p>
TOEZICHTHOUDERS	 <p>Banken mogen tijdelijk lagere reserves aanhouden om leningen te kunnen blijven verstrekken.</p>	 <p>Banken moeten rekening houden met minder winst en verliezen bij klanten.</p>

De uitbraak van het coronavirus en de maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan hebben ongekend zware gevolgen voor de Nederlandse samenleving. Velen hebben zelf of in hun naaste omgeving de gevolgen van het virus ervaren. Naast de individuele gevolgen van besmetting heeft de pandemie forse maatschappelijke effecten, zoals meer eenzaamheid, olopende onderwijsachterstanden en uitgestelde zorgbehandelingen. Het virus heeft ook gezorgd voor een sterke economische krimp. Met een groot pakket aan maatregelen hebben overheden en centrale banken de economische gevolgen en doorwerking daarvan naar de financiële sector verzacht. De verdere uitrol van het vaccineren biedt perspectief op een geleidelijke versoepeling van de contactbeperkende maatregelen en herstel van de economie. Tegelijk blijft de medische en economische onzekerheid de komende tijd nog bijzonder groot.

Effectieve beleidsacties dempen gevolgen historische krimp

De krimp van de Nederlandse economie in 2020 was met 3,8% van historische omvang, vergelijkbaar met de kredietcrisis in 2009. Tegelijkertijd zijn de gevolgen milder dan in veel andere landen. Voor het eurogebied als geheel bedroeg de krimp in 2020 6,8%. Dat de krimp in Nederland meeviel, hangt onder meer samen met de minder strenge contactbeperkende maatregelen tijdens de eerste besmettingsgolf vergeleken met sommige andere landen en een relatief klein aandeel van sterk geraakte sectoren in de Nederlandse economie, in het bijzonder de toeristische sector. Verder speelt mee dat thuiswerken en online winkelen in ons land al voor de pandemie relatief goed ingeburgerd waren, dankzij een hoge mate van digitalisering.

Daarnaast hebben grootschalige steunmaatregelen van de overheid de economie gestut en banen behouden. Zo had de NOW-regeling, die werkgevers ondersteunt in de loonkosten op het hoogtepunt een bereik van ruim 2,6 miljoen werknemers. Ook deden circa 374.000 zelfstandigen een beroep op noodsteun. Het eerste noodpakket bereikte daarmee ongeveer 3 miljoen werkenden. Naast deze steunmaatregelen hebben belastinguitstel en kredietgaranties geholpen om liquiditeitsproblemen bij bedrijven te voorkomen. De totale uitgaven aan de steunmaatregelen in 2020 en 2021 worden met de uitbreiding van het pakket in januari tot dusver geschat op ruim EUR 61 miljard. Overigens zouden ook zonder de steunpakketten de kosten voor de overheid zijn opgelopen, bijvoorbeeld door hogere werkloosheidsuitgaven. Naast nationaal beleid zijn ook op Europees niveau maatregelen genomen, bijvoorbeeld het gezamenlijke herstellfonds (Next Generation EU), dat structurele hervormingen en verduurzaming en digitalisering van de economie stimuleert.

De gevolgen van de crisis zijn ongelijk verdeeld

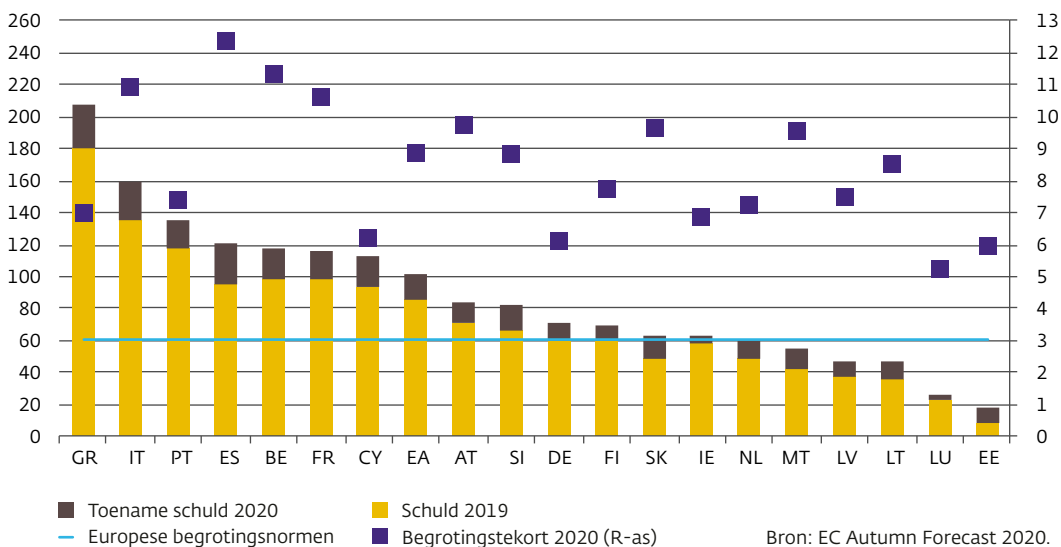
Op de arbeidsmarkt vingen vooral jongeren en werknemers met een flexibel contract de eerste klappen op. Eind 2020 was het aantal werknemers met een flexibel contract circa 180.000 lager dan eind 2019. En ondanks een gestage groei van het aantal zelfstandigen, deden velen van hen een beroep op inkomenssteun. Mensen met een vast contract hebben tot dusverre hun baan veelal

- 14 kunnen behouden en voelen de gevolgen van de crisis niet direct in hun portemonnee. Door de contactbeperkende maatregelen en toegenomen onzekerheid zijn de besparingen van huishoudens bij banken in 2020 met EUR 42 miljard toegenomen, een recordtoename in een jaar. Vooral mensen met een flexibel contract en zelfstandigen hebben dus te maken met werk- en inkomensonzekerheid, terwijl juist deze groep een beperktere toegang heeft tot sociale vangnetten. De ongelijke verdeling van de gevolgen van de crisis zien we niet alleen op de arbeidsmarkt, maar bijvoorbeeld ook in het onderwijs. Zo zijn er aanwijzingen dat het sluiten van de scholen grotere nadelige gevolgen heeft voor kinderen met een minder sterke sociaal-economische achtergrond.

De overheidsschuld loopt flink op

Mede als gevolg van de steunpakketten loopt de Nederlandse overheidsschuld sterk op, van 49% van het bbp in 2019 tot net boven de Europese norm van 60% in 2021 volgens de december-raming van DNB. Ook lagere belastinginkomsten en hogere werkloosheidsuitgaven dragen bij aan een oplopende schuld. Dankzij de opbouw van stevige buffers in goede tijden is er nu ruimte om de steunpakketten te bekostigen en de economische terugval op te vangen. In sommige andere landen was de uitgangspositie minder gunstig (zie figuur 1), waardoor de schuld in het eurogebied gemiddeld tot boven de 100% van het bbp oploopt. Daarnaast leiden de in verschillende landen afgegeven garanties op bankleningen in reactie op de crisis tot nieuwe risico's voor de overheidsfinanciën en een toenemende verwevenheid tussen banken, overheden en de private sector.

Figuur 1 Sterke verschillen in overheidsschuld en -tekort eurolanden

Ook monetair beleid biedt ondersteuning aan de economie

Naast budgettair beleid draagt ook monetair beleid bij aan het verlichten van de effecten van de crisis. De ECB heeft financiële markten ondersteund en voor gunstige financieringscondities in het gehele eurogebied gezorgd, onder andere door de invoering van het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP). Daarnaast hebben zowel kortlopende als langlopende financieringsoperaties voor banken (TLTRO's) geholpen om de kredietverlening aan de reële economie op peil te houden. Daarbij is de impact van negatieve rentes op de winstgevendheid van banken verzacht, doordat het negatieve stallingstarief (depositorente) niet geldt voor een deel van de reserves die banken bij de centrale bank aanhouden.

Dankzij de TLTRO's, het PEPP en andere beleidsmaatregelen, zoals het versoepelen van onderpandvereisten voor banken, is de liquiditeit toegenomen en de druk op geldmarkten verminderd. Ongedekte geldmarkten droogden aan het begin van de coronacrisis enige tijd op, mede doordat geldmarktfondsen zich terugtrokken en rentes sterk opliepen. Deze geldmarktfondsen werden namelijk op grote schaal geconfronteerd met onttrekkingen, doordat beleggers als gevolg van de verslechterde economische omstandigheden uit voorzorg over meer liquiditeiten wilden beschikken.

Positie bankwezen stabiel

Daarnaast hebben DNB en de ECB verschillende toezichtsmaatregelen genomen, waaronder een tijdelijke verlaging van de buffereisen voor banken ([overzicht](#)). Banken hebben daardoor meer kapitaal ter beschikking om de kredietverlening op peil te houden. Verder is de voorziene invoering van verzwarende kapitaaleisen uitgesteld. Ook hebben banken de aanbeveling opgevolgd om in 2020 geen dividend uit te keren en hier in 2021 zeer terughoudend mee te zijn. Hierdoor blijven meer reserves in kas om nieuwe kredieten te verlenen of verliezen op bestaande kredieten op te vangen.

De positie van de Nederlandse bankensector tijdens de crisis is tot nu toe solide gebleken, ondanks de betaalpauzes die banken aan een deel van hun klanten hebben verleend. De omvang van leningen die klanten niet kunnen terugbetalen is vooralsnog niet zorgwekkend toegenomen en de kredietverlening is op peil gebleven. [Stresstesten van DNB](#) laten zien dat de kapitaalratio's van Nederlandse banken ruim boven de minimumvereisten blijven, ook in een zeer zwaar scenario, waarbij de economie in 2021 niet herstelt en de overheid de contactbeperkende maatregelen niet voor 2022 afbouwt. In een dergelijke situatie van oplopende faillissementen en aanhoudend laag vertrouwen in de komende periode is de impact op banken weliswaar fors, maar geen belemmering voor de kredietverlening.

De stabiele positie van het bankwezen is het gevolg van zowel de steunmaatregelen als een goede uitgangspositie, die is ontstaan door het verplicht opbouwen van kapitaalbuffers in de jaren voor de pandemie. Tegelijkertijd vertroebelen de genomen maatregelen de blik op de kredietrisico's. Zelfs in een relatief gunstig economisch scenario zullen bij klanten betalingsproblemen naar voren komen wanneer de overheid de steunmaatregelen afbouwt.

- 16 Ook de Europese bankensector als geheel lijkt de pandemie te kunnen doorstaan. Zo liet de ECB-analyse van kwetsbaarheden van juli 2020 zien, dat in het geval van een sterke recessie de kapitaalratio's van banken weliswaar dalen, maar nog boven de minimumvereisten blijven. In een nog zwaarder economisch scenario zou een aantal banken hun kapitaal moeten aanvullen, maar zou het totale kapitaaltekort beperkt blijven.

Door de dalende rente en aandelenkoersen nam de gemiddelde dekkingsgraad van pensioenfondsen flink af aan het begin van de coronacrisis, maar dit is inmiddels grotendeels hersteld. Ook verzekeraars, met name levensverzekeraars, worden geraakt door de lagere rente als gevolg van de coronacrisis. Vanwege hun bijzondere rol in deze crisis heeft DNB zorgverzekeraars de ruimte gegeven om zorgaanbieders te steunen, waar overigens nog geen gebruik van is gemaakt. Vooral nog is de impact op de financiële positie van deze verzekeraars redelijk beperkt gebleven. Ook bij schadeverzekeraars is een beperkt effect van de coronacrisis te zien. Tegenover tegenvallers bij onder andere reis-, evenementen- en verzuimverzekeringen staan meevallers door minder claims bij auto- en brandverzekeringen.

Uitdagingen voor herstel na de pandemie

Het is wenselijk om tijdens economisch zwaar weer buffers in te zetten om de gevolgen van de klap te verzachten. Tegelijkertijd resulteert de pandemie in financiële kwetsbaarheden, die het herstel kunnen belemmeren. De Nederlandse economie liet in het derde kwartaal van 2020 zien snel te kunnen terugveren na een harde klap. Een duurzaam herstel uit de crisis is echter geen gegeven en vereist verstandig beleid.

Afbouwen steunmaatregelen en opbouwen buffers overheidsfinanciën

Steun vanuit de overheid heeft geholpen de economische schade en de risico's voor de financiële sector te beperken, maar heeft ook nadelen. Zo kan te langdurige steun bedrijven overeind houden die op termijn niet meer levensvatbaar zijn, wat aanpassingen in de structuur van de economie in de weg kan staan. Tegelijkertijd komen dergelijke aanpassingen tijdens een crisis waarschijnlijk minder snel tot stand. Wie zijn baan verliest, heeft immers tijdens economisch zwaar weer minder snel een andere baan gevonden dan bij een aantrekkende economische groei. Daarnaast brengen de verschillende steunpakketten budgettaire kosten met zich mee. Het verder uitrollen van het vaccineren biedt zicht op economisch herstel en daarmee ruimte om de steunmaatregelen af te bouwen. Zolang de pandemie nog niet onder controle is, blijft overheidssteun echter noodzakelijk om huishoudens en bedrijven te helpen om deze voor velen zware periode te overbruggen.

Ook direct na de pandemie heeft het economisch herstel voorrang op het terugbrengen van het overheidstekort. Dit betekent dat de overheid de begroting laat bijdragen aan het stabiliseren van de economie door bezuinigingen en lastenverzwaringen te vermijden. Wanneer het economisch herstel zich heeft doorgezet, kan bezien worden wat nodig is om op langere termijn weer over voldoende buffers te kunnen beschikken. Structurele verhogingen van de uitgaven zijn nu niet wenselijk,

vanwege de nog onzekere economische situatie en de oplopende overheidsschuld. Binnen het begrotingsbeleid moet wel voldoende ruimte en prioriteit worden gegeven aan uitgaven die het duurzame groeipotentieel vergroten, zoals investeringen op het gebied van klimaat en energietransitie. Op die manier kan overheidsbeleid bijdragen aan een groen herstel van de economie, wat in het licht van de recent aangescherpte Europese klimaatdoelstellingen nog urgenter is geworden.

Voor landen met een relatief hoge schuld is het wenselijk om in de komende jaren toe te werken naar een lagere schuldratio. Het is daarbij belangrijk om de nadruk te leggen op hervormingen die de economische groei bevorderen, in plaats van op bezuinigingen die de groei in eerste instantie onder druk zetten. Een hogere economische groei maakt overheidsschulden makkelijker te dragen, omdat de belastinginkomsten dan toenemen. In veel Europese landen ligt er nog potentieel om de productiviteit en concurrentiekracht te vergroten. Ook voor Nederland liggen er hervormingsuitdagingen, bijvoorbeeld op het terrein van de arbeidsmarkt en de woningmarkt, zoals al aangegeven in de inleiding van dit jaarverslag. Voor een stevig economisch herstel in Europa is naast nationaal beleid ook een belangrijke rol weggelegd voor het nieuwe Europese herstelfonds.

Uiteindelijke impact van crisis op bedrijven nog onzeker

Veel bedrijven zijn hard geraakt door de crisis. De steunpakketten hebben de gevolgen verzacht, maar vooral in de zwaarst geraakte sectoren hebben ondernemers flink moeten interen op hun reserves. Ook als de pandemie achter ons ligt, zullen zij in veel gevallen nog kampen met financiële problemen, die ook het economisch herstel kunnen beïnvloeden. Dit is bijvoorbeeld het geval als bedrijven met een hoge schuld terughoudender zijn met investeringen of minder makkelijk aan financiering kunnen komen. Daarnaast zijn bedrijven met beperkte buffers tijdens de herstelfase kwetsbaarder voor nieuwe tegenslagen. De financiële situatie van het Nederlandse bedrijfsleven was voorafgaand aan de pandemie gemiddeld genomen niet direct zorgwekkend. Nederlandse bedrijven hadden eind 2019 weliswaar naar verhouding hogere schulden dan gemiddeld in het eurogebied, maar dit beeld is vertekend door de relatief sterke aanwezigheid van multinationals in ons land. Wat betreft winstgevendheid en eigen vermogen stonden zowel het Nederlandse midden- en kleinbedrijf als grote ondernemingen er op basis van een CPB-studie tot voor kort relatief goed voor. Ook zijn de besparingen van Nederlandse bedrijven in internationaal perspectief hoog.

De gevolgen van de pandemie voor het bedrijfsleven zijn op dit moment nog onzeker. Op nationaal niveau zijn de schulden van Nederlandse bedrijven over de eerste drie kwartalen van 2020 beperkt toegenomen. Het aantal faillissementen kwam in 2020 uit op het laagste niveau sinds het jaar 2000. Voor veel ondernemers in zwaar geraakte sectoren zijn de vooruitzichten echter verslechterd. De toegenomen voorzieningen bij banken zijn hier een indicatie van. Een hoger aantal faillissementen in de toekomst is dan ook te verwachten. Bedrijven zullen na de pandemie waar nodig opnieuw financiële buffers moeten opbouwen. Een aantrekkende economie met hogere bestedingen is hierbij behulpzaam. Dit benadrukt, zoals reeds opgemerkt, de noodzaak voor de overheid om bezuinigingen

- 18 en lastenverzwaringen op korte termijn te vermijden. Daarnaast is het wenselijk om voor bedrijven fiscale prikkels om schulden aan te gaan te verminderen. Dit maakt financiering met eigen vermogen aantrekkelijker voor bedrijven, wat hun schokbestendigheid vergroot.

Risico's voor de bankensector blijven groot

Het blijft cruciaal om te voorkomen dat de reële crisis overslaat naar de financiële sector. Hierbij moeten de banken, en DNB als toezichthouder, extra aandacht hebben voor kredietrisico's. Hoewel er op dit moment nog geen grote betalingsproblemen zijn, neemt het risico daarop wel toe. Dat is vooral het geval wanneer de crisis langer voortduurt en de overheid op enig moment de steunmaatregelen afbouwt. Bankens zullen hierbij tijdig moeten bezien hoe de financiële situatie van hun klanten door de coronacrisis is geraakt, om vervolgens waar nodig in te zetten op bijvoorbeeld herstructurering of afwaardering. Dit vereist voldoende operationele capaciteit bij bankens, evenals een effectieve aanpak van faillissementen. De voorzieningen die bankens moeten treffen, drukken hun winstgevendheid en vragen om verdere kostenbesparingen. Mede daardoor zal naar verwachting de digitalisering van de dienstverlening door bankens versnellen. Daarnaast kan de zoektocht naar winstgevendheid leiden tot consolidatie in het bankenslandschap, een ontwikkeling die met name in andere Europese landen relevant is.

DNB en de ECB moeten als toezichthouders continu en zorgvuldig de effecten van prudentiële maatregelen wegen, zodat deze tijdig verlengd of juist teruggedraaid worden. Enerzijds kan een te vroegtijdige beëindiging of herinvoering van de maatregelen het economische herstel schaden. Anderzijds zou het systeem niet 'gewend' moeten raken aan de huidige minder zware maatregelen. De kapitaal- en buffervereisten moeten daarom tijdig, maar geleidelijk, genormaliseerd worden, om in de toekomst nieuwe schokken op te kunnen vangen. Bij het terugdraaien van de maatregelen is het van belang oog te houden voor de samenhang tussen beleidsacties van toezichthouders, overheden en centrale bankens.

Naast het terugdraaien van de crisismaatregelen moeten ook de laatste onderdelen van het pakket aan maatregelen van na de financiële crisis, beter bekend als Bazel 3.5, nog worden ingevoerd. Deze maatregelen beperken de verschillen tussen bankens in de risicoweging die zij toekennen aan bijvoorbeeld leningen. De invoering hiervan is een jaar uitgesteld, maar moet zeker niet worden afgesteld, omdat door deze maatregelen de buffers van bankens op lange termijn worden versterkt.

Ook het monetaire beleid ziet zich voor uitdagingen gesteld

Bij aanvang van de pandemie waren de monetaire en financiële voorwaarden in het eurogebied al ruim, vanwege de al langere tijd achterblijvende inflatievooruitzichten. Het monetaire beleid draagt, zoals al opgemerkt, bij aan het beperken van de economische impact van de crisis door ervoor te zorgen dat financiële omstandigheden voor bedrijven en overheden gunstig blijven. Deze rol is belangrijk, maar komt ook met ongemakken. Zo nemen door de aankoopprogramma's de risico's op de balans van de ECB en DNB toe (zie ook de financiële toelichting in hoofdstuk 4 van dit jaarverslag).

Wanneer de pandemie wegebt, zal het monetaire beleid daarom moeten normaliseren, waarbij de interactie tussen het monetaire en het budgettaire beleid aandacht behoeft.

19

De door de pandemie versterkte kwetsbaarheden roepen vragen op voor het monetaire beleid. Zo worden bedrijven en overheden bij oplopende schuldposities kwetsbaarder voor stijgende rentes. Daarnaast bestaat het risico dat banken afhankelijk worden van goedkope centralebankfinanciering door de aanhoudende beschikbaarheid hiervan. Omdat de ECB voor de doorwerking van haar monetaire beleid afhankelijk is van de bancaire sector, kunnen deze ontwikkelingen het terugdraaien van verruimende monetaire maatregelen bemoeilijken. Momenteel evalueert de ECB de toekomstbestendigheid van haar monetaire strategie. Hierbij zal zij ook deze nieuwe uitdagingen, die door de coronacrisis nog nadrukkelijker naar voren zijn gekomen, meenemen. Voor DNB is het van belang dat de evaluatie leidt tot een monetaire strategie die robuust is bij onzekerheid en rekening houdt met de neveneffecten van het monetaire beleid.

2 Wennen aan de lage rente

Oorzaken lage rente

Door de vergrijzing wordt er meer gespaard dan uitgegeven.

Er is minder (zware) industrie. Er wordt dus minder geïnvesteerd.

Er zijn minder grote innovaties, de groei neemt daardoor af.

...en de inflatie neemt af.

De ECB drukt de rente om mensen te stimuleren meer uit te geven.

Corona heeft al dit sparen en minder uitgeven versterkt.

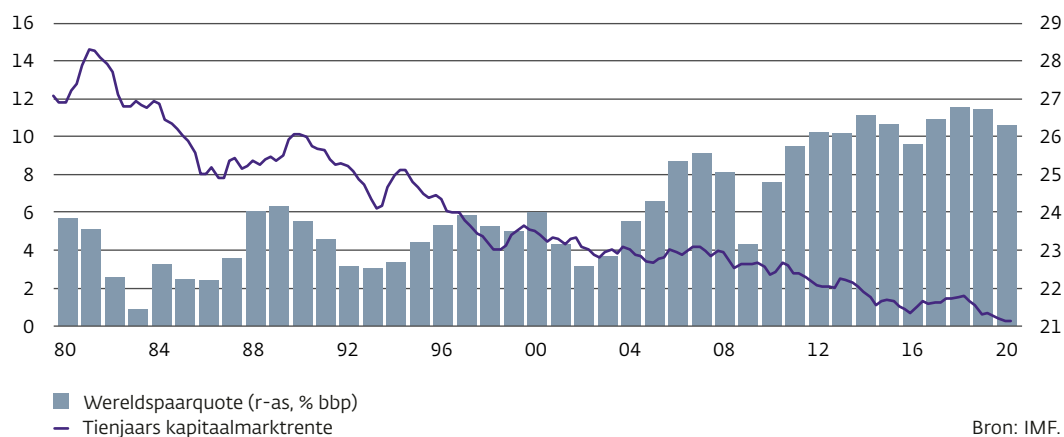
Wereldwijd is de rente al geruime tijd laag als gevolg van een aantal langetermijntrends, die zijn versterkt door de coronacrisis. Bij banken zet een langdurig lage rente de rente-inkomsten onder druk, doordat zij de lage rente beperkt doorberekenen in de tarieven van rekeninghouders. Ook pensioenfondsen en verzekeraars worden geraakt, doordat het duurder wordt om kapitaalgedekte pensioenen en levensverzekeringen op te bouwen. Het is belangrijk dat financiële instellingen en de samenleving zich blijven aanpassen aan de lage rente.

Rente laag door langetermijntrends die zijn versterkt door de coronacrisis

De afname van de inflatie sinds de jaren tachtig is een belangrijke verklaring voor de gedaalde rente. De inflatieafname heeft onder andere te maken met de globalisering en digitalisering van economieën, waardoor productiekosten lager zijn geworden. Daarnaast is de rente laag door de tragere groei van de wereldeconomie sinds de financiële crisis van 2008–2009. Sindsdien zijn bedrijven wereldwijd voorzichtiger geworden met investeren. Ook het toegenomen belang van de dienstensector speelt hierbij een rol. Die sector is gemiddeld genomen immers minder kapitaalintensief dan de industrie, waardoor minder omvangrijke investeringen nodig zijn. Door een lagere investeringsgroei is de vraag naar financiering teruggefallen, wat ook heeft bijgedragen aan een lagere rente. Een andere oorzaak van de lage rente is de wereldwijd toegenomen behoefte om te sparen (zie figuur 1). Een van de verklaringen daarvoor is de vergrijzing, waardoor de behoefte om te sparen voor de oude dag is toegenomen. Een vergrijzende bevolking heeft bovendien de neiging om minder financiële risico's te nemen. Mede daardoor ging de toegenomen spaarbehoefte gepaard met een grotere vraag naar veilige activa, zoals staatsobligaties.

Figuur 1 Wereldspaarquote stijgt, kapitaalmarktrente blijft dalen

Kwartaalcijfers

Bron: IMF.

Toelichting: De rente is de ongewogen gemiddelde tienjaars staatsobligatierente van de G7-landen. De spaarquote is gelijk aan de publieke en private besparingen als percentage van het bruto binnenlands product (bbp).

- 22 De zojuist genoemde langetermijntrends die de rente structureel hebben verlaagd, zijn versterkt door de coronacrisis. Zo heeft de geringere vraag naar consumptiegoederen en –diensten een drukkend effect op de inflatie. Verder leggen mensen vanwege de toegenomen onzekerheid wat meer geld opzij dan normaal en is de consumptie min of meer gedwongen afgenomen door de contactbeperkende maatregelen, waardoor de besparingen zijn toegenomen. In 2020 hebben Nederlandse huishoudens maar liefst bijna EUR 42 miljard op hun (spaar)rekeningen gestald. De investeringen van bedrijven zijn door de coronacrisis eveneens gekrompen, wat een drukkend effect heeft op hun vraag naar krediet. De geschetste langetermijntrends in spaargedrag en investeringen houden de evenwichtsrente – de rente waarbij vraag en aanbod van kapitaal in evenwicht zijn – naar verwachting nog lange tijd laag. Dat is een situatie waarmee bijvoorbeeld Japan al heel lang te maken heeft.

Overheden zijn juist meer gaan lenen op de kapitaalmarkt om hun steunmaatregelen te financieren. Hierdoor is de publieke spaarquote gedaald en is de overheidsschuld in veel landen opgelopen. De forse toename in de uitgifte van overheidsobligaties vergroot het aanbod van relatief veilige activa, die de afgelopen jaren juist steeds schaarser waren geworden. Het grotere aanbod van staatsobligaties heeft een opwaarts effect op de rente. Om te voorkomen dat de financieringskosten voor huishoudens, bedrijven en overheden hierdoor te midden van de crisis gaan oplopen, heeft de ECB diverse maatregelen genomen (zie ook hoofdstuk 1). De ECB koopt onder andere staatsobligaties om verstoringen op financiële markten, zoals het opdrogen van liquiditeit en hoge risicopremies, tegen te gaan. Verder ondersteunen langlopende herfinancieringsoperaties de kredietverlening, doordat ze rentevoordeel bieden aan banken die hun kredietverlening aan het bedrijfsleven op peil houden. Deze maatregelen verbeteren de doorwerking van het monetaire beleid naar de economie.

De aanhoudend lage rente heeft ook gevolgen voor het monetaire beleid. Als de beleidsrente op de zogenoemde ondergrens ligt, is er weinig ruimte voor de gebruikelijke stimulering door de rente te verlagen. Daarom zijn de financiële condities ook verruimd met andere instrumenten, zoals aankoopprogramma's. Dat geeft aan dat de inzet en effectiviteit van monetaire instrumenten afhangt van de omstandigheden op financiële markten en in de economie. De ECB neemt dit inzicht mee in de evaluatie van de eigen monetaire strategie, die momenteel plaatsvindt. Daarin heeft de ECB ook aandacht voor onbedoelde neveneffecten van langdurig ruim monetair beleid op financiële markten en instellingen.

Gevolgen voor de financiële stabiliteit

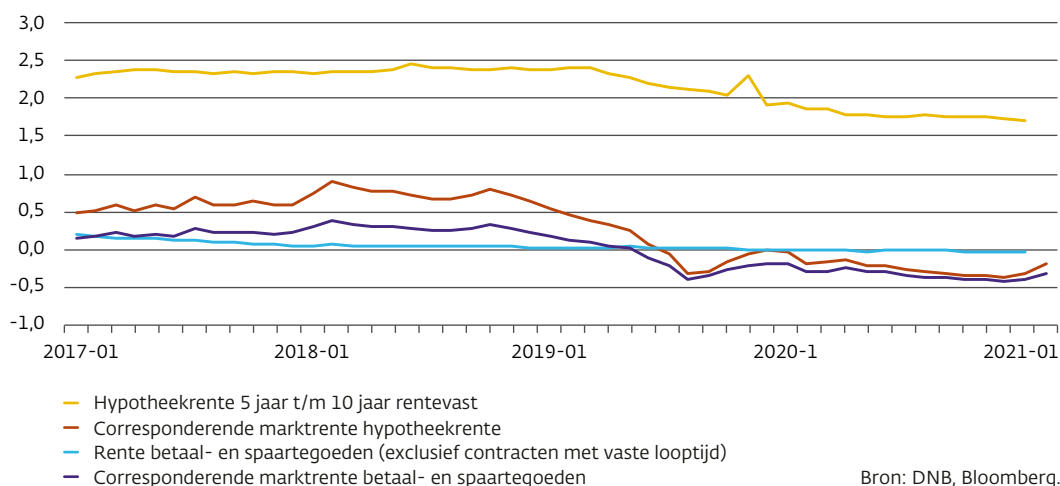
Gunstige financieringsvoorwaarden zijn op korte en middellange termijn belangrijk om het economisch herstel te bevorderen. Mede door de forse interventies van centrale banken en overheden zijn de financieringskosten gedrukt. Dit heeft drie gunstige effecten: het draagt bij aan het beperken van de negatieve gevolgen van de coronacrisis, aan het stimuleren van de inflatie en aan het economisch herstel.

Naarmate de lage rente en het ruime monetaire beleid langer aanhouden, nemen de risico's voor de financiële stabiliteit echter toe. Zo wakkeren de lage rente en het ruime monetaire beleid een zoektocht naar rendement bij beleggers aan. Na een forse correctie in het voorjaar van 2020 herstelden de financiële markten zich snel. Inmiddels is het verlies op aandelenmarkten voor een groot deel of zelfs geheel weer ongedaan gemaakt, met in de VS nieuwe records op beurzen. Ook de markt voor schulduitgifte is sterk opgebloeid. Het herstel op financiële markten, dat gepaard gaat met hoge waarderingen en lage risicopremies, wordt gedreven door monetaire en budgettaire stimulering en het uitzicht op economisch herstel. De komst van vaccins heeft de economische vooruitzichten verbeterd, ook al zijn deze nog steeds onzeker. Op langere termijn kan de verdere opbouw van schulden er evenwel toe leiden dat leningnemers hun schulden niet meer terug kunnen betalen. De lage rente heeft in de afgelopen jaren gezorgd voor een prikkel tot schuldfinanciering en schulden zijn in economisch goede tijden nauwelijks teruggebracht. Aanhoudend hoge schuld niveaus brengen op langere termijn risico's met zich mee. Ten slotte kan de lage rente, gecombineerd met de COVID-19-steunmaatregelen, ertoe leiden dat zwakke bedrijven die geen toekomstbestendig bedrijfsmodel hebben, langer overeind blijven. Dit belemmert de noodzakelijke aanpassingen van de economische structuur en kan zo het groeipotentieel van de economie schaden.

Lage rente zet rente-inkomsten banken onder druk

Bij banken zet een langdurig lage rente de rente-inkomsten onder druk. Dit komt vooral doordat banken lage rentes beperkt doorberekenen in de rentetarieven van deposito's. Terwijl een groot deel van de marktrenten onder 0% is gedaald, laten banken de rente op een groot deel van de spaar- en betaaltegoeden niet onder 0% zakken (zie figuur 2). Tegelijkertijd bewegen de rentetarieven voor leningen, mede door de concurrentie op de hypotheekmarkt, wel mee met marktrenten.

Figuur 2 Hypotheekrente beweegt mee met marktrenten, maar rente op spaar- en betaaltegoeden vrijwel niet

- 24 Naarmate oude rentecontracten aflopen daalt zo de netto rentemarge (NRM). Als de lange rente meer daalt dan de korte rente, nemen ook de rente-inkomsten af die banken krijgen doordat leningen een langere looptijd hebben dan deposito's. De rente-inkomsten die Nederlandse banken op deze manier verdienen waren echter al klein, mede doordat banken zich indekken tegen renterisico. Na een aantal jaren waarin de NRM van de Nederlandse grootbanken vrij stabiel was, nam deze in 2020 met ruim 0,1 procentpunt af tot 1,4%. Als de rentetarieven van banken en marktrentes op het niveau van de zomer van 2020 blijven, zal de NRM van de grootbanken de komende jaren blijven dalen. In Japan, waar de rente al decennia laag is, is de NRM de afgelopen vijftien jaar al met 60 basispunten gedaald.

Het is voor banken een forse uitdaging om lagere rente-inkomsten te compenseren. Nederlandse banken zijn zeer afhankelijk van rente-inkomsten. Andere inkomsten zijn daarbij de afgelopen jaren niet of beperkt gegroeid. De banken zijn er wel in geslaagd om de kostenefficiëntie te verhogen. Dit komt onder andere doordat Nederlandse banken in Europees perspectief voorlopers zijn wat betreft digitalisering van de dienstverlening. De vermindering van het aantal medewerkers en bankkantoren die digitalisering mogelijk maakte heeft voor kostenbesparingen gezorgd. Met verdere kostenbesparingen, onder andere door de dienstverlening nog meer te digitaliseren, kunnen banken een deel van de daling van de rente-inkomsten compenseren. Hierbij is het wel van belang dat bancaire diensten toegankelijk blijven voor burgers die de digitalisering niet kunnen bijbenen. Er zijn weinig mogelijkheden om via balansgroei de rentebaten op peil te houden. In het binnenland zijn de private schulden namelijk al hoog en breiden institutionele beleggers hun marktaandeel uit. In het buitenland zijn gebrek aan schaal en afwezigheid van activiteiten in aantrekkelijke niches voor de meeste Nederlandse banken een belemmering voor expansie. Een sterke groei van de betaal- en spaartegoeden maakt het voor banken verder moeilijk om de neerwaartse druk op de rente-inkomsten te compenseren door depositofinanciering te vervangen door andere typen financiering.

Een lage rente kan vooral op korte termijn een drukkend effect uitoefenen op kredietvoorzieningen van banken, omdat bedrijven en huishoudens bij lagere rentes makkelijker aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Maar dit biedt weinig compensatie, omdat voorzieningen mede door de daling van de rente tot voor kort al op een laag niveau lagen. De komende jaren zullen de voorzieningen vanwege de coronacrisis bovendien juist op een hoger niveau komen te liggen. Het uitzonderen van negatieve rentes door de ECB op een deel van de reserves die banken bij het Eurosysteem aanhouden en het stimuleren van de kredietverlening met langlopende herfinancieringsoperaties, compenseren maar een deel van de druk op de rente-inkomsten. Daarbij komt dat door de aankoop- en uitleenprogramma's van de ECB de reserves van de bankensector bij de centrale bank zijn toegenomen. Deze overliquiditeit is op zichzelf nadelig voor de rentemarge, aangezien banken op extra reserves een negatieve rente ontvangen. Wel ontstaat enige verlichting voor banken als in 2024 de opbouwfase van het Depositogarantiefonds en het Resolutiefonds afloopt.

Naarmate de rente langer laag blijft, zullen banken aan meer klanten negatieve rentes doorberekenen. Het aantal betaal- en spaarrekeningen met een negatieve rente is de afgelopen tijd gegroeid. Toch heeft nog maar een beperkt deel van de klanten hiermee te maken, omdat de meeste banken vooralsnog geen negatieve rente berekenen op tegoeden kleiner dan EUR 250.000. Hoewel negatieve rentes vervelend zijn voor spaarders, ligt het voor de hand dat banken voor meer klanten negatieve rentes zullen gaan hanteren als de rente lang laag blijft. De mogelijkheden om lagere rente-inkomsten op andere manieren te compenseren zijn immers beperkt.

Een langdurig lage rente maakt het voor banken moeilijker om hun rendementsdoelstellingen te halen. In Japan liepen de rendementen van de banken door de daling van de rente-inkomsten de afgelopen jaren al sterk terug. De rendementen die de Nederlandse banken vóór de coronacrisis behaalden waren ten opzichte van het Europese gemiddelde relatief goed. Tegelijkertijd lagen deze rendementen gemiddeld onder de streefwaardes van beleggers en banken zelf. Bij een lagere risicovrije rente zou het logisch zijn wanneer beleggers ook hun rendementseisen op bank aandelen neerwaarts aanpassen. We zien hier tot nu toe echter geen aanwijzingen voor.

Als de winstgevendheid van banken langdurig laag blijft, kan dat negatieve effecten hebben op de weerbaarheid van banken en de effectiviteit van het monetaire beleid. Bij een structureel lage winstgevendheid gaan onverwachte verliezen namelijk eerder ten koste van het eigen vermogen en duurt het langer om kapitaalbuffers aan te vullen met ingehouden winsten. Een langdurig lage of negatieve rente zet daarnaast de mogelijkheid van banken onder druk om het ruime monetaire beleid door te geven in lagere uitleenrentes.

Lage rente verhoogt kostprijs pensioen

De lage rente maakt het duur om een kapitaalgedekt pensioen op te bouwen. De verwachte rendementen op beleggingen zullen in geval van een lage rente immers lager uitvallen. Zo heeft een groot deel van de uitgegeven obligaties momenteel een negatief rendement. Ook zouden rendementen op aandelen ten tijde van een lage of negatieve rente lager kunnen uitvallen. De daling van de rente in de afgelopen jaren heeft bijgedragen aan een stijging van de waarde van aandelen en obligaties. Deze bijdrage aan het beleggingsrendement stopt echter wanneer de rente in de toekomst niet verder daalt. De hogere kostprijs van kapitaalgedekte pensioenen maakt het nog belangrijker dat pensioenfondsen hun deelnemers goed informeren over de te verwachten hoogte van hun pensioen en de bijbehorende onzekerheden. De hervorming van het pensioenstelsel is geen oplossing voor de hogere kostprijs van pensioenen als gevolg van de lage rente. Juist in het nieuwe stelsel hangt het pensioenresultaat namelijk vooral af van premie en rendement.

De pensioenhervorming maakt het stelsel overigens wel robuuster en toekomstbestendiger. Zo gaan pensioenfondsen het beleggingsbeleid afstemmen op de risicohoudingen van de verschillende generaties. Hierdoor sluiten de risico's waar jongeren en ouderen aan blootstaan beter aan bij de risico's die zij willen en kunnen nemen. Daarnaast hoeft het renterisico van jongeren niet

- 26 langer onbedoeld bij ouderen terecht te komen. Door niet langer pensioenaanspraken toe te zeggen, hebben pensioenfondsen bovendien geen rekenrente meer nodig om pensioenaanspraken te waarderen. Hierdoor verdwijnt een belangrijke bron van spanning tussen de generaties. Ook wordt de doorsneesystematiek afgeschaft. Deze zorgt ervoor dat alle deelnemers aan een pensioenfonds ondanks verschillen in beleggingshorizon per ingelegde euro dezelfde pensioenrechten opbouwen. Hierdoor verdwijnt nog een belangrijke bron van moeilijk uit te leggen herverdeling tussen jongeren en ouderen en sluit het stelsel beter aan op de moderne arbeidsmarkt.

Lage rente maakt producten met garanties duur en raakt zo verdienmodel levens- en andere verzekeraars

Het verdienvermogen en het traditionele bedrijfsmodel van levensverzekeraars en andere verzekeraars met langetermijnverplichtingen hebben eveneens te lijden onder de lage rente en teruglopende premie-inkomsten. Een lage rente maakt levensverzekeringen en schadeverzekeringen met een lange looptijd, zoals arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, minder aantrekkelijk. Dat komt doordat producten met garanties door de lage rente duur worden. Mede hierdoor is de nieuwe productie van levensverzekeringen in Nederland teruggevallen. In reactie hierop hebben verzekeraars kostenbesparingen en versoberingen van hun producten doorgevoerd en heeft consolidatie plaatsgevonden. Aanvullende maatregelen, zoals verdere kostenbesparingen, productinnovaties en premieverhogingen, kunnen helpen om de druk op het verdienmodel verder te verlichten, maar kunnen die druk niet volledig wegnemen. Dit betekent dat de sector naar verwachting geleidelijk zal blijven krimpen.

Op den duur ontstaat het risico dat levensverzekeraars in het verleden afgegeven rendementsgaranties niet kunnen waarmaken. De effecten van een langdurig lage rente worden nog maar beperkt weerspiegeld in de wettelijk verplichte solvabiliteitsratio's voor verzekeraars. Dit komt doordat verzekeraars langlopende verplichtingen waarderen op basis van rentes die hoger zijn dan de huidige marktrentes. Als de rente laag blijft, hangt het op peil houden van de wettelijke solvabiliteitsratio's bij verzekeraars daardoor af van de rendementen die zij behalen op onder andere hypotheek, aandelen en bedrijfsobligaties en van het dividendbeleid dat zij voeren. Verzekeraars moeten voor meer risicovolle beleggingen met doorgaans hogere rendementen wel een hogere buffer aanhouden dan voor minder risicovolle beleggingen, zoals staatsobligaties. Als de solvabiliteitsratio verslechtert en verzekeraars geen extern kapitaal kunnen aantrekken, moeten zij het risicoprofiel van hun beleggingen verlagen. Dit beperkt vervolgens de rendementen die zij kunnen behalen. Dat maakt het weer moeilijker om de afgegeven rendementsgaranties waar te maken. Het is daarom belangrijk dat verzekeraars in hun bufferbeleid voldoende rekening houden met de gevolgen van een langdurig lage rente en met hun eigen verdienvermogen om een dergelijke vicieuze cirkel te voorkomen.

3 Betalingsverkeer in een tijd van voortdurende digitalisering

Digitalisering betalingsverkeer neemt een vlucht

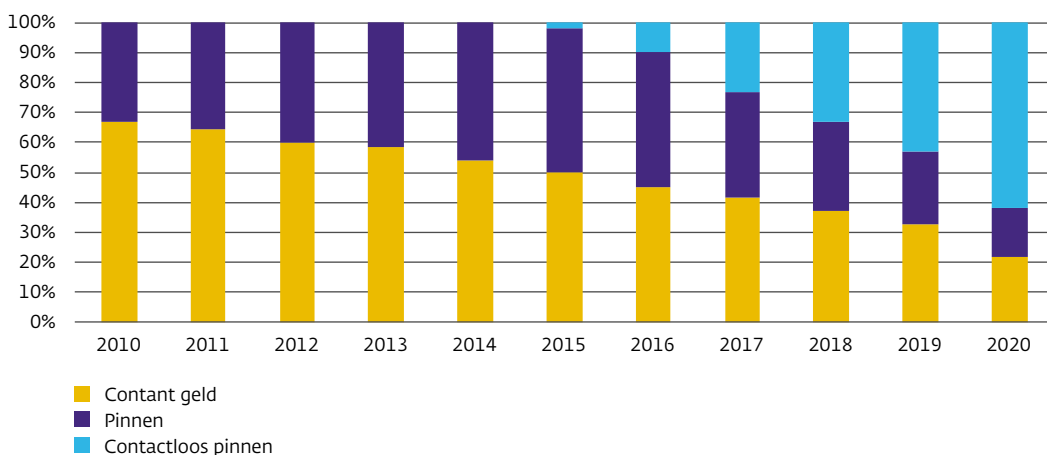
28 De digitalisering van het betalingsverkeer is door marktinnovaties en de coronacrisis in een versnelling gekomen. Dit proces leidt tot aanvullende aandachtspunten om ook in de toekomst het betalingsverkeer veilig, betrouwbaar, toegankelijk en efficiënt te houden. Als centrale bank is DNB zelf ook actief in deze digitalisering en onderzoekt zij de mogelijke bijdrage van een digitale euro in Europees verband.

De digitalisering van het betalingsverkeer is al jaren aan de gang. De coronacrisis heeft deze digitalisering versneld en heeft daarmee een groot effect gehad op het betalingsverkeer in Nederland. We kopen en betalen steeds meer online. In winkels betalen we minder vaak met contant geld en wanneer we elektronisch betalen, doen we dat met name contactloos (zie figuur 1). Deze trend is versterkt doordat in de coronacrisis aanvankelijk het onjuiste beeld bestond dat betalen met munten en bankbiljetten zou leiden tot besmettingen. Klanten werden mede hierdoor ontmoedigd om met contant geld te betalen. Onderzoek laat zien dat Nederlanders verwachten ook na de crisis vaker elektronisch te gaan betalen dan voorheen, en dat contactloos betalen de nieuwe norm is.

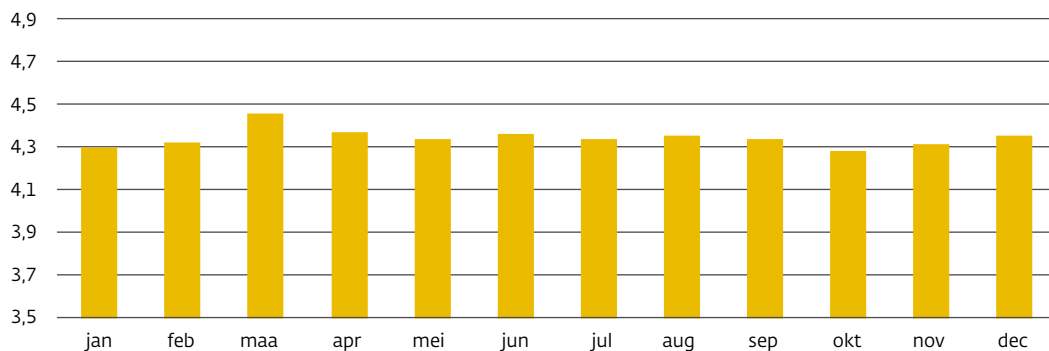
DNB heeft de wettelijke taak de goede werking van het betalingsverkeer te bevorderen. Deze nieuwe ontwikkelingen kunnen hieraan zeker een gunstige bijdrage leveren, ervan uitgaande dat zij het betalingsverkeer veiliger, beter dan wel efficiënter maken. DNB streeft er tegelijk naar om ook contant geld goed bruikbaar te houden, vooral voor de mensen die niet of moeilijk mee kunnen komen met de toenemende digitalisering en andere betaalinnovaties. Contant geld is bovendien een belangrijk alternatief voor elektronisch betalen aan de kassa bij uitval of pinstoringen. Door de toenemende digitalisering wordt de potentiële impact van een cyberaanval immers steeds groter. Vergroting van de weerbaarheid van het betalingsverkeer blijft dan ook in de komende jaren onverminderd een belangrijk speerpunt.

Figuur 1 Aandeel betalingen met contant geld en pinnen aan de kassa

Aandeel in % van totaal aantal transacties - 2020 betreft een schatting

Figuur 2 Vertrouwen in het betalingsverkeer blijft ook in 2020 hoog

Bron: DNB/Betaalvereniging

Toelichting: vertrouwen is gemeten op een schaal van 1 (zeer weinig vertrouwen) tot 5 (zeer veel vertrouwen).

Het vertrouwen in het betalingsverkeer in Nederland is ondanks de coronacrisis onverminderd hoog. In maart 2020, ten tijde van de eerste lockdown, lijkt dat vertrouwen zelfs te zijn toegenomen (zie figuur 2). Waarschijnlijk vanwege de maatregelen die banken hebben genomen om contactloos betalen te vergemakkelijken. Het is de taak van DNB om, tegen de achtergrond van al deze ontwikkelingen, dat vertrouwen vast te houden. Dit doen we samen met alle belanghebbenden, verenigd in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB).

De digitale euro biedt kansen

De digitalisering van het betalingsverkeer past in een bredere maatschappelijke trend, die ook invloed heeft op centrale banken. Zo kijken de Europese Centrale Bank (ECB) en de centrale banken van de landen die de euro als betaalmiddel gebruiken – en samen het Eurosysteem vormen – naar de mogelijkheden van een digitale variant van contant geld, de zogenoemde digitale euro. Het is nu nog onduidelijk hoe de digitale euro er voor consumenten en bedrijven uit gaat zien. Tijdens de verkenningsfase, die eind 2020 gestart is, werken we in het Eurosysteem samen aan ontwerpideeën, doen we een aantal technische experimenten en spreken we met belanghebbenden en partners. Via publieke consultatie luisteren de ECB en DNB naar de meningen van het publiek en de zakelijk geïnteresseerden. Medio 2021 wordt binnen het Eurosysteem besloten of de onderzoeksfase naar de vereisten en vormgeving van een digitale euro wordt voortgezet.

DNB heeft zich al eerder positief uitgelaten over de digitale euro. We vinden het belangrijk dat de burger toegang houdt tot geld dat wordt uitgegeven door een centrale bank. Momenteel hebben burgers alleen eurobankbiljetten als centralebankgeld, maar daar kan in een verder digitaliserende wereld steeds minder op worden teruggevalen. Een digitale euro koppelt de efficiëntie van een digitaal betaalinstrument aan de veiligheid van centralebankgeld. Bovendien kan een digitale euro

30 voorkomen dat we te afhankelijk worden van een digitaal betaalmiddel dat buiten het eurogebied wordt uitgegeven en gecontroleerd; denk aan zogenoemde stablecoins. Een dergelijke situatie zou immers ongewenste gevolgen kunnen hebben voor de financiële stabiliteit en het monetaire beleid.

Contant geld blijft voorlopig nodig en de digitale euro is daar een welkome eigentijdse aanvulling op. De digitale euro is geen vervanging van het huidige betaalsysteem en de partijen die daarin actief zijn, zoals banken en betaaldienstverleners. De verschillende betaalsystemen – betaalkaarten, giraal, contant en de digitale euro – vullen elkaar aan en kunnen goed naast elkaar functioneren. Gezamenlijk versterken ze de continuïteit en toegankelijkheid van het Nederlandse betalingsverkeer.

Ontwikkelingen in infrastructuur

Bij de digitalisering van het betalingsverkeer kan ook worden gedacht aan cryptomunten. Een bekend voorbeeld daarvan is de bitcoin, al heeft deze zijn belofte als betaalinstrument nog niet waargemaakt, ook omdat deze niet alle kenmerken heeft van een betaalmiddel. Onder andere omdat de waarde van de bitcoin sterk schommelt, zijn stablecoins ontwikkeld. Dat zijn virtuele munten die een bepaalde waarde nastreven en bijvoorbeeld gekoppeld zijn aan de waarde van de euro. Daarmee streven zij naar een sneller en goedkoper internationaal betalingsverkeer. Een voorbeeld van zo'n stablecoin is Diem, voorheen bekend als Libra.

Stablecoins vormen een dilemma voor toezichthouders en centrale banken: ze kunnen in theorie zorgen voor een effectief en efficiënt betalingsverkeer, maar kunnen ook negatieve gevolgen hebben voor het monetaire beleid, de financiële stabiliteit en de veiligheid van het betalingsverkeer. Het is belangrijk dat dit soort ontwikkelingen aandacht krijgen in wetgeving en richtlijnen, zodat het gelijke speelveld tussen marktpartijen geborgd wordt. De opkomst van cryptomunten en stablecoins werkt tegelijkertijd stimulerend. In reactie op de private initiatieven voor internationale betalingen zijn centrale banken wereldwijd de uitdaging aangegaan om het eigen betalingsverkeer, ook grensoverschrijdend, sneller te maken. Dat past bij de hogere verwachtingen van de markt op dit gebied. Het onderzoek naar een digitale euro en naar andere vormen van digitaal centralebankgeld elders in de wereld is daar een voorbeeld van. Daarnaast heeft een speciale werkgroep van de G20, samen met andere mondiale autoriteiten, een uitgebreid werkplan opgesteld om het internationale betalingsverkeer sneller, transparanter en efficiënter te maken. Dat kan bijvoorbeeld door nationale betaalsystemen beter met elkaar te verbinden en door meer te standaardiseren bij internationale overboekingen.

Een andere belangrijke ontwikkeling is het European Payments Initiative (EPI), dat op verzoek van onder andere de Europese Commissie en het Eurosysteem is opgezet. Binnen dit initiatief ontwikkelt een aantal grote Europese banken een betaaloplossing waarmee consumenten overal in Europa in winkels en onderling online kunnen betalen. Dit initiatief is ontstaan om de afhankelijkheid van grote niet-Europese spelers, zoals VISA en MasterCard, te verminderen en om een Europees betaalmiddel te creëren voor (grensoverschrijdende) online aankopen. De bedoeling van EPI is dat de al bestaande

Europese infrastructuur voor instant payments wordt benut. In Nederland wordt overigens al volop gebruikgemaakt van instant payments, waardoor geld op elk moment van de dag, en ook in het weekend, binnen vijf seconden veilig wordt overgeboekt, bijvoorbeeld via de mobielbankierenapp. In toenemende mate wordt de infrastructuur voor instant payments door heel Europa uitgerold, wat de totstandkoming van nieuwe Europese betaaldiensten bevordert.

De Europese Commissie (EC) heeft deze voortdurende digitalisering van het betalingsverkeer en de nieuwe mogelijkheden die dit biedt, besproken in de onlangs gepubliceerde Strategie voor retailbetalingen voor de EU. De EC beschrijft hierin haar streven naar een nog meer geïntegreerde en veilige Europese betaalmarkt voor burgers en bedrijven. Steeds meer partijen lijken geïnteresseerd in het aanbieden van betaalproducten. Hiermee zijn grote belangen gemoeid. Betaaldata bieden immers een schat aan informatie voor instellingen die de techniek in huis hebben om deze te gelde te maken. Uit onderzoek van DNB blijkt echter dat één jaar na de introductie van PSD2 – een nieuwe Europese richtlijn over betaaldiensten – slechts een kwart van de Nederlanders betaaldata wil delen en dat zij die vooral delen met de eigen bank. Andere bedrijven krijgen slechts mondjesmaat toestemming van burgers om betaaldata in te zien. De privacygevoeligheid van deze data is hier debet aan en marktpartijen zullen hier rekening mee moeten houden.

Kanttekeningen bij de digitalisering

De digitalisering van het betalingsverkeer, als onderdeel van een bredere trend van digitalisering in de maatschappij, zal de komende jaren doorgaan en tot nieuwe initiatieven leiden. Dat is positief omdat het burgers en bedrijven ten goede kan komen. We juichen digitalisering in het betalingsverkeer daarom toe. Er zitten echter ook mitsen en maren aan deze ontwikkelingen.

De eerste kanttekening is dat niet iedereen overweg kan met de digitalisering en dat verslechtert de inclusiviteit van betalen. Er zijn verschillende redenen waarom consumenten niet digitaal willen of kunnen betalen. Sommige mensen hebben moeite om elektronische betaalmiddelen te gebruiken, terwijl ook zij moeten kunnen meedoen in de maatschappij. Voor hen biedt contant geld een alternatief en moet de toegang tot betalingsverkeer laagdrempelig blijven. Contant geld heeft daarnaast een budgetfunctie. Betalingen met contant geld beperken de totale uitgaven, doordat mensen bij cashbetalingen een grotere 'betaalpijn' ervaren dan bij girale betalingen: ze kunnen niet meer contant geld uitgeven dan ze bij zich hebben. Dit helpt dus om binnen het budget te blijven en schulden te voorkomen. Een andere reden waarom consumenten niet digitaal willen betalen is privacy. Daar staat tegenover dat de anonimiteit van contant geld een verhoogd risico op witwassen met zich brengt. Daarom spreekt DNB de financiële sector ook aan op zijn poortwachtersfunctie.

DNB vindt het belangrijk dat contant geld goed bereikbaar en breed geaccepteerd blijft. Voor veel mensen in de samenleving is contant geld onmisbaar, zowel om mee te betalen als om te sparen. Dat laatste geldt in het bijzonder in onzekere tijden waardoor het aantal bankbiljetten in omloop

32 steeds verder stijgt. Als mensen altijd wat contant geld bij de hand hebben, kunnen zij ook boodschappen doen in geval van een pinstoring. Er moeten dan wel voldoende uitgifte- en afstortpunten zijn. Deze moeten beschikbaar zijn en veilig om te gebruiken, wat door ploffkraken, maar ook door sluitingen van bankkantoren, niet altijd het geval is. In nauwe samenspraak met politie treffen banken daarom aanvullende maatregelen om de kans op ploffkraken, en daarmee de overlast voor burgers en winkeliers, te minimaliseren. Veiligheid is essentieel voor het vertrouwen in het betalingsverkeer. Omdat contant geld steeds minder vaak wordt gebruikt, maar wel goed bereikbaar en geaccepteerd moet blijven, heeft DNB een onafhankelijk bureau de opdracht gegeven om in de eerste helft van 2021 te adviseren over de infrastructuur voor contante betalingen op de middellange termijn. Dit onderzoek gaat over de hele keten voor bankbiljetten en munten, en hoe contant geld tegen acceptabele kosten bruikbaar kan blijven.

De tweede kanttekening bij de voortdurende digitalisering is dat hierdoor het betalingsverkeer steeds meer wordt blootgesteld aan operationele risico's. Het uitvallen van een deel van de digitale betaalketen raakt de economie direct. Onder die risico's vallen ook cyberdreigingen. Een gerichte aanval die leidt tot een grootschalige verstoring van het betalingsverkeer kan een enorme maatschappelijke ontwrichting tot gevolg hebben. Voor dat risico wordt niet voor niets steeds vaker door DNB en andere instellingen gewaarschuwd. Het is daarom belangrijk dat er voldoende alternatieven voor het digitale betalingsverkeer zijn om in geval van nood naar uit te wijken. Bij verstoringen heeft contant geld nu die terugvalfunctie, maar die functie komt met het teruglopende gebruik ervan onder druk te staan.

Verdergaande digitalisering van het betalingsverkeer moet dus hand in hand gaan met een hogere cyberweerbaarheid. DNB draagt hieraan bij, onder andere met het TIBER-testprogramma. Binnen TIBER-NL worden ongeveer dertig financiële instellingen aan hacktesten onderworpen, waarbij zogenoemde ethische hackers inbreken in hun computersystemen om zo kwetsbaarheden te ontdekken. Daarbij wordt ook geprobeerd om bedrijven waar deze financiële instellingen gebruik van maken, zoals leveranciers, te testen. Ook zij kunnen namelijk het kwetsbare punt van een financiële instelling zijn. In dit programma werken we samen met andere Europese centrale banken, en sinds kort ook met de Autoriteit Financiële Markten (AFM), om op die manier de cyberweerbaarheid te verbeteren.

Hoe we in de toekomst ook gaan betalen, DNB blijft nauw betrokken bij de ontwikkelingen op dat vlak en stelt het belang van de maatschappij centraal. Het doel dat DNB daarbij voor ogen heeft, is om het gehele betalingsverkeer ook in de toekomst veilig, betrouwbaar, toegankelijk en efficiënt te laten zijn.

4 Verantwoording

Dit hoofdstuk bevat de verantwoording van DNB over het afgelopen jaar. We beschrijven eerst de belangrijkste resultaten en uitdagingen ten aanzien van onze kerntaken. Vervolgens geven we een toelichting op de zes strategische ambities die we met onze visie DNB2025 willen bereiken. Daarna volgt een korte beschrijving van de ontwikkelingen in onze bedrijfsvoering. Het hoofdstuk sluit af met de financiële toelichting en een overzicht van de kosten.

33

2020 in vogelvlucht

De coronacrisis heeft ook voor DNB een bepalende invloed gehad in het afgelopen jaar.

De uitbraak van de pandemie zette de financiële stabiliteit in het voorjaar korte tijd onder druk. Door de hervormingen in de afgelopen jaren na de kredietcrisis was het financieel stelsel echter goed in staat om de gevolgen op te vangen zonder negatieve en zichzelf versterkende effecten in het systeem. Bovendien hebben zich geen grote verstoringen in het betalingsverkeer voorgedaan.

Door de aard en omvang van de economische schok waren echter vergaande maatregelen noodzakelijk. Op nationaal niveau heeft het kabinet verschillende steunmaatregelen genomen. DNB heeft de buffervereisten voor banken tijdelijk verlaagd. Op Europees niveau hebben de Europese Centrale Bank (ECB) en de Europese Commissie essentiële stappen gezet om de rust op financiële markten te herstellen en te waarborgen. Dit neemt niet weg dat de economische krimp van 3,8% in 2020 ongekend fors is.

Ook operationeel hebben zich grote uitdagingen voorgedaan. De urgentie van de coronacrisis heeft tot een herschikking van prioriteiten geleid. De meeste werknemers hebben bovendien langdurig thuis moeten werken. Voor bepaalde essentiële werkzaamheden die op kantoor moeten plaatsvinden, hebben we in het gebouw en op onze werkplekken extra maatregelen genomen. Een deel van onze activiteiten moesten we tijdelijk uitstellen. Deze zijn voor een groot deel later in het jaar en in aangepaste vorm weer opgestart.

Het is van groot belang dat de financiële sector goed is blijven functioneren. Onze missie is gericht op financiële stabiliteit en duurzame welvaart. De maatschappelijke impact en samenhang van onze werkzaamheden komt tot uiting in ons waardecreatiemodel (figuur 1). Onze grootste uitdaging is om te voorkomen dat de economische crisis omslaat in een financiële crisis. De genomen maatregelen hebben we afgewogen tegen de risico's op middellange termijn. In hoofdstuk 1 wijzen we in dat kader onder andere op de opbouw van particuliere en publieke schulden en de weerbaarheid van banken. Hoofdstuk 2 beschrijft de gevolgen van een langdurige lage rente, die ook duidelijk een structureel karakter heeft. Hoofdstuk 3 schetst de dilemma's tussen digitalisering in het betalingsverkeer, die versneld is door de pandemie, en de risico's hiervan. Verder blijft het juist nu belangrijk om voldoende aandacht te houden voor integriteit in het financieel systeem. Tot slot neemt de urgentie van economische knelpunten en bedreigingen, zoals de gevolgen van klimaatverandering, alleen maar toe. Structurele hervormingen moeten dan ook onderdeel zijn van het herstel na de crisis.

Figuur 1 Waardecreatiemodel

34

4.1 Kerntaken: resultaten en uitdagingen in 2020

4.1.1 Prijsstabiliteit en een evenwichtige macro-economische ontwikkeling

De inflatieontwikkeling in het eurogebied is afgelopen jaar achtergebleven bij het streven van de ECB naar een inflatie op de middellange termijn van onder, maar dichtbij 2%. In 2020 zijn de inflatievooruitzichten neerwaarts bijgesteld en kwam de inflatie in het eurogebied uit op 0,3%. Tegelijkertijd is geen sprake van een situatie waarin zich schadelijke effecten en grote risico's op deflatie voordoen. De ontwikkeling van de inflatie en inflatieverwachtingen in Nederland is vergelijkbaar met het eurogebied en bedroeg vorig jaar 1,1%. De Nederlandse inflatie was iets hoger dan het gemiddelde in het eurogebied vanwege tijdelijk neerwaartse effecten in enkele andere eurolanden als gevolg van onder andere een btw-verlaging. Daarnaast was de stijging van de contractlonen in Nederland iets hoger.

De ECB heeft maatregelen genomen om de schadelijke effecten van de coronacrisis op financiële markten, banken en de economie te beperken. Het uitbreken van de pandemie leidde aanvankelijk tot financiële onrust en een tijdelijke verkrapping van de financiële en monetaire condities in het eurogebied. De doorwerking van het monetair beleid kwam daarbij kort onder druk te staan. Het ingrijpen van de ECB heeft de rust hersteld. Het beleid van de ECB draagt ook bij aan gunstige financieringscondities zodat financiële instellingen hun rol in deze crisis goed kunnen blijven vervullen. In 2021 zal het monetair beleid gericht zijn op economisch herstel en de convergentie van inflatie richting de middellangetermijndoelstelling. De langetermijneffecten van de coronacrisis op de inflatie zijn overigens nog niet duidelijk.

Onze inbreng in de monetaire besluitvorming was onder andere gericht op de balans tussen de noodzaak, effectiviteit en mogelijke neveneffecten van de maatregelen. Het neerwaartse effect van de coronacrisis op de inflatie en groei maakte de maatregelen van de ECB noodzakelijk. Deze maatregelen zijn ook effectief om het functioneren van de financiële markten en de doorwerking van het monetaire beleid te ondersteunen. Deze aspecten zijn afgewogen tegen onbedoelde neveneffecten, zoals het risico op onevenwichtigheden wanneer de monetaire en financiële condities langdurig ruim zijn. Onze inbreng in de monetaire beleidsdiscussie vindt vooral plaats via de discussie in de raad van bestuur (governing council) van de ECB, waar de president van DNB samen met de gouverneurs van de andere centrale banken van het eurogebied en de directie van de ECB beslissingen neemt over het monetaire beleid. Daarnaast lichten we onze standpunten toe via openbare media-uitingen.

In januari 2020 is de ECB begonnen aan de evaluatie van haar monetaire strategie. Deze evaluatie heeft door de coronacrisis enige vertraging opgelopen. De evaluatie kijkt onder andere naar het effect van structurele trends op de inflatie en naar de integratie van specifieke thema's als klimaatverandering en financiële stabiliteit in het monetair beleid. Ook zal de evaluatie uitgebreid stil staan bij de invulling van prijsstabiliteit en de meting van inflatie en inflatieverwachtingen. Tot slot zal aan de orde komen hoe effectief de monetaire instrumenten in de afgelopen jaren zijn geweest.

- 36 Onze inzet is dat de evaluatie tot een monetaire strategie leidt die robuust is bij onzekerheid en vooral ook geschikt is tegen de achtergrond van een lage inflatie. Een belangrijk onderdeel van de evaluatie is de communicatie met maatschappelijke stakeholders en het brede publiek (box 1).

Box 1 Luistersessie monetair beleid

Alle nationale centrale banken van het Eurosysteem en de ECB hebben luistersessies georganiseerd over de economie en het monetair beleid.

Op 26 november 2020 vond digitaal de bijeenkomst "In gesprek met DNB" plaats. Deze bijeenkomst was vooraf via onder andere sociale media aangekondigd en iedereen kon zich inschrijven. In verschillende thema's hebben ongeveer 30 vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en enkele individuele Nederlanders hun ideeën gedeeld met directieleden van DNB en de ECB. Deze openbare bijeenkomst was live te volgen.

Deelnemers maakten zich vooral zorgen over de huizenprijzen en de gevolgen van de lage rente voor pensioenen. Daarnaast spraken zij over schuldhoudbaarheid op de lange termijn als de rente zou stijgen. Verder werden groeiende ongelijkheid en klimaatproblematiek aangemerkt als thema's waar de ECB rekening mee zou moeten houden.

4.1.2 Schokbestendig financieel systeem

Via macroprudentieel beleid richten we ons op het vergroten van de weerbaarheid van het financiële systeem. DNB is maar een van de spelers in de financiële sector en we hebben beperkte invloed op ontwikkelingen die het systeem raken. In het halfjaarlijkse Overzicht Financiële Stabiliteit (OFS) identificeren we risico's voor financiële stabiliteit en doen we aanbevelingen om de impact te verminderen. Afgelopen jaar hebben we twee keer een pandemiestresstest uitgevoerd om de effecten van de coronacrisis op de financiële sector te analyseren. Hieruit blijkt dat een langdurige en diepe recessie als gevolg van de coronacrisis de financiële positie van banken fors kan raken. Tegelijkertijd blijkt dat banken krediet kunnen blijven verlenen om de economie te ondersteunen. Verder hebben we in het OFS ook gewezen op actuele risico's die niet corona-gerelateerd zijn, zoals cyberrisico's en de brexit.

Tijdens de crisis hebben we gezocht naar de balans tussen het behoud van een solide financiële sector en het op peil houden van de kredietverlening. We hebben de buffereisen van banken tijdelijk verlaagd. Door deze maatregelen valt ruim EUR 8 miljard aan kapitaal vrij om verliezen op te vangen en krediet te blijven verlenen. Het totale effect op de kredietverlening is op voorhand moeilijk in te schatten, maar kan oplopen tot maximaal EUR 200 miljard. Na de crisis moeten de banken de buffers weer opbouwen. Mede hierdoor zien we dat banken de ruimte in de buffereisen liever niet gebruiken. We blijven in overleg met banken om duidelijkheid te geven over het tijdspad waarop

de maatregelen worden uitgefaseerd. Verder hebben we de aanbeveling van de ECB aan banken gesteund om tijdelijk af te zien van dividenduitkeringen en inkoop van eigen aandelen en de latere aanbeveling om zeer terughoudend te zijn. Dit draagt bij aan het vergroten van de weerbaarheid. Richting verzekeraars hebben we een vergelijkbare oproep gedaan.

In het afgelopen jaar zijn ook kwetsbaarheden in de niet-bancaire financiële sector naar voren gekomen. De Financial Stability Board (FSB) heeft de belangrijkste lessen en mogelijke hervormingen geïdentificeerd.

4.1.3 Solide en integere financiële instellingen

De coronacrisis heeft ook een grote impact gehad op ons toezicht. In de separate verantwoording van DNB als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO-verantwoording) gaan we nader in op onze belangrijkste toezichtactiviteiten in het afgelopen jaar.

Afgelopen jaar zijn in Europees en mondiaal overleg enkele tijdelijke verlichtingen in toezichtregelgeving afgesproken om de economische schok te beperken. Op langere termijn kunnen deze maatregelen echter leiden tot een toename van financiële risico's. We hebben in internationaal overleg daarom benadrukt dat geen structurele verzwakking in regelgeving moet plaatsvinden. We hebben hiertoe een afwegingskader ontwikkeld om op zorgvuldige en tijdige wijze de maatregelen weer terug te draaien. Dit afwegingskader is ook gedeeld met de ECB en geeft richting aan onze inzet in toekomstige discussies over internationale toezichtstandaarden.

We houden extra zicht op mogelijke kredietrisico's bij banken om tijdig knelpunten te identificeren. We hebben aanvullende rapportages opgevraagd over het tijdelijke uitstel van betalingen door bedrijven en huishoudens (moratoria) en de ontwikkeling van niet-presterende leningen. Daarnaast hebben we op kwartaalbasis berekend wat de prudentiële situatie van de banken zou zijn geweest zonder de verlichtende maatregelen om goed zicht te blijven houden op de onderliggende situatie.

De coronacrisis heeft ook gevolgen gehad voor de on-site analyses. Ongeveer de helft van de geplande onderzoeken is uitgesteld of afgelast. Op termijn kan dit ten koste gaan van de risico-identificatie. In de tweede helft van het jaar zijn enkele geplande on-sites omgezet in off-site onderzoeken. De overige capaciteit hebben we overigens ingezet voor andere toezichtwerkzaamheden en inzet van specialistische bancaire expertise waar meer behoefte aan ontstond.

Ondanks de zware economische omstandigheden bevinden banken zich over het algemeen nog in een sterke financiële positie. De kapitaalpositie van banken is zelfs iets toegenomen. Pensioenfondsen en levensverzekeraars staan nog altijd onder druk. Dit komt vooral door de langdurig lage rente die bredere oorzaken heeft dan alleen de coronacrisis.

Box 2 Faillissement Conservatrix

Op 8 december 2020 heeft de rechtbank Amsterdam het faillissement uitgesproken van Conservatrix. Een faillissement was uiteindelijk onvermijdelijk, omdat sprake was van een situatie dat Conservatrix faalde of waarschijnlijk zou falen en het binnen een afzienbaar tijdsbestek niet te verwachten viel dat alternatieve maatregelen dit zouden kunnen voorkomen.

Het faillissement is een onbevredigende ontwikkeling voor alle stakeholders en in het bijzonder de polishouders. DNB heeft de ontwikkelingen toegelicht in een [brief](#) aan het ministerie van Financiën. Hieruit blijkt ook dat sprake is van een unieke casus met specifieke omstandigheden en individuele kenmerken die geheel los staan van de coronacrisis.

Door de actualisatie van onze toezichtmethodologie kunnen we beter inspelen op de uitdagingen die zich voordoen. De vernieuwde toezichtaanpak leidt tot een versterking van onze risicobaseerde aanpak en tot meer uniformiteit tussen verschillende typen instellingen. Daarnaast sluit deze beter aan bij de toezichtaanpak van de ECB. Ook kunnen we beter gebruik maken van datagedreven toezicht. Verder hebben we een nieuwe [Visie op toezicht](#) gepubliceerd met onze toezichtprioriteiten voor de komende jaren.

Integriteit

Diverse financiële instellingen geven nog onvoldoende invulling aan hun poortwachtersrol.

Ons toezicht op integriteit is erop gericht dat financiële instellingen niet betrokken raken bij financieel-economische criminaliteit. We hebben 33 instellingsspecifieke en thematische onderzoeken uitgevoerd naar onder andere de beheersing van de integriteitsrisico's rond cash door banken, de omgang van trustkantoren en banken met fiscale integriteitsrisico's en de betrokkenheid van Nederlandse banken bij de gepubliceerde FinCEN files (zie box 3). Hieruit blijkt dat instellingen stappen maken om invulling te geven aan hun rol en verantwoordelijkheid, maar dat nog verdere verbeteringen mogelijk zijn. Bij meerdere instellingen hebben we interventies moeten plegen, waaronder het opleggen van boetes en dwangsommen. Verder hebben we alle voorbereidingen getroffen om vanaf 2021 integriteitstoezicht te gaan houden op de aanbieders van cryptodiensten. Per eind 2020 hebben 15 crypto-aanbieders een registratie bij DNB gekregen.

Box 3 Publicatie FinCEN-dossier

Vanaf 20 september 2020 hebben samenwerkende media uit verschillende landen gepubliceerd over vertrouwelijke transactie-informatie zoals die door Amerikaanse banken in de VS gerapporteerd is aan het Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN, de Amerikaanse Financial Intelligence Unit). De gelekte informatie heeft betrekking op meldingen van verdachte transacties in de periode 2000 tot 2017. Uit de gepubliceerde data blijken in ieder geval 11 banken die onder Wwft-toezicht van DNB staan betrokken te zijn. Dit betreft zowel Nederlandse banken als bijkantoren van buitenlandse banken.

We hebben de genoemde banken verzocht onderzoek te doen naar de gepubliceerde data die deels niet geverifieerd en verouderd is. De banken hebben de uitkomsten van deze interne onderzoeken aan ons gerapporteerd. We hebben waar nodig vervolgacties ondernomen en zien erop toe dat maatregelen goede opvolging krijgen. Verder hebben we naar aanleiding van de publicaties informatie uitgewisseld met andere toezichthouders. In samenwerking met de AFM hebben we een nadere toelichting gegeven op de FinCEN files.

4.1.4 Afwikkelbare financiële instellingen

We hebben goede voortgang geboekt met onze resolutieplanning. Voor verzekeraars hebben we volgende versies van resolutieplannen vastgesteld. Verder zijn de laatste resolutieplannen voor banken vastgesteld en hebben we bestaande plannen geactualiseerd en uitgebreid. Tot slot zijn we gestart met het uitwerken van het resolutieraamwerk voor beleggingsondernemingen.

We hebben beschikbare resolutie-instrumenten voor banken en verzekeraars verder ontwikkeld.

Dit draagt bij aan de mogelijkheden om een falende instelling te herkapitaliseren. Verder hebben wij nader beleid ontwikkeld om het verliesabsorberend vermogen te versterken van de banken die onder onze verantwoordelijkheid vallen. Dit beleid zal begin 2021 gereed zijn en zal de basis worden voor eisen aan banken op dit vlak. De internationale resolutiestandaarden en het Europees resolutieraamwerk kunnen overigens nog verder versterkt worden. Voor banken blijven we ons sterk maken voor voldoende strenge eisen aan de kwaliteit van verliesabsorberend vermogen en een gelijk Europees speelveld. Dit verkleint de kans op de inzet van publieke middelen. In het afgelopen jaar is mede dankzij onze inspanningen op Europees niveau bepaald dat het verliesabsorberend vermogen van banken in ieder geval voor 8% van de balans achtergesteld dient te zijn.

In reactie op de coronacrisis hebben we extra voorbereidingen getroffen. Het instrument van een brugbank wordt voor banken versneld gereed gemaakt. Een dergelijke instelling kan benut worden om een bank tijdelijk onder te brengen in het geval dat een snelle verkoop niet mogelijk of niet wenselijk is. Ook hebben we enkele crisisoefeningen uitgevoerd om het resolutieraamwerk te testen en te verbeteren. We willen verder gaan met het organiseren van crisisoefeningen. Door de omstandigheden zijn vorig jaar enkele van deze oefeningen uitgesteld. De herziening van prioriteiten

- 40 heeft op andere gebieden tot enige vertraging geleid, zoals in resolutieplanning voor centrale tegenpartijen en het opstellen van een resolutieraamwerk voor beleggingsondernemingen.

Afgelopen jaar zijn belangrijke stappen gezet zodat DNB binnen zeven werkdagen een uitkering onder de Nederlandse Depositogarantie kan verzorgen. We hebben een beoordelingskader individueel klantbeeld gepubliceerd om de kwaliteit van aangeleverde depositogegevens te waarborgen. Ook bereiden we een brede publieksvoorlichting in 2021 voor.

4.1.5 Veilig, betrouwbaar en efficiënt betalingsverkeer

De chartale infrastructuur in Nederland staat onder druk. Dit is door de coronacrisis extra versterkt. Door de - onjuiste - perceptie dat vanwege het virus contant geld niet veilig zou zijn, daalde het aandeel aan de kassa tot 15%. Dit is later teruggeveerd naar 20%, maar nog altijd lager dan de 30% van daarvoor.

Het is onze prioriteit dat contant geld in voldoende mate beschikbaar blijft. Contant geld vervult diverse maatschappelijke functies. Het is de enige vorm van publiek geld en een belangrijke terugvaloptie bij storingen in het pinnen. Verder is het voor veel mensen een voorwaarde om de eigen financiën te regelen. Het gebruik van contant geld neemt trendmatig af. Banken krimpen hun netwerken van geldautomaten in. Ook vinden kantoorluitingen plaats. Deze trend wordt versterkt door tijdelijke sluitingen van geldautomaten vanwege aanhoudende plofkragen. De banken werken samen met DNB en de ministeries aan betere beveiligingsmethoden. Het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), dat DNB voorziet, heeft op basis van een rapport opnieuw afspraken gemaakt over de acceptatie en beschikbaarheid van contant geld. We laten extern onderzoek doen naar een efficiënte en robuuste chartale infrastructuur bij een structureel laag gebruik van contant geld. Dit zal in 2021 tot besluitvorming leiden.

Wij onderzoeken binnen het Eurosysteem de mogelijkheden voor een digitale euro, uitgegeven door de centrale bank. Tegen de achtergrond van verdergaande digitalisering van het betalingsverkeer hebben we ons afgelopen jaar positief uitgesproken over digitaal centralebankgeld. Op langere termijn kan deze digitale euro mogelijk contant geld vervangen. Verdergaande digitalisering moet daarbij hand in hand gaan met cyberweerbaarheid. We besteden daarom extra aandacht aan cyberrisico's via onder andere het TIBER-testprogramma.

We monitoren de risico's van mondiale stablecoins. De FSB heeft een rapport gepubliceerd met tien aanbevelingen die voor ons als uitgangspunt gelden. Verder dragen we bij aan de verbetering van grensoverschrijdende betalingen via de FSB en het Bazels Comité voor Betalingsverkeer en Marktinfrastructuur (CPMI). Daarbij vragen we ook aandacht voor het belang van de Legal Entity Identifier (LEI) in financiële rapportages en het betalings- en effectenverkeer.

In het betalingsverkeer hebben zich ondanks de coronacrisis geen grote verstoringen voorgedaan. In het toezicht op betaalinstanties zetten we ons in voor een efficiënt onderpandbeheer. We hebben het proces voor het aanleveren van kredietvorderingen (credit claims) als onderpand vereenvoudigd en een infrastructuur gereed gemaakt voor de mogelijke inzet van additionele kredietvorderingen (additional credit claims). Ook is enkele keren het operationeel crisismanagement voor de financiële sector in Nederland bijeengekomen om goed voorbereid te zijn op eventuele verstoringen. In Europees verband dragen we bij aan het toezicht van de Europese toezichtautoriteit voor de financiële markten (ESMA) op centrale tegenpartijen.

4.1.6 Inzichtelijke en betrouwbare data

In het afgelopen jaar zijn we gestart met nieuwe dataverzamelingen op het gebied van effecten en overige financiële instellingen. Verder hebben we het voortouw genomen om statistieken op het gebied van duurzaamheid te verbeteren. Dit vindt mede plaats binnen het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Het werk aan indicatoren voor blootstelling aan klimaatrisico's, CO₂-voetafdrukken en als groen gekenmerkte financiële instrumenten verdient prioriteit, omdat dataverzameling hierover nog in de kinderschoenen staat.

Door de meerjarige vernieuwing van onze ICT-systemen voor statistiek kunnen we onze werkzaamheden op toekomstbestendige wijze blijven vervullen. De uitwisseling van taken met het Centraal Bureau voor de Statistiek op basis van afspraken over intensievere samenwerking is afgelopen jaar voltooid. Tot slot hebben we bijgedragen aan lagere rapportagelasten voor pensioenfondsen door Europese en nationale rapportages te integreren.

4.2 Voortgang ambities DNB2025

Onze veranderagenda DNB2025 bevat een visie en middellangetermijnstrategie met zes strategische ambities om onze missie van financiële stabiliteit en duurzame welvaart verder te versterken. In deze paragraaf worden de kernresultaten toegelicht die we in 2020 hebben bereikt en de stappen die we in 2021 willen zetten op weg naar de geformuleerde doelen.

4.2.1 MVO

We integreren maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) volledig in alle elementen van onze taakuitoefening. We hebben onze MVO-visie geactualiseerd. De voortgang op de prioriteiten ten aanzien van de financiële risico's van klimaatverandering komt aan bod in onze klimaatgerelateerde financiële rapportage (zie bijlage 1). Dit is de eerste keer dat we hiervoor de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) hanteren. De financiële toelichting geeft een overzicht van het duurzaam reservebeheer. Paragraaf 4.3 gaat in op duurzaamheid in onze bedrijfsvoering.

42 DNB2025 strategische ambitie MVO

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB streeft naar houdbare economische groei zonder schadelijke effecten voor de leefomgeving ■ DNB streeft naar een inclusief financieel en economisch systeem 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meer bewustzijn voor klimaatrisico's gecreëerd door middel van ons toezicht op financiële instellingen. ■ Energietransitiemaatstaf ontwikkeld ■ Meer aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen via onder andere de uitwerking van ons MVB-Charter in ons eigen beleid ■ 'Groen herstel' en inclusie bevordert door aandacht in onderzoek, speeches en communicatie ■ Het circulair gedachtegoed en duurzame uitgangspunten vormen onderdeel van onze eigen bedrijfsvoering en huisvesting ■ Toegankelijkheid van het betalingsverkeer op peil gebleven 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Publicatie van onderzoek 'toepassen duurzaamheidsrisico's in financiële sector' ■ Advisering over herstel na coronacrisis en gelijktijdige bijdrage aan klimaatambities ■ Ontwikkeling nationale en internationale duurzaamheidsstatistieken ■ Nadere uitwerking verantwoord beleggen ■ In kaart brengen van CO₂-voetafdruk voor eigen reserves en onderzoek fysieke risico's ■ Aandacht voor sociale en milieu-impact van de eigen bedrijfsvoering en betaalketen, betalingsverkeer en financiële educatie

Via ons MVO-beleid willen ook de inclusie van kwetsbare groepen in de economie vergroten.

We richten ons onder andere op specifieke doelen om de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt en huizenmarkt te verbeteren. Tabel 1 toont de voortgang op deze onderwerpen en paragraaf 4.2.2 beschrijft de structurele hervormingen die we bepleiten. We zullen in 2021 meer aandacht besteden aan inclusie bij de presentatie van de economische vooruitzichten.

Tabel 1 Overzicht van indicatoren voor een inclusief financieel en economisch stelsel

	Doel	Voortgang in 2020
Toegankelijke arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jaarlijkse toename netto-arbeidsparticipatie van totale bevolking: verschillen tussen subgroepen (leeftijd, geslacht, achtergrond) worden kleiner ■ Afname tweedeling flexibele en vaste arbeid: afbouw van zelfstandigenaftrek; toename toegankelijkheid sociale voorzieningen (% zelfstandigen met arbeidsongeschiktheidsverzekering) en afname verschillen in ontslagbescherming tussen vaste en flexibele arbeid 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Participatie is in het algemeen gedaald. Verschillen tussen groepen zijn gelijk gebleven ■ Zelfstandigenaftrek wordt vanaf 2021 versneld afgebouwd. Geen veranderingen in toegang sociale voorzieningen. Geen belangrijke veranderingen ontslagbescherming
Toegankelijke huizenmarkt	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gelijke fiscale behandeling van huur- en koopwoningen ■ Aantrekkelijkheid van huren versus kopen: kosten van huren en kopen convergeren ■ Woningaanbod in vrije midden-huursegment neemt toe ■ Fiscale behandeling van huur- en koopwoningen is gelijk 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Weinig veranderingen t.a.v. structurele hervormingen huizenmarkt ■ Verschil fiscale behandeling huur en koop is verkleind door eerder ingezet beleid tot afbouw hypotheekrenteaftrek. Daarentegen is verschil vergroot door afschaffing overdrachtsbelasting voor woningkopers tot 35 jaar

We bevorderen de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het betalingsverkeer. In het MOB hebben we afspraken gemaakt om knelpunten te verhelpen. Daarbij is speciale aandacht voor mensen die moeite hebben met de toenemende digitalisering van de bancaire dienstverlening. Het MOB gaat mede op aandringen van DNB onder andere kijken naar de mogelijkheid om neutrale servicepunten op te zetten, waar klanten vragen kunnen stellen over betaaldiensten. Verder hebben we nieuwe afspraken gemaakt over de bereikbaarheid van geld- en afstortautomaten en de acceptatie van contant geld door winkeliers (zie ook paragraaf 4.1.5). Als gevolg van de coronacrisis is de driejaarlijkse Bereikbaarheidsmonitor uitgesteld naar 2021.

Het MOB besteedt ook extra aandacht aan de toename van onder andere WhatsApp-fraude en helpdeskoplichting (spoofing). Vertegenwoordigers van consumenten en ondernemers hebben toegezegd om hun achterban meer te informeren over deze vormen van fraude. Daarnaast hebben banken toegezegd hun coulancebeleid aan te passen en te harmoniseren.

Via verschillende initiatieven op het gebied van educatie hebben we bijgedragen aan het vergroten van financiële kennis en inclusie. We nemen onder andere deel aan Wijzer in Geldzaken, de Week van het Geld en de Pensioen3daagse. Daarnaast stellen we informatiemateriaal beschikbaar aan scholieren en economiedocenten. Door de coronacrisis is het bezoekerscentrum afgelopen jaar veel gesloten geweest, waardoor minder rondleidingen en docentendagen konden plaatsvinden. Eind 2020 is het gebouw van het bezoekerscentrum bovendien verkocht. In 2021 werken we aan educatie via een digitaal programma. In de nieuwe huisvesting die naar verwachting in 2023 gereed is, zal het bezoekerscentrum in ere worden hersteld.

4.2.2 Evenwichtige verhoudingen

We streven naar meer evenwichtige economische verhoudingen door structurele oplossingen voor langetermijnvraagstukken. Hervormingen zijn nodig om onevenwichtigheden in de financiële sector en de structuur van de economie aan te pakken. De directe verantwoordelijkheid voor het beleid op verschillende onderwerpen ligt voor een belangrijk deel echter buiten onze directe invloedssfeer. We oefenen daarom invloed uit door verdiepende analyses en actieve bijdragen in de beleidsdiscussie en het maatschappelijk debat.

44 DNB2025: strategische ambitie Evenwichtige Verhoudingen

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ Op nationaal niveau streeft DNB naar een bestendig pensioenstelsel, evenwichtige arbeidsmarkt en een gematigde ontwikkeling van de hypotheekschuld die de conjuncturele uitslagen doen verminderen. ■ Op Europees niveau zet DNB in op normalisatie van het monetair beleid, het vervolmaken van de bankenunie en versterking van de kapitaalmarktunie 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Met het wetsvoorstel en nadere afspraken is hervorming van het pensioenstelsel verder gevorderd ■ Structurele hervormingen van de arbeidsmarkt en huizenmarkt zijn kansrijker in een later stadium ■ Door de coronacrisis was uitbreiding van onconventioneel monetair beleid noodzakelijk ■ De aanpak van de crisis is versterkt door afspraken over een Europees herstelfonds ■ Weinig voortgang bereikt t.a.v. bankenunie en kapitaalmarktunie 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Impact op nieuw regeerakkoord, met nadruk op structurele hervormingen van de arbeidsmarkt en huizenmarkt ■ Bijdragen aan robuuste monetaire strategie van de ECB o.b.v. evaluatie ■ Bevorderen van evenwichtig crisisbeleid, o.a. door te voorkomen dat de economische crisis omslaat naar een financiële crisis

Nationaal

In het afgelopen jaar is vooral voortgang geboekt op het pensioendossier. DNB heeft bijgedragen aan de uitwerking van het pensioenakkoord. We hebben onze visie weergegeven in een [position paper](#) en deze steeds publiek toegelicht. Belangrijke punten die we hebben benadrukt, zoals het overstappen op een stelsel met persoonlijke pensioenvermogens met risicodeling, de afschaffing van de doorsneesystematiek en een beleggingsbeleid op maat, hebben een plek gekregen in de [hoofddlijnennotitie](#) en in het [wetsvoorstel](#) dat in december 2020 voor consultatie is gepubliceerd. Ook zijn afspraken gemaakt over de overgang naar het nieuwe stelsel. Deze hervorming draagt bij aan een meer toekomstbestendig pensioenstelsel. Het komend jaar zullen we aandacht blijven besteden aan een zorgvuldige en evenwichtige uitwerking en wettelijke verankering van de afspraken.

Op dit moment doen zich nog altijd aanzienlijke knelpunten voor ten aanzien van de toegankelijkheid van de huizenmarkt. Het afgelopen jaar heeft het kabinet onvoldoende voortgang geboekt met hervormingen op de huizenmarkt. We hebben gewezen op bestaande knelpunten, maar deze inbreng krijgt op dit moment te weinig weerklank in het maatschappelijk debat. Het politiek draagvlak voor hervormingen wordt bovendien bemoeilijkt doordat de economie zich in een diepe recessie bevond en we in de aanloop zijn naar nieuwe verkiezingen. Dit neemt niet weg dat een meer toegankelijke woningmarkt met een evenwichtiger verhouding tussen kopen en huren van groot belang blijft. Daarnaast is een evenwichtige woningmarkt gebaat bij lagere hypotheekschulden. De noodzakelijke hervormingen vinden idealiter een plek in het nieuwe regeerakkoord.

In de arbeidsmarkt doet zich een tweedeling voor doordat de flexibilisering te ver is doorgeschoten. DNB heeft afgelopen jaar onder andere gepleit voor een sociaal vangnet dat ook toegankelijk is voor flexwerkers en zelfstandigen. Daarnaast blijven we wijzen op het belang van het afbouwen van fiscale verschillen tussen werknemers en zelfstandigen, en tussen werknemers met een vast en flexibel dienstverband. Dit bevordert de doorstroom van flexibele naar vaste arbeid en omgekeerd. Deze adviezen worden idealiter in de komende kabinetsperiode in beleid omgezet. Dit zou onder andere moeten plaatsvinden op basis van het rapport van de Commissie Borstlap. DNB heeft een adviserende rol gespeeld bij de totstandkoming van dit rapport en steunt de aanbevelingen.

Europees

Het Europees beleid stond in het teken van het bestrijden van de impact van de coronacrisis. De monetaire beleidsreactie is eerder toegelicht in hoofdstuk 1 en paragraaf 4.1.1. Daarnaast hebben Europese regeringsleiders afspraken gemaakt over een Europees herstellfonds. Hierdoor verloopt de financiering van nationale steunmaatregelen nu voor een deel via Europa door giften en langlopende leningen. Deze afspraken betekenen ook dat de bestrijding van de gevolgen van de coronacrisis niet alleen leunt op het monetair beleid. Dit draagt bij aan een meer evenwichtige beleidsmix. In de [HJ Schoo-lezing](#) heeft de president van DNB benadrukt dat het in welbegrepen eigenbelang is van alle eurolanden dat de economische divergentie zo veel mogelijk wordt beperkt.

In het afgelopen jaar is weinig vooruitgang geboekt in de voltooiing van de Europese bankenunie. De coronacrisis zorgt voor een opleving van de verwevenheid tussen overheden en banken. Dit wordt versterkt doordat landen garanties hebben afgegeven op leningen die banken verstrekken. Door deze nieuwe risico's is op dit moment te weinig politiek draagvlak in lidstaten voor verdere voortgang ten aanzien van de bankenunie, waarbij risicodeling samen moet gaan met afspraken over risicoweging van overheidsschulden. Het is belangrijk om in 2021 een nieuwe impuls aan deze discussie te geven, ook met het oog op de afbouw van de overheidsschulden na de crisis. Hiertoe is ook een vernieuwing van de budgettaire afspraken in de Europese Unie van belang.

DNB ondersteunt het voorstel van de Europese Commissie om de kapitaalmarktunie te versterken. Verdere integratie van financiële markten in Europa draagt bij aan financiële stabiliteit. In haar vergadering van november 2020 heeft het Financieel Stabiliteitscomité (FSC) ook het belang van verdere voortgang ten aanzien van de kapitaalmarktunie [benadrukt](#).

4.2.3 Digitaal

De digitale ambitie in DNB2025 is erop gericht om in al onze taakgebieden datagedreven te werken op basis van digitale technieken. We willen de juiste digitale competenties en expertise hebben om goed met instellingen samen te werken.

46 DNB2025 strategische ambitie Digitaal

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB voert haar taken maximaal effectief en efficiënt uit door het gebruik van data, technologie en digitale processen ■ Ook is DNB op digitaal gebied een te respecteren medespeler voor de sector 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Versterking van het digitaal en datagedreven toezicht door herziening van de toezichtmethodologie en digitaliseren van toezichtprocessen. ■ De ontwikkeling van nieuwe portals is gerealiseerd ■ Het Data Science Platform is geoperationaliseerd ■ We bevorderen en ondersteunen data-initiatieven in alle domeinen ■ Datastrategie en centraal databeheer ontwikkeld ■ De rapportagelast in de sector is verminderd door onder andere betere ontsluiting van datasets ■ We hebben een cloudstrategie opgesteld ■ De governance van het Programma Digitale Strategie is aangepast 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Intensiveren digitaal en datagedreven werken in alle kernprocessen ■ In werking zetten datastrategie ■ Realisatie nieuwe stabielere werkomgeving en verbeteringen in het datacentrum ■ Applicaties in de cloud of afname als dienst ■ Uitwisseling ervaringen data-analyse met financiële sector (iForum) ■ Richting aan Europese initiatieven m.b.t. data, digitalisering, innovatie en de cloud

De herziening van onze toezichtmethodologie draagt bij aan een betere integratie van digitale vernieuwing in onze werkwijze. In 2021 wordt een belangrijk deel van onze kernprocessen gedigitaliseerd. In 2020 hebben we de noodzakelijke voorbereidingen hiervoor getroffen. Verder werken we aan drie nieuwe gebruikersportalen voor toezichthouders (Mijn Toezicht), onder toezicht staande instellingen (Mijn DNB) en de integratie van nieuwe technologische ontwikkelingen in onze activiteiten (Mijn Wereld). Naast de technische veranderingen, richten we ons op het verbeteren van de digitale competenties van onze medewerkers.

In 2020 is een nieuw data science platform in gebruik genomen. Hierdoor kunnen we op een kostenbewuste manier gebruik maken van data-intensief onderzoek en analyses op alle terreinen. Het afgelopen jaar is benut om de data voor het platform goed beschikbaar te maken en noodzakelijke processen aan te passen. Het doel is om ontwikkelingen en risico's bij financiële instellingen vroegtijdig te signaleren en data op zorgvuldige wijze in te zetten bij onze taken.

Door samenwerking met verschillende partners bevorderen we de digitale ontwikkeling en verminderen we de rapportagelast. We hebben veel contact met andere centrale banken, de ECB en de BIS Innovation Hub. Verder werken we samen met universiteiten, expertorganisaties en technologiebedrijven. Ook vindt intensief contact plaats met financiële instellingen. In 2020 hebben we onder andere samen in het iForum en iPanel de impact van technologie op de sector verkend. Op basis daarvan zijn verschillende gezamenlijke pilots gestart om de inzet van digitalisering te verbeteren. Dit vermindert de rapportagelast en verlaagt daarmee de indirecte kosten van het toezicht voor instellingen.

In 2020 zijn het datacentrum en werkplekautomatisering uit huis geplaatst of in beheer van derde partijen gegeven. Dit was een grote inspanning, mede vanwege de samenloop met het project huisvesting. De infrastructuur bleek onvoldoende voorbereid op het massaal thuiswerken, waardoor de capaciteit tekortschoot en vooral videobellen werd gehinderd. Een bijkomend probleem was dat de samenwerking met de uitbestedingspartner niet vlekkeloos verliep. We hebben een crisisteam geformeerd om de acute nood aan te pakken en de werkplekautomatisering in 2021 ingrijpend aan te passen. Ook zullen we structurele verbeteringen in het datacentrum aanbrengen en een nieuwe digitale werkomgeving in de cloud realiseren. De lessen nemen we mee voor het vervolg van de uitbesteding. Ook hebben we extra maatregelen genomen om de digitale veiligheid te waarborgen en is een cloudstrategie opgesteld.

Eind 2020 is de governance van de digitalisering aangepast. Het doel is om een meer DNB-brede aansturing tot stand te brengen, waardoor meer integraal op de digitale agenda kan worden gestuurd.

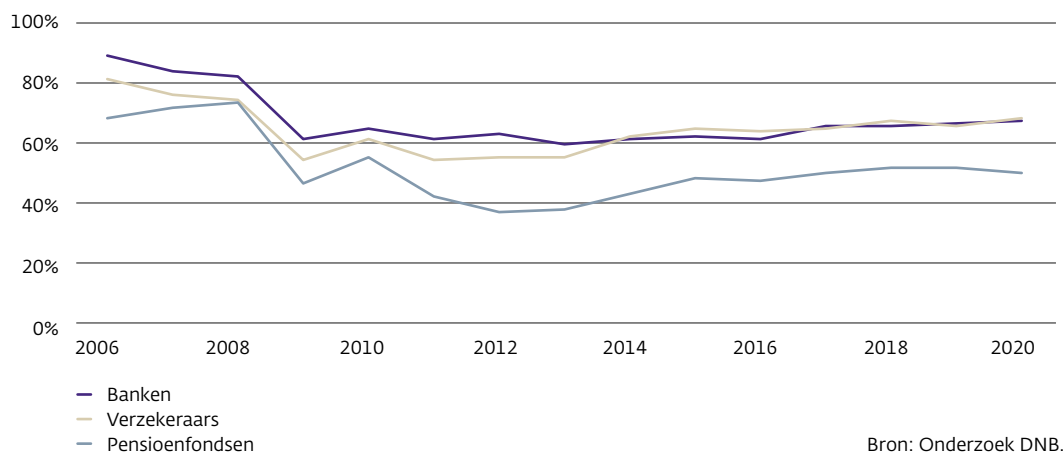
4.2.4 Vertrouwen

Het is onze ambitie om een erkende bijdrage te leveren aan het vertrouwen van Nederlanders in financiële instellingen. Publiek vertrouwen in financiële instellingen is een essentiële voorwaarde voor het functioneren van het financiële stelsel en daarmee voor de ontwikkeling van de reële economie.

DNB2025 strategische ambitie Vertrouwen

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB streeft ernaar dat het publiek vertrouwen heeft in financiële instellingen, als voorwaarde voor het functioneren van het financieel stelsel	<ul style="list-style-type: none"> ■ We hebben onderzoek gedaan naar onderliggende bronnen van vertrouwen en hebben dit verankerd in de nieuwe toezichtmethodologie ■ We zijn streng op financieel-economische criminaliteit en hebben het belang benadrukt van antiwitwastoezicht op Europees niveau ■ Via financiële educatie en communicatie hebben we bijgedragen aan publiek vertrouwen ■ Samenwerking met stakeholders ■ De vertrouwensmonitor DNB is uitgevoerd	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meer inzicht in bijdrage van DNB aan vertrouwen in financiële instellingen ■ Kernindicatoren vertrouwen ontwikkeld ■ Verankering Europees antiwitwastoezicht ■ DNB-brede benadering t.a.v. vertrouwen toegepast ■ Vervolgonderzoek naar verschillende aspecten van vertrouwen

De invloed van DNB op vertrouwen komt op verschillende manieren tot stand. Ten eerste zien we erop toe dat instellingen financieel solide zijn en voldoen aan wet- en regelgeving ten aanzien van een integere en beheerste bedrijfsvoering. Ten tweede maken we ons sterk om financieel-economische criminaliteit via de financiële sector te voorkomen. Beide elementen zijn het afgelopen jaar verder uitgewerkt en geïntegreerd in de nieuwe toezichtmethodologie. Ten derde draagt financiële educatie bij aan gerechtvaardigd vertrouwen van het publiek in financiële instellingen. Ten vierde werken we bij maatschappelijke onderwerpen, zoals duurzaamheid en toegankelijkheid van betalingsverkeer, samen met externe partners.

48 **Figuur 2** Aandeel respondenten met overwegend of geheel vertrouwen

Bron: Onderzoek DNB.

We hebben onderzoek gedaan naar de onderliggende bronnen van vertrouwen en onze invloed hierop. In april 2020 vond de jaarlijkse vertrouwensmonitor plaats. Uit de resultaten blijkt dat het publiek vertrouwen in financiële instellingen, ondanks de uitbraak van de coronacrisis kort daarvoor, op dat moment nog altijd op peil was gebleven. Driekwart van de ondervraagden heeft overwegend of volledig vertrouwen in de eigen bank. Het vertrouwen is daarmee gelijk gebleven. Ook het vertrouwen in verzekeraars en pensioenfondsen bleef op het niveau van 2019. Het vertrouwen in financiële instellingen ligt nog wel lager dan voor de financiële crisis uit 2008/2009.

Het vertrouwen in DNB bevindt zich ook op een relatief hoog niveau. We laten ook onderzoeken in hoeverre stakeholders vertrouwen hebben in DNB. In het onderzoek van afgelopen jaar geeft 79% van de respondenten aan tamelijk veel of heel veel vertrouwen in DNB te hebben. Dit is een niveau dat zich in de buurt bevindt van 2008, net voor de uitbraak van de financiële crisis.

We doen nader onderzoek naar verschillende aspecten van vertrouwen. We blijven ons richten op informatieverstrekking en de dialoog met het publiek en gaan aan de slag om concrete indicatoren voor vertrouwen te ontwikkelen.

4.2.5 Gedreven en breed inzetbare medewerkers

In ons HR-beleid zetten we in op meer diversiteit, een open dialoog en een versterking van digitale competenties. Het is onze ambitie dat onze medewerkers een diverse achtergrond hebben. Daarnaast willen we op effectieve wijze en in dialoog met stakeholders tot resultaten komen en ons in alle functies digitale competenties eigen maken. In aanvulling hierop en boven dit alles hebben de coronacrisis en het thuiswerken een grote invloed gehad. We hebben het afgelopen jaar daarom extra aandacht besteed aan sociale cohesie, werkdruk en de werk-privé-balans.

DNB2025 strategische ambitie Medewerkers

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ We zetten in op meer diversiteit, een open dialoog en versterking van digitale competenties van onze medewerkers.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verschillende initiatieven om diversiteit beter te benutten, waaronder het in kaart brengen van m/v diversiteit en culturele diversiteit ■ HR-beleid en -processen aangepast op DNB2025. ■ Samenwerking met stakeholders is versterkt door bewust de dialoog aan te gaan. ■ Verschillende initiatieven genomen om inhoudelijke gedrevenheid van onze medewerkers te bevorderen. ■ De digitale vaardigheden in kaart gebracht en verschillende pilots uitgevoerd.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verdere verankering diversiteit en inclusie in de hele organisatie en nader onderzoek naar culturele diversiteit ■ Nieuwe visie op leiderschap ■ Vernieuwing systeem van performance management goed toegepast in hele organisatie ■ Nieuw functiegebouw en roulatiebeleid ingevoerd ■ Volgen van de training Wijzer in Data door 80% van de medewerkers. ■ Bevorderen van de sociale cohesie met het oog op thuiswerken en hybride werken.

We hebben verschillende initiatieven in gang gezet om diversiteit en inclusie te vergroten.

Het streefcijfer van 35% voor vrouwen op managementposities is voor 2021 opwaarts bijgesteld naar 37%. Eind 2020 was 35,8% van alle DNB-managers vrouw. Op basis van de barometer Culturele Diversiteit van het CBS hebben we meer inzicht in de culturele achtergrond van onze medewerkers. Om onbewuste vooroordelen tegen te gaan, hebben we deelgenomen aan een pilot van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) om met een objectieve selectiemethode gelijke kansen in werving en selectie te creëren. De resultaten van deze pilot zijn begin 2021 bekend. Ook voeren we bewust beleid om medewerkers met een arbeidsbeperking aan te nemen. We liggen op koers om per 2025 aan onze ambitie te voldoen om 45 participatie-fte in te vullen met medewerkers die binnen de doelgroep Banenafpraak vallen en aanvullend 18 participatie-fte met medewerkers die eventueel ook buiten de doelgroep vallen. Alle divisies stellen jaarlijks doelen om bij te dragen aan diversiteit en inclusie en rapporteren hierover aan de directie.

Door de coronacrisis zijn de digitale competenties van medewerkers versterkt. De ervaringen met het verplicht thuiswerken door de coronacrisis zijn een mogelijke opmaat tot hybride werken in de toekomst. De DNB Academie heeft een curriculum voor data & technologie-trainingen ontwikkeld om op zorgvuldige en verstandige wijze met data om te gaan en toe te passen in het werk. Het in 2019 geïntroduceerde traineeship Data & Technology voor bètatalenten is nog steeds een groot succes. Afgelopen jaar is opnieuw een lichte trainees gestart.

In 2020 hebben we het programma duurzame inzetbaarheid ('blue zone') voortgezet.

We ondersteunen de gedrevenheid van onze medewerkers door aandacht te besteden aan motivatie, vitaliteit en ontwikkeling. In het afgelopen jaar was dit extra relevant vanwege de lockdowns en het thuiswerken. We bieden daarbij de mogelijkheid tot inhoudelijke en persoonlijke ontwikkeling. In het nieuw ingevoerde systeem van performance management staan samen ontwikkelen en continue

50 dialoog centraal. De opleidingskosten zijn afgelopen jaar fors lager uitgekomen, omdat verschillende externe cursussen niet konden plaatsvinden en dat bepaalde kosten voor interne bijeenkomsten en opleidingsdagen, zoals overnachtingskosten, niet zijn doorgegaan.

Afgelopen jaar hebben we ook een cultuurveranderingstraject ingezet. Dit richt zich op de drie thema's die medewerkers het meest belangrijk vinden: veilig en direct; samenwerking en waardering; en resultaatgericht. Uit een enquête onder medewerkers kwam naar voren dat aspecten zoals de impact van het thuiswerken, aandacht voor diversiteit en inclusie en veiligheid sterk leven. De directie is ook in gesprek gegaan met medewerkers over de gewenste cultuurverandering. Daarnaast zijn verschillende initiatieven ontwikkeld, waaronder een digitale werkvorm, om de gewenste cultuurveranderingen te bevorderen binnen teams.

Kerncijfers HR

Het gemiddeld aantal fte van DNB is in 2020 uitgekomen op 1882,4 fte (zie tabel 2). De stijging ten opzichte van vorig jaar komt onder andere door de uitbreiding van de formatie vanwege een intensivering van het integriteitstoezicht, de implementatie van de betaaldienstenrichtlijn PSD2 en brexit. Daarnaast is extra personeel ingezet voor beveiliging, communicatie en ICT. Verder zijn 958 externe medewerkers werkzaam, vooral op het gebied van ICT-ondersteuning. In het afgelopen jaar zijn in totaal 372 vacatures vervuld, waarvan 291 (78%) door instroom van buitenaf. Dit is inclusief 14 trainees en 4 managers. De overige 82 vacatures zijn intern vervuld, waaronder 10 managementposities.

Tabel 2 Kerncijfers HR

	2020	2019
Aantal medewerkers (regulier en directie)*	2088	1957
Gemiddeld aantal fte	1882,4	1813,0
Totaal % vrouwen	40,5%	40,4%
Medewerkers % vrouwen	40,5%	40,9%
Directie % vrouwen**	40,0%	40,0%
Divisiedirecteuren % vrouwen	35,3%	23,5%
Afdelingshoofden % vrouwen	31,9%	31,8%
Sectiehoofden % vrouwen	52,4%	43,8%
Opleidingskosten realisatie (EUR)	3.891.609	5.874.360
Opleidingskosten budget (EUR)	6.410.229	6.517.022

* Het aantal medewerkers wordt berekend zonder stagiair(e)s, externen en commissarissen

** Per 1-2-2020 is een zesde directielid benoemd vanwege langdurige ziekte van directeur Job Swank. Voor het percentage vrouwen in de directie wordt gerekend met 3 mannen en 2 vrouwen.

Aantal medewerkers met vast en tijdelijk dienstverband naar man/vrouw	Vrouw	Man	Totaal	51
Vast	704	1076	1780	
Tijdelijk	142	166	308	
Totaal	846	1242	2088	
Aantal medewerkers met fulltime en parttime dienstverband naar man/vrouw	Vrouw	Man	Totaal	
Fulltime (36 uur of meer)	638	1165	1803	
Parttime (minder dan 36 uur)	208	77	285	
Totaal	846	1242	2088	
Aantal medewerkers met een dienstverband en externen				
Interne medewerkers			2088	
Externen			958	
Totaal			3046	
Instroom en uitstroom vrouw/man	Vrouw	Man	Totaal	
Instroom	128	163	291	
	44,0%	56,0%		
Uitstroom	72	87	159	
	45,3%	54,7%		
Reden van uitstroom		2020	2019	
Eigen verzoek		87	97	
Beëindiging overeenkomst		13	16	
Einde tijdelijk dienstverband		22	13	
(Pre)pensioen		28	33	
Reorganisatie		1	56	
Arbeidsongeschikt		5	9	
Overlijden		3	4	
Totaal		159	228	

52 **Het ziekteverzuimpercentage is gestegen als gevolg van een toename van het langdurig verzuim.** Het kortdurend verzuim is tijdens de coronacrisis juist afgenomen. Gemiddeld is de helft van de medewerkers één keer ziek geweest in 2020. Dit is een halvering van de zogenoemde meldingsfrequentie ten opzichte van vorig jaar. Een mogelijke verklaring is dat medewerkers zich tijdens de coronacrisis minder snel ziek melden bij milde klachten, omdat zij toch al thuis zijn of meer mogelijkheden hebben om te schuiven met werkzaamheden. Daarnaast kunnen minder contacten hebben bijgedragen aan een beperkte verspreiding van gangbare virussen, zoals voor verkoudheid. In het algemeen zijn medewerkers zeer veerkrachtig gebleken tijdens de coronacrisis, maar ervaren zij wel dat de werkdruk hoog is. Vooral recent, tijdens de tweede lockdown, wordt de veerkracht van medewerkers zeer op de proef gesteld. HR monitort de ontwikkelingen en ondersteunt duurzame inzetbaarheid met verschillende initiatieven. De interne arbodienst heeft samen met de HR-adviseurs veel adviezen en ook mentale begeleiding gegeven over het behouden van de gezondheid en een goede werk-privé-balans. Het management besteedt meer dan gemiddeld aandacht aan de fysieke en mentale weerbaarheid van medewerkers, onder andere via speciale online bijeenkomsten en meer online, individueel contact.

Ziekteverzuim	2020	2019
Totaal ziekteverzuimpercentage	3,52%	3,48%
Kort verzuim <7 dagen	0,35%	0,68%
Middellang verzuim 1-6 weken	0,45%	0,43%
Langdurig verzuim 6-52 weken	1,77%	1,74%
Langer dan 1 jaar tot 2 jaar	0,94%	0,62%
Meldingsfrequentie	0,55	0,92

4.2.6 Kostenbewust

We hebben de ambitie om onze taken kostenbewust uit te voeren. We willen voor interne en externe stakeholders inzichtelijk maken dat wij efficiënt zijn in onze taakuitvoering en daarmee ook tot betere resultaten komen.

DNB2025 strategische ambitie Kostenbewust

Visie (ambitie)	Voortgang 2020	Prioriteiten 2021
<ul style="list-style-type: none"> ■ Door een versterkt kostenbewustzijn en aandacht voor bedrijfsvoering nemen de prestaties in effectiviteit toe en verbetert het inzicht in de bereikte resultaten 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Allocatie middelen op basis van strategische agenda ■ In afstemming met stakeholders nieuw kostenkader opgesteld, mede op basis van toezichtmethodologie ■ Programma- en portfoliomanagement opgezet ■ Meer strategische focus in prioriteiten 2021 ■ Onderzoek challenge-rol Finance gestart ■ Systeem van performance management is vernieuwd ■ Nieuwe afspraken met Centric over dienstverlening ■ Hybride en thuis werken heeft tot lagere kosten geleid 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Visie op Werken uit 2020 in gang gezet ■ Actieve kostensturing/-matiging o.b.v. lessen uit coronacrisis ■ Opzet procesarchitectuur en koppeling met ambitie Digitaal ■ Doelmatigheidsanalyses om resultaatgerichtheid te vergroten ■ Verbeterde managementinformatie door o.a. nieuw kostenkader en kortcyclisch sturen

We hebben afspraken gemaakt met het ministerie van Financiën over een nieuw kostenkader voor de ZBO-taken in 2021-2024.

Dit kostenkader is mede gebaseerd op een doelmatigheids-onderzoek door een externe partij naar onze toezichtkosten en onze strategische ambities. De komende jaren zijn vooral investeringen nodig om onze digitale ambities vorm te geven. Hierdoor kunnen we op termijn efficiëntiewinsten in het toezicht bereiken, terwijl de kwaliteit van het toezicht verder kan toenemen. We vangen een deel van deze investeringen op door een verschuiving van prioriteiten binnen het toezicht. Dit leidt tot een extra uitdaging om risico's in de financiële sector voldoende te signaleren. In de afweging is daarbij de voorkeur gegeven om nu in te zetten op een structurele verbetering en efficiëntie van het toezicht door verdergaande digitalisering.

De crypto-aanbieders zijn met relatief hoge toezichtkosten geconfronteerd in 2020.

Dit leidde tot kritiek op onze toezichtkosten. De relatief hoge kosten voor deze groep werden veroorzaakt doordat het traject van registratie intensiever was dan verwacht. Daarnaast bepalen wij onze inzet niet op basis van de kosten in relatie tot de inkomsten van een instelling, maar op de noodzakelijke werkzaamheden om adequaat toezicht te houden. De financiering van de kosten van het toezicht door de sectoren is overigens bepaald bij wetgeving. We bezien samen met de sector en de verantwoordelijke ministeries voortdurend hoe de financiering van de toezichtkosten verbeterd kan worden.

We maken steeds meer gebruik van programmamanagement voor onderwerpen die meerdere divisies of taken omvatten.

Dit leidt tot een meer slagvaardige aansturing. We hebben bijvoorbeeld het strategisch programma duurzaamheid en de digitale agenda op een centrale plek binnen DNB geplaatst om alle activiteiten goed te kunnen coördineren. Daarnaast zetten we de methodiek van kortcyclisch sturen in om gericht en effectief resultaten tot stand te brengen.

54 **De coronacrisis heeft ook tot uitstel, wijzigingen en vertragingen in werkzaamheden geleid.**

Het afgelopen jaar hebben we veel minder nationale en internationale reizen gemaakt. De omstandigheden hebben ook geleid tot bewuste keuzes en kostenoverwegingen. We gaan onderzoeken of de ervaringen van afgelopen jaar tot nieuwe inzichten voor structurele kostenmatiging leiden. In ieder geval is al besloten om de reiskosten structureel met 25% te verlagen.

We combineren een verhoogd kostenbewustzijn met het realiseren van meer externe transparantie. We voeren regelmatig overleg met externe stakeholders over de ontwikkeling van onze kosten. De uitkomsten zijn ook meegenomen in het jaarlijks overleg met het ministerie van Financiën en de totstandkoming van ons kostenkader. We blijven ons bewust van de directe en indirecte financiële gevolgen van onze activiteiten voor de instellingen. We wegen dit op transparante wijze af tegen de onderliggende strategische keuzes en de voordelen voor de soliditeit en integriteit van de financiële sector.

4.3 Integere en duurzame bedrijfsvoering

Een integere en duurzame bedrijfsvoering vormt de basis voor een goede en efficiënte uitvoering van onze werkzaamheden en draagt bij aan het waarborgen van de bedrijfscontinuïteit.

Operationeel risicomanagement

Verschillende risico's kunnen de uitvoering van onze taken belemmeren of de integriteit ondermijnen. Door tijdig risico's te identificeren kunnen we adequate beheersmaatregelen nemen. We onderscheiden strategische, financiële en operationele risico's. De strategische risico's zijn een integraal onderdeel van de uitoefening van onze kerntaken. De financiële risico's komen in paragraaf 4.4 aan de orde. Hieronder lichten we de beheersing van operationele risico's toe.

In 2019 heeft de directie de ambitie uitgesproken om voor eind 2021 tot een duurzame inrichting van het operationeel risicomanagement te komen. We hebben voorbereidingen getroffen voor de invoering van een governance, risk and control (GRC) tool om risico's, beheersmaatregelen en incidenten integraal inzichtelijk te maken. Deze tool gaan we komend jaar binnen heel DNB hanteren. Ook heeft onze directie een risicobereidheidsverklaring vastgesteld. Deze verklaring geeft aan hoeveel risico we bereid zijn te nemen op de verschillende risicocategorieën. Hierdoor kunnen we beter op risico's sturen en de noodzaak van aanvullende maatregelen vaststellen. In 2021 werken we deze risicobereidheidsverklaring nader uit en implementeren we deze in de divisies.

Door de coronacrisis kwamen enkele operationele risico's meer naar voren. We hebben veel aandacht besteed aan bedrijfscontinuïteitsrisico's zodat kritische bedrijfsprocessen altijd doorgang vinden. We hebben maatregelen genomen ten behoeve van de fysieke spreiding van medewerkers en de inzet van roulerende teams om uitval te voorkomen. Daarnaast werden werkzaamheden soms gehinderd door ICT-knelpunten op de werkplek die naar voren kwamen tijdens het massale thuiswerken (zie ook paragraaf 4.2.3). Ook de verhuizing naar het nieuwe kantoorgebouw bracht

extra risico's met zich mee. Verder waren HR-risico's afgelopen jaar extra van belang als gevolg van de coronacrisis. Verder zien we bij het uitbesteden van werk dat het aantal aanbiedingen uit de markt afneemt. Dit doet zich vooral voor bij langlopende contracten. In dit verband zijn we afgelopen jaar enkele keren in het nieuws geweest vanwege onze relatie met Centric, waar sprake was van onrust in het bestuur. Op 22 januari heeft de minister van Financiën [Kamervragen](#) hierover beantwoord.

We toetsen onze informatiebeveiliging periodiek op basis van het zogenoemde Cobit framework. Door de verhuizing en het thuiswerken zijn de risico's met betrekking tot het omgaan en gebruik met data toegenomen. We nemen technische maatregelen om dit te beheersen en besteden ook aandacht aan het versterken van de risicocultuur. Onder de noemer #zekeer is een bewustzijns campagne gestart om het risicobewust handelen te vergroten.

Compliance en integriteit

De afdeling Compliance & Integriteit (C&I) heeft een onafhankelijke positie en vervult vooral een adviserende en monitorende rol om integer handelen te waarborgen. Het beleid van C&I is erop gericht dat medewerkers weten wat van hen wordt verwacht. Medewerkers kunnen steun zoeken en vinden als ze geconfronteerd worden met dilemma's. C&I stuurt nadrukkelijk op gewenst gedrag. Dit gebeurt via onder andere workshops, dilemmatrainingen en instructiefilms. Ook adviseert C&I de verschillende organisatieonderdelen over de gewenste risicobeheersing op het gebied van privacy, compliance en integriteit. Daarnaast screent C&I medewerkers, onder andere bij indiensttreding. 2020 stond daarnaast in het teken van het feit dat DNB-medewerkers ambtenaar zijn geworden. In dit kader hebben ceremoniële eedafleggingen plaatsgevonden waarbij we nadrukkelijk aandacht hebben besteed aan de integriteitsaspecten van de status van ambtenaar.

In 2020 ontving C&I 413 meldingen en 670 adviesaanvragen over de toepassing van de integriteitsregelingen (tabel 3).

Tabel 3 Meldingen en adviesaanvragen over integriteitsregelingen

	2020	2019
Meldingen inzake geschenken en uitnodigingen, nevenfuncties, tegengestelde belangen en overstappen	413	448
Adviesaanvragen	670	626

In 2020 is sprake van een toename van meldingen over incidenten met betrekking tot het zorgvuldig omgaan met informatie (zie tabel 4). Dit betreft onder andere verkeerd verstuurd e-mails. De stijging is te verklaren doordat we extra aandacht hebben besteed aan datalekken. Ook hebben we ons risicomanagement versterkt. Daarnaast heeft een stijging plaatsgevonden van het

56 aantal administratieve overtredingen van de Regeling privé-beleggingstransacties. De belangrijkste reden hiervoor is dat in 2020 aanzienlijk meer medewerkers zijn gaan beleggen. De overige incidenten zien onder andere toe op het misbruik van de merknaam DNB en vermissingen en diefstal van bedrijfsmiddelen. Tot slot zijn in 2020 drie bijzondere integriteitsonderzoeken gestart. Deze onderzoeken zijn gericht op het vermoeden van een (mogelijke) integriteitsschending. Verder ontving de Klachtencommissie van DNB twee interne en veertien externe klachten. De stijging ten opzichte van 2019 is te verklaren doordat we vanaf dit jaar ook meldingen registreren die zich op basis van de klachtenregeling formeel niet als klacht kwalificeren.

Tabel 4 Integriteitsincidenten, onderzoeken en klachten

	2020	2019
Integriteitsincidenten (totaal)	82	29
onzorgvuldig omgaan met informatie	62	23
Regeling privé-beleggingstransacties	11	3
overig	9	3
Klachten	16	8
intern	2	3
extern	14	5

Interactie met onze stakeholders

We nemen verschillende initiatieven om in gesprek te gaan met onze stakeholders. Dit omvat onder meer de dialoog met financiële instellingen, brancheorganisaties, universiteiten en onderzoeksinstituten, studenten, ngo's en het brede publiek. De luistersessie in het kader van de herijking van de monetaire strategie van de ECB is daar ook een voorbeeld van (zie paragraaf 4.1.1). Het doel van deze bijeenkomsten is om maatschappelijke input te krijgen over onze werkzaamheden. Tijdens de verhuizing en verbouwing van ons kantoorgebouw houden we ook goed contact met belanghebbenden. Zo hebben we de buurtbewoners betrokken via een informatieavond en dialoogsessies en houden we ze op de hoogte via onze Renovatie-app.

In het afgelopen jaar hebben we voor de tweede keer een stakeholderonderzoek gehouden.

Vanuit alle taken is een overzicht gemaakt van onze belangrijkste nationale en internationale contacten. Deze stakeholders zijn via een onderzoeksbureau benaderd om hun mening te geven over de samenwerking met DNB. Ongeveer 400 stakeholders hebben de enquête ingevuld. Hieruit komt naar voren dat zij een verbeterde communicatie constateren. Ook zijn we proactiever in het toezicht. De geconstateerde vooruitgang is minder overtuigend bij vragen over maatwerk in het toezicht en bestuurlijke sensitiviteit. De enige bevinding waar een lichte verslechtering naar voren

komt, is de eenheid en consistentie van onze externe boodschappen. Samengevat geven onze stakeholders ons een reputatiescore van 66. Dit is hoger dan de 64 uit het vorige onderzoek. Een score van 60 of meer duidt volgens de systematiek van het betrokken onderzoeksbureau op een zeer goede reputatie.

We willen ook open naar het verleden kijken. De directie heeft daarom in 2020 besloten een onafhankelijk historisch onderzoek te laten doen naar eventuele betrokkenheid van DNB bij slavernij.

Tot slot geven wij uiting aan onze maatschappelijke betrokkenheid via het verlenen van financiële bijdragen en donaties. De financiële steun richt zich op organisaties en activiteiten die betrekking hebben op onze kerntaken. Daarnaast doen we donaties aan charitatieve doelen op het gebied van cultuur, gezondheidszorg en de maatschappij. In 2020 hebben we in totaal 526 duizend euro aan bijdragen en donaties verstrekt.

Werkomgeving

Een belangrijke pijler is de gezondheid van onze medewerkers. Tijdens de coronacrisis hebben we kunnen garanderen dat alle medewerkers goed, veilig en gezond konden blijven werken, zowel thuis als op kantoor. Ook voor de gebouwgebonden taken voor de financiële kerninfrastructuur, is de bedrijfscontinuïteit gewaarborgd. Door de grote omvang van het thuiswerken kwam de ICT-infrastructuur op sommige momenten wel onder druk te staan.

De verhuizingen zijn succesvol verlopen. Alle medewerkers zijn in de eerste helft van 2020 verhuisd naar onze tijdelijke huisvesting op een andere locatie in Amsterdam. Het goud en geld zijn in het eerste weekend van oktober veilig naar Haarlem vervoerd naar de voormalige bankbiljettendrukkerij van Joh. Enschede die hiervoor aan de modernste veiligheidseisen is aangepast. De bouw van het nieuwe cashcentrum in Zeist verloopt volgens planning en de renovatie van het hoofdgebouw is gestart. Ook ons datacentrum is afgelopen jaar verhuisd naar een moderne en energiezuinige locatie. Dit nieuwe datacentrum is vanaf oktober volledig in gebruik. De verwachting is dat het gerenoveerde hoofdkantoor in 2023 kan worden betrokken. Het waardegebied van DNB, inclusief de kluizen krijgt ook in 2023 een definitief onderkomen in Zeist.

Ketenbeheer

We betrekken duurzaamheid ook in onze eigen bedrijfsvoering. Een belangrijke input voor ons werk is de kennis en opleiding van onze medewerkers als basis voor het ontwikkelen van advies en beleid. Daarnaast kopen we ook middelen in. Onze belangrijkste categorieën toeleveranciers en inkoopmarkten in 2020 waren: ICT-dienstverlening, -software en -hardware, bankbiljetten en munten, inhuur en advies, beheer en onderhoud van huisvesting. Bij onze inkopen werken we samen met leveranciers in de categorieën: drukkerijen, inhuur en adviesbureaus, resellers en leveranciers van technisch beheer en onderhoud.

58 **Bij ons inkoopbeleid hanteren we richtlijnen voor duurzaam ondernemen.** Vorig jaar hebben we 37 Europese en meervoudig onderhandse aanbestedingen uitgevoerd. Onze doelstelling is om in 100% van de aanbestedingen de criteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO-criteria) toe te passen, als deze beschikbaar zijn. In 2020 waren voor vier aanbestedingen RVO-criteria beschikbaar en zijn deze ook toegepast. We vinden het belangrijk dat onze leveranciers en medewerkers integer handelen en zich houden aan de regels. Niet-integere leveranciers worden uitgesloten van de inkoopprocedure indien de in de aanbesteding gehanteerde uitsluitingsgronden van toepassing zijn. Verder hebben we in 2020 bepaald dat we voortaan uitsluitend nog elektrische auto's leasen. Bij de inkoop van kantoorartikelen houden we rekening met de principes van de circulaire economie. Onze doelstelling om dit bij twee aanbestedingen per jaar te doen, is behaald. Ook betrekken we actief leveranciers die bezig zijn met de invulling van social return.

We gebruiken sinds 2019 100% duurzaam katoen in onze bankbiljettenproductie. De leverancier moet betreffende certificaten aan ons overleggen. We kopen namens het Eurosysteem en samen met negen landen in. De eisen van de ECB voor verantwoord katoen zijn dit moment nog iets minder strikt dan onze eigen eisen, maar worden komende jaren aangescherpt tot 50% duurzaam katoen in 2021 en 100% vanaf 2023. Verder laten we de bankbiljetten van 5, 10 en 20 euro van een coating voorzien, waardoor deze langer meegaan. Voor onze munten hebben we afspraken gemaakt met de Koninklijke Nederlandse Munt over verantwoord verkregen grondstoffen.

Wij hanteren een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid voor onze eigen beleggingsportefeuilles. Ons beleid staat nader toegelicht in ons [MVB Charter](#) en in paragraaf 4.4.

Milieuzorg en CO₂-voetafdruk

We hanteren het ISO 14001:2015-gecertificeerde milieumanagementsysteem voor de afdelingen Facilitair Management, Cash Operations en Beveiliging en voldoen aan de daarin gestelde eisen. Hiermee verankeren we milieuzorg in onze bedrijfsvoering.

De CO₂-uitstoot van DNB is in 2020 afgenomen naar 3555 ton. De daling van de CO₂-uitstoot komt vooral door de sterke daling van het zakelijk verkeer en het woon-werkverkeer als gevolg van de coronacrisis (zie tabel 5). Verder leidt thuiswerken tot een verschuiving van energieverbruik op kantoor naar de privéomgeving en tot een toename van het online dataverkeer. Uit het oogpunt van hygiëne hebben we afgelopen jaar onze panden voortdurend en enkel met buitenlucht geventileerd. Dit jaar maken we voor het eerst sinds lange tijd weer gebruik van 'grijze' elektriciteit, omdat niet alle afgenomen energie in de tijdelijke huisvesting groen is en het datacentrum wordt gevoed met hernieuwbare energie uit het buitenland.

Tabel 5 Meetgegevens milieu CO₂-emissie (in ton)^{1,4}

	2020 ²	2019 ³
Energie	1.770	1.604
Elektriciteit	166	0
Aardgas voor verwarming	1.556	1.583
Warmte- en koudelevering stadsverwarming	33	0
Diesel voor energievoorziening	15	21
Woon-werkverkeer	980	1.556
Openbaar vervoer	301	552
Personenwagens	679	1.004
Zakelijk verkeer	792	1.684
Personenwagens	269	311
Vliegreizen	504	1.344
Treinverkeer internationaal	19	30
Goederen en personenvervoer	13	23
Totaal CO₂	3.555	4.866
Compensatie door inkoop CO ₂ -credits ⁵	4.000	4.866
Totaal CO₂-uitstoot	0	0

1 DNB hanteert voor het bepalen van de materiële CO₂-emissie de CO₂-conversiefactoren zoals gepubliceerd op www.cozemissiefactoren.nl en de berekeningsmethodiek van de Milieubarometer.

2 De verslagperiode 2020 loopt van 1 oktober 2019 tot en met 30 september 2020.

3 De verslagperiode 2019 loopt van 1 oktober 2018 tot en met 30 september 2019.

4 Het totaal kan afwijken van de som der delen als gevolg van afrondingsverschillen.

5 De hoeveelheid in te kopen CO₂-credits is bepaald op basis van de feitelijke CO₂-emissie in de verslagperiode.

Ruime compensatie is ingekocht ter compensatie van onzekerheden en niet vast te stellen werkelijke verbruiken in de periode van de opbouw van het externe datacentrum.

Wij compenseren onze CO₂-uitstoot door de inkoop van CO₂-credits, waardoor we per saldo klimaatneutraal werken. Dit jaar neemt ons energieverbruik naar verwachting verder af. Dit is het gevolg van onze intrek in de tijdelijke huisvesting, de externe plaatsing van het datacentrum en de verkoop van het bezoekerscentrum, die dan volledig in de cijfers tot uiting komen.

60 **4.4 Financiële toelichting**

Onze blootstellingen en risico's komen voort uit het gezamenlijke monetaire beleid van het Eurosysteem en uit overige activiteiten zoals onze eigen beleggingen. In 2020 heeft de ECB een breed pakket aan monetaire maatregelen genomen om de schadelijke effecten van de coronacrisis op financiële markten, banken en de economie te mitigeren. De maatregelen hebben we nader toegelicht in paragraaf 4.1.1 en hoofdstuk 1. Door deze maatregelen zijn onze blootstellingen en risico's fors in omvang toegenomen. Ook heeft het pakket een negatief effect op onze winstgevendheid. Deze paragraaf geeft een toelichting op de ontwikkeling van onze blootstellingen, risico's en buffers en onze winstontwikkeling¹. Daarnaast bevat deze paragraaf een toelichting op ons beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Totale blootstellingen, risico's en buffers

De totale blootstelling waar wij risico over lopen is in 2020 opgelopen tot EUR 301,4 miljard door de maatregelen vanwege de pandemie (zie tabel 6). De stijging van onze blootstelling met EUR 111,7 miljard ten opzichte van vorig jaar wordt bijna geheel veroorzaakt door de aankopen onder het pandemie-noodaankoopprogramma (pandemic emergency purchase programme – PEPP) en de toegenomen kredietverlening aan banken via open-markttransacties (open market operations – OMO's). In 2021 nemen de monetaire blootstellingen verder toe, omdat de aankopen van de ECB tot in ieder geval maart 2022 voortduren. In het licht van de negatieve renteomgeving is onze eigen europortefeuille in 2020 daarentegen verder afgebouwd.

Het totale berekende risico is in 2020 toegenomen tot EUR 15,9 miljard. De hoogte van de financiële risico's is sterk afhankelijk van de geldende monetaire beleidsmaatregelen en de marktomstandigheden. Het renterisico en kredietrisico die voortvloeien uit de monetaire operaties zijn in 2020 met EUR 11,8 miljard gestegen tot EUR 14,9 miljard. Dit is voornamelijk gedreven door toegenomen renterisico als gevolg van (voorgenomen) aankopen onder het PEPP. Het risico op de eigen beleggingsportefeuille is ongeveer verdubbeld tot EUR 1,0 miljard, ondanks de afbouw hiervan. Deze stijging van het risico komt door de toegenomen volatiliteit op de financiële markten en uitbreiding van de aandelenportefeuille. Wij berekenen onze risico's met behulp van risicomodellen. In lijn met onze richtlijnen ten aanzien van de governance van deze risicomodellen zijn onze modellen in 2020 gevalideerd door niet bij de modelontwikkeling betrokken experts van de toezichtdivisies van DNB.

Wij gebruiken vrijwel ons gehele resultaat over 2020 om onze buffers te versterken.

Onze buffers dienen om eventuele verliezen op te vangen. In het kapitaalbeleid maken we onderscheid tussen buffers ter dekking van tijdelijke risico's (de voorziening voor financiële risico's - VFR) en buffers ter dekking van structurele risico's en latent aanwezige onzekerheden (het kapitaal).

¹ De onderdelen 'totale blootstellingen, risico's en buffers', 'monetaire operaties' en 'eigen beleggingen' zijn onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant (zie pagina 179).

Doordat de tijdelijke risico's als gevolg van het onconventionele monetaire beleid sterk zijn gestegen, zijn de totale berekende risico's eind 2020 hoger dan onze totale buffers. Hierdoor is sprake van een buffertekort. Conform het kapitaalbeleid is daarom EUR 868 miljoen toegevoegd aan de VFR.

Goud neemt een bijzondere plaats in binnen het risicoraamwerk van DNB. De goudvoorraad (EUR 30,4 miljard) dient ter dekking van ultieme systeemrisico's die zich materialiseren in extreme scenario's die buiten de grenzen van de risicoberekeningen vallen. De goudvoorraad wordt passief beheerd.

Tabel 6 Blootstellingen, risico's en buffers DNB

EUR miljard. Blootstellingen waarover DNB risico loopt, exclusief goud en exclusief intrasysteemblootstellingen.

	31-12-2020	31-12-2019	Vershil
Totale blootstellingen	301,4	189,7	111,7
Monetaire blootstellingen	290,7	175,6	115,1
Eigen beleggingen en overige portefeuilles	10,7	14,1	-3,4
Totale risico*	15,9	3,6	12,3
Risico onder VFR	13,0	1,8	11,2
Overige risico's	2,9	1,8	1,1
Buffer voor risico's**	11,2	9,8	1,4
VFR	2,7	1,8	0,9
Kapitaal en reserves	8,5	7,9	0,5

* Het risico onder VFR bestaat uit het renterisico en uit het kredietrisico op de aankopen in de actieve aankoopprogramma's APP en PEPP, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid. Alle overige risico's, waaronder de risico's uit de overige aankoopprogramma's, de eigen beleggingen en de liquiditeitsvertrekking aan banken (OMO), worden gedekt door kapitaal en reserves.

** Kapitaal en reserves is exclusief de winst over het boekjaar. De gerapporteerde EUR 0,5 miljard stijging betreft de winstbestemming over het boekjaar 2019.

Monetaire operaties

De monetaire operaties worden gezamenlijk in het Eurosysteem uitgevoerd. De monetaire operaties bestaan uit aankoopprogramma's en OMO's en staan toegelicht in box 4. Tabel 7 geeft per aankoopprogramma ons aandeel in de totale blootstelling van het Eurosysteem weer.

Box 4 Monetaire operaties ECB

Het Asset Purchase Programme (APP) is het sinds 2014 actieve aankoopprogramma. Onder het APP koopt het Eurosysteem door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP), gedekte obligaties (CBPP₃), bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid (CSPP) en securitisaties (ABSPP) aan. Het Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) is in maart 2020 geïntroduceerd. Onder het PEPP koopt het Eurosysteem vergelijkbare instrumenten op, maar het PEPP kan flexibeler worden ingezet dan het APP. De inactieve programma's SMP en CBPP_{1&2} lopen langzaam af. Meer details staan beschreven op pagina 137 van de jaarrekening.

De meeste aankopen in het APP en PEPP hebben betrekking op door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen, waarop het risico veelal niet wordt gedeeld binnen het Eurosysteem. De aankopen van bedrijfsobligaties en gedekte obligaties zijn evenals SMP hoofdzakelijk voor gedeelde rekening en risico. De verdeling van winsten en verliezen over de centrale banken vindt hierbij plaats op basis van de kapitaalsleutel van het Eurosysteem. Het ABSPP staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Eventuele verliezen in het ABSPP komen uiteindelijk tot uiting in een lager dividend van de ECB aan de nationale centrale banken.

Naast de aankoopprogramma's die onderdeel zijn van het onconventionele monetaire beleid voert de ECB open-marktopoperaties (OMO) uit. De OMO's bestaan onder meer uit de reguliere liquiditeitsverstrekking aan banken. Ook bevatten deze de op kredietgroei gerichte langerlopende herfinancieringsoperaties (TLTRO's) en de langerlopende herfinancieringstransacties in verband met de pandemie (PELTROs), die onderdeel zijn van het onconventionele beleid. Deze liquiditeitsverstrekking vindt plaats voor gedeelde rekening en risico binnen het Eurosysteem.

Door de uitbreiding van de aankoopprogramma's stijgt met name ons renterisico fors. Het renterisico ontstaat doordat we langlopende activa aankopen en daarmee voor een lange periode lage rente-inkomsten vastleggen. De extra liquiditeit die als gevolg van deze aankopen ontstaat, wordt door banken aangehouden op bancaire deposito's waarop wij een variabele rente vergoeden. Dit verschil in looptijd tussen onze bezittingen en verplichtingen leidt tot renterisico. De omvang van het renterisico bepalen we door een scenario met stijgende beleidsrentes door te rekenen. Als de beleidsrente stijgt, heeft dit beperkt impact op de rente-inkomsten van de aankopen, maar leidt dit wel tot hogere rentekosten op de deposito's. Naast renterisico zorgen de extra aankopen ook voor kredietrisico. In 2020 stijgt het gemiddelde renterisico met EUR 10,5 miljard en het kredietrisico met EUR 1,2 miljard.

De extra kredietverlening aan banken via OMO's draagt slechts beperkt bij aan onze totale risico's. De kredietverlening is toegenomen als gevolg van de gunstige rente van de langerlopende herfinancieringstransacties (TLTRO-III). Het kredietrisico is beperkt omdat de leningen door onderpand worden gedekt. In combinatie met de versoepeling van het onderpandraamwerk zorgt de toegenomen kredietverlening voor een stijging van de kredietrisico's op de open-markttransacties met EUR 0,1 miljard. De impact op het renterisico is zeer beperkt omdat de rente op de leningen variabel is na afloop van de tijdelijke pandemiemaatregelen.

De risico's uit het onconventionele monetaire beleid blijven waarschijnlijk nog meerdere jaren op de balans van DNB aanwezig. Dit komt onder andere door de lange looptijd van de obligaties die zijn aangekocht onder de aankoopprogramma's.

Tabel 7 Monetaire blootstellingen DNB per aankoopprogramma per land

EUR miljard. Gerapporteerd zijn de blootstellingen waarover DNB risico loopt. Door afrondingsverschillen kan het totaal afwijken van de som van de uitsplitsing per land en per programma.

	OMO	SMP	CBPP 1-3	PSPP	CSPP	PEPP	Totaal
Nederland	8,3	0,0	1,1	98,8	4,4	35,0	147,6
Frankrijk	23,3	0,0	4,3	0,0	4,6	1,2	33,4
Italië	22,0	1,0	1,6	0,0	1,2	0,1	25,9
Duitsland	20,0	0,0	3,4	0,0	1,7	0,3	25,5
Spanje	15,4	0,4	3,1	0,0	1,0	0,3	20,2
Overig	16,3	0,2	2,0	14,7	1,8	3,1	38,1
Totaal	105,3	1,6	15,6	113,5	14,8	40,0	290,7
Vershil t.o.v. dec 2019	68,8	-1,1	1,2	2,2	3,9	40,0	115,1

Eigen beleggingen

Om de negatieve rendementen op onze obligatieportefeuilles te beperken, hebben we de europortefeuille in 2020 bijna volledig afgebouwd. De negatieve rendementen zijn het gevolg van de aanhoudend lage rentes. De dollarportefeuille is daarentegen nagenoeg onveranderd gebleven. Deze wordt aangehouden om te kunnen voorzien in een eventuele deviezenbehoefte van de ECB. Wij houden het risicoprofiel van de dollarportefeuille bewust laag. De portefeuille bestaat uit zeer kredietwaardige overheidsobligaties en obligaties van semioverheden met een korte looptijd. Het valutarisico op de dollarportefeuille wordt afgedekt via valutatermijntransacties. Ook het valutarisico van de vorderingen op het IMF, die zijn uitgedrukt in een mandje van internationale valuta (special drawing rights - SDR), wordt afgedekt. Naast de intern beheerde obligatieportefeuilles hebben we ook participaties in extern beheerde fondsen met aandelen en bedrijfsobligaties.

64 Tabel 8 Samenstelling van de eigen beleggingen en IMF-vorderingen

EUR miljard

	31-12-2020	31-12-2019	Vershil
Europortefeuille vastrentende waarden	0,0	5,0	-5,0
Deviezenportefeuille vastrentende waarden	4,3	4,1	0,3
Aandelenfondsen	1,9	1,5	0,4
High yield obligatiefondsen	0,6	0,7	-0,1
Investment grade obligatiefondsen	0,6	0,5	0,0
IMF-vorderingen	3,2	2,3	0,9
Totaal	10,7	14,1	-3,4

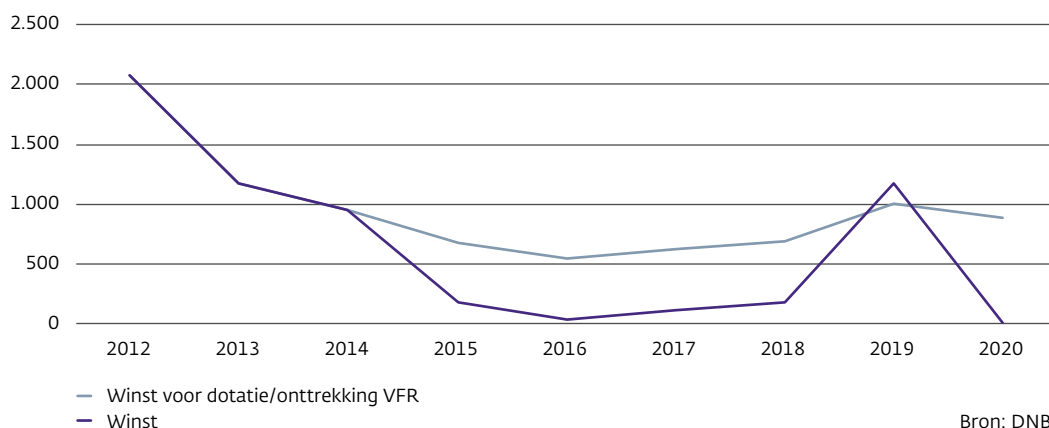
Winst

Het brede pakket aan exceptionele monetaire maatregelen waartoe de ECB besloot in 2020 als gevolg van de pandemie heeft een negatief effect op onze winstgevendheid.

In 2020 is het negatieve effect op de winst voor een groot deel gecompenseerd door de realisatie van een herwaarderingsreserve als gevolg van een fondswisseling binnen de aandelenportefeuille. Ons resultaat voor dotatie aan de VFR is gedaald naar EUR 883 miljoen (t.o.v. EUR 999 miljoen in 2019). Daarvan hebben we EUR 868 miljoen toegevoegd aan de VFR om onze buffers te versterken. De resterende winst van EUR 15 miljoen betreft rente-inkomsten op gelden die het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) bij ons aanhoudt. Met ingang van dit boekjaar hebben we ons kapitaalbeleid uitgebreid met de afsprake dat we deze rente-inkomsten via dividend uitkeren aan de aandeelhouder. De aandeelhouder kan vervolgens budgettair neutraal het ESM compenseren voor de negatieve rente, zodat het kapitaal van het ESM op peil blijft.

Figuur 3 Ontwikkeling winst

EUR miljoen

Bron: DNB.

Bij de huidige inzichten is ons resultaat over 2021 en de komende jaren lager dan in de afgelopen jaren, waarbij verliesjaren niet zijn uitgesloten. Ons toekomstige resultaat is sterk gevoelig voor de renteontwikkeling en de monetaire beleidsmaatregelen van het Eurosysteem. Door de aankoopprogramma's blijven onze monetaire blootstellingen nog lange tijd aanzienlijk en blijft de rentegevoeligheid van het resultaat hoog. Hierdoor is het onzeker of wij in 2021 onze buffers verder kunnen versterken of dat de buffers zullen afnemen.

Door de aan de pandemie gerelateerde maatregelen van de ECB is het resultaat op monetaire operaties in 2020 lager dan vorig jaar. De monetaire operaties hebben dit jaar EUR 391 miljoen bijgedragen aan het resultaat, tegenover EUR 831 miljoen een jaar eerder. De rente van de driejaars herfinancieringsoperaties (TLTRO-III) voor banken is in 2020 verlaagd en kan in de periode tot en met juni 2022 tot 0,5% onder de depositorente uitkomen. De forse toename van het gebruik van deze leningen door banken leidt tot hogere negatieve rente-inkomsten. Dit gaat ten koste van ons resultaat. Ook de nieuwe aankopen onder het PEPP hebben een negatief effect op ons resultaat, omdat de rente gemiddeld onder nul ligt. Daar staat tegenover dat de toename van de kredietverlening aan banken en de aankopen onder het PEPP zorgen voor hogere monetaire deposito's, waarop een negatieve rente van toepassing is. Ondanks dat deze monetaire deposito's vanaf 30 oktober 2019 gedeeltelijk vrijgesteld zijn van de negatieve depositorente, zorgt het grotere volume voor hogere rente-inkomsten dan een jaar eerder.

De eigen beleggingsportefeuille werd na het uitbreken van de coronacrisis aanvankelijk sterk geraakt, maar dankzij het herstel op de financiële markten zijn deze economische verliezen in de rest van het jaar meer dan goedgeemaakt. Deze koerswinsten slaan echter neer in de herwaarderingsreserves en komen daardoor niet direct tot uiting in het resultaat. Het gerapporteerde resultaat van EUR 368 miljoen in 2020 is voornamelijk het gevolg van realisatie van een deel van de herwaarderingsreserves. Bij de bedrijfsobligaties is dit het gevolg van de verkoop van fondsparticipaties. Deze verkoop was nodig omdat door koerswinsten in 2020 de omvang van onze portefeuille met high yield bedrijfsobligaties de door ons gehanteerde strategische bovengrens bereikte. Bij de aandelenfondsen deed zich een realisatie van de herwaarderingsreserve voor vanwege een fondswisseling binnen de portefeuille.

De niet-monetaire deposito's leveren een bijdrage van EUR 254 miljoen aan het resultaat. Dit zijn deposito's die andere centrale banken en officiële instellingen bij ons aanhouden tegen een rente net onder de depositorente. Omdat de totale omvang van de niet-monetaire deposito's afgelopen jaar is opgelopen, zijn deze rente-inkomsten met EUR 104 miljoen gestegen ten opzichte van 2019.

66 Tabel 9 Uitsplitsing winst DNB

EUR miljoen

	31-12-2020	31-12-2019	Vershil
OMO	-602	-153	-449
CBPP1 en 2	2	5	-3
CBPP3	79	81	-2
SMP	109	177	-68
CSPP	120	93	27
PSPP	252	207	45
PEPP	-66	Nvt	-66
Geldmarktverplichtingen monetaire deposito's	496	417	79
Vrijval(+)/dotatie(-/-) voorziening voor monetaire beleidsoperaties	1	4	-3
Totaal monetaire operaties	391	831	-440
Europortefeuille vastrentende waarden	8	-18	26
Deviezenportefeuille vastrentende waarden	-30	-5	-25
Aandelenfondsen	397	183	214
High yield obligatiefondsen	12	1	11
Investment grade obligatiefondsen	1	6	-5
IMF-vorderingen	-20	-18	-2
Totaal eigen beleggingen en IMF-vorderingen	368	149	219
Geldmarktverplichtingen niet-monetaire deposito's	254	150	104
Totaal diversen (inclusief kosten)*	-130	-131	1
Totaal vrijval(+)/dotatie(-/-) aan voorziening voor financiële risico's (VFR)	-868	177	-1.045
Winst	15	1.176	-1.161

* Diversen bestaan onder meer uit bedrijfslasten en inkomsten uit deelnemingen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) is uiteengezet in ons charter Verantwoord Beleggen (MVB-Charter). Dit beleid is van toepassing op onze eigen beleggingen. De monetaire portefeuilles, die met EUR 290,7 miljard het grootste deel van onze balans vormen, vallen buiten de reikwijdte van het charter. De monetaire blootstellingen van onze balans komen voort uit de uitvoering van het monetaire beleid in het Eurosysteem conform het mandaat en de uitgangspunten van de ECB. De impact van klimaatverandering op het monetaire beleid en raamwerk is overigens onderdeel van de bredere monetaire strategieherziening van de ECB, waar DNB actief aan bijdraagt. Hierover is meer te vinden in de klimaatgerelateerde financiële rapportage bij dit verslag (bijlage 1).

In 2020 hebben we in onze eigen beleggingen verdere stappen gezet in de uitvoering van het MVB-beleid. Zo hebben we een nieuwe externe manager aangesteld voor een deel van onze aandelenportefeuille die voldoet aan ons MVB-beleid. Daarnaast hebben we een MVB-monitoring- en rapportageraamwerk ingericht voor onze eigen beleggingen. Verder meten we de CO₂-voetafdruk van onze eigen beleggingen en hebben we een klimaatstresstest uitgevoerd om klimaatrisico's beter in beeld te brengen (zie bijlage 1). Tabel 10 licht alle stappen toe die we het afgelopen jaar hebben gezet met betrekking tot de vijf strategische pilaren uit ons MVB-charter. We integreren deze aspecten in de processen voor onze beleggingsportefeuille.

Ook in 2021 zetten we verdere stappen voor de implementatie van het MVB-charter, waarvan we de termijn verlengen met één jaar tot maart 2022. Zo zal de groene obligatieportefeuille verder worden uitgebreid naar de beoogde minimale omvang van EUR 400 miljoen. Daarnaast zijn de activiteiten uit de pilaren 'Filter' en 'Integreer' nog niet in al onze extern beheerde beleggingen geïntegreerd. Het komende jaar zetten we concrete stappen om verdere implementatie in de beleggingsprocessen mogelijk te maken. Zo hebben we in 2020 besloten om een deel van de extern beheerde beleggingen de komende jaren operationeel anders in te richten door van beleggingsfondsen naar mandaten te gaan. Deze nieuwe operationele inrichting biedt meer maatwerk en flexibiliteit voor verdere implementatie van het MVB-charter en de ambitie op de middellange termijn om een deel van de eigen beleggingen in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs.

In de klimaatgerelateerde financiële rapportage in bijlage 1 staat in meer detail beschreven hoe wij omgaan met klimaatrisico's en –kansen in al onze kerntaken, inclusief onze eigen beleggingen, monetaire portefeuilles en toezichttaken.

68 Tabel 10 Overzicht implementatie MVB-charter

Pilaar	Wat hebben we in 2020 gedaan?
Filter	<ul style="list-style-type: none"> ■ Een raamwerk voor monitoring ingericht om de implementatie van het uitsluitingen- en screeningbeleid door onze externe managers op kwartaalbasis te monitoren. ■ We hebben onze intern beheerde portefeuilles en onze tegenpartijen gescreend op basis van de UN Global Compact Principles. ■ Hiermee is het uitsluitingenbeleid op 100% en het norm-based screening beleid op 98% van onze beleggingen toegepast.
Integreer	<ul style="list-style-type: none"> ■ Een van onze externe managers die milieu-, maatschappelijke aspecten en goed bestuur (ESG-aspecten) nog niet volledig integreert in het beleggingsproces heeft aantoonbare stappen gezet om dit te verbeteren. ■ Een nieuwe aandelenmanager aangesteld voor het beheer van een deel van onze aandelenportefeuille. Deze manager integreert ESG in haar beleggingsbeslissingen, in lijn met ons beleid. ■ Voor de intern beheerde beleggingen zijn voor de belangrijkste partijen financieel materiële ESG-aspecten meegenomen in de beoordeling. ■ Hiermee wordt ESG-integratie op 77% van onze eigen beleggingen toegepast.
Promoot	<ul style="list-style-type: none"> ■ Onder de vlag van het NGFS hebben wij een rapport gecoördineerd over de voortgang die centrale banken wereldwijd boeken met de integratie van MVB in hun beleggingsportefeuilles. Meer informatie over ons werk binnen het NGFS is te vinden in bijlage 1.
Rapporteer	<ul style="list-style-type: none"> ■ Een rapport ontwikkeld waarmee onze beleggingscommissie en ons risicomanagementcomité op kwartaalbasis worden geïnformeerd over het MVB-profiel van onze beleggingen. ■ Voor het eerst (proef-)gerapporteerd aan de Principles for Responsible Investment (PRI) over het jaar 2019. ■ Als centrale bank deelgenomen aan de PRI reporting & assessment review group. ■ In dit jaarverslag wordt voor het eerst gerapporteerd over de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen. Deze rapportage vormt een integraal onderdeel van bijlage 1.
Ontwikkel	<ul style="list-style-type: none"> ■ Als onderdeel van de klimaatstrategie hebben we een klimaatstresstest uitgevoerd op onze balans. Een samenvatting van de resultaten is te vinden in bijlage 1. ■ Eveneens als onderdeel van de klimaatstrategie hebben we onze beleggingen in groene obligaties vergroot. Meer hierover is te vinden in bijlage 1.

4.5 Toelichting kosten

De totale kosten van onze kerntaken bedragen in 2020 EUR 454,4 miljoen². Dit is een onderschrijding van de begroting met EUR 46,2 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van lagere kosten voor bankbiljetten en de impact van de coronacrisis, waardoor we minder kosten hebben gemaakt voor onder meer opleidingen en reizen. Daarnaast vallen de kosten van huisvesting lager uit dan begroot. Dit komt door de hogere opbrengst vanuit de verkoop van het pand aan de Sarphatistraat en door (tijdelijke) meevallers in het programma huisvesting. Doordat de verhuizing van het goud en geld later plaatsvond dan waarmee in de begroting was gerekend, verschuiven kosten in dit programma in de tijd.

² De totale kosten van de kerntaken wijken af van de totale kosten DNB (EUR 511,9 miljoen) in de jaarrekening 2020 (pagina 118), omdat (i) in de kostentoerekening naar de taken de verkoopopbrengst van het pand Sarphatistraat is verwerkt (EUR 46 miljoen) en deze in de jaarrekening in de overige baten wordt verantwoord en (ii) een eenmalige last t.b.v. een oude voorziening voor bijdrage ziektekostenverzekering gepensioneerden en oud-werknemers (als gevolg van herinterpretatie van de onderliggende overeenkomst; EUR 11,5 miljoen) niet wordt toegerekend aan de kerntaken.

Het jaar 2020 was een overgangsjaar naar een structureel hogere digitale inzet in de periode 2021-2025. Deze geplande opschaling is grotendeels gerealiseerd, maar op een aantal terreinen wel iets trager verlopen dan gepland, onder andere als gevolg van de coronacrisis. Dit geeft geen reden tot zorg voor de periode na 2020. Bij het opstellen van de begroting is de financiële impact van de digitale strategie op de verschillende kerntaken in eerste instantie gebaseerd op de voorlopige indeling van het programma. In de loop van 2020 is het programma verder geconcretiseerd en is het centrale budget definitief verdeeld over de projecten. Dit leidt in de realisatie tot een verschuiving van kosten tussen taken ten opzichte van de begroting.

In tabel 11 worden de kosten per hoofdtaak weergegeven.

Tabel 11 Overzicht kosten 2020

EUR miljoen

	Realisatie 2020	Begroting 2020	Verschil	Realisatie 2019	Realisatie 2018
Hoofdtaak					
Financiële stabiliteit	12,7	14,8	-2,1	12,7	11,4
Monetaire taken	64,3	68,5	-4,2	63,6	62,8
Betalingsverkeer	128,5	155,9	-27,4	116,5	109,8
Toezicht	176,4	188,4	-12,1	164,8	157,1
Fec	3,3	3,2	0,0	2,9	2,7
Statistieken	47,7	46,8	0,9	51,5	48,4
Resolutie	10,7	12,1	-1,4	9,2	7,3
Dgs	10,8	10,9	0,0	9,1	10,3
Totaal	454,4	500,6	-46,2	430,3	409,6

De onderschrijding op de kosten van de hoofdtaak Financiële stabiliteit van EUR 2,1 miljoen is voornamelijk het gevolg van de impact van de coronacrisis op de werkzaamheden, zoals minder internationale reizen en lagere kosten voor technische samenwerking. Daarnaast is sprake van bankbrede meevallers in de kosten voor huisvesting en heeft de concrete uitwerking van de digitale strategie minder impact op deze taak gehad dan begroot.

De Monetaire taken kennen eveneens een onderschrijding (EUR 4,2 miljoen) door lagere kosten als gevolg van de coronacrisis en de onderschrijding in de huisvestingskosten. Daarnaast is de impact van de digitale strategie op deze taak lager dan begroot.

70 **De kosten voor de taak Betalingsverkeer onderschrijden de begroting met EUR 27,4 miljoen.**

Dit wordt voor de helft veroorzaakt door de onderschrijding op de productiekosten voor bankbiljetten omdat een grote bestelling bankbiljetten is uitgesteld. Daarnaast wordt de onderschrijding veroorzaakt door de onderschrijding in het programma huisvesting, die relatief zwaar op deze taak drukt.

De gerealiseerde kosten voor de taak Toezicht blijven EUR 12,1 miljoen onder de begroting en onder het met het ministerie van Financiën overeengekomen kostenkader. Dit is onder meer het gevolg van de bankbrede meevallers in de kosten van huisvesting. Daarnaast zijn de directe kosten ten behoeve van toezicht lager uitgevallen dan begroot, onder meer door lagere gemiddelde salariskosten en minder kosten als gevolg van de coronacrisis voor onder meer on-site onderzoeken en reizen. Zie de ZBO-verantwoording 2020 voor een volledige toelichting op de kostenontwikkeling van de toezichttaak.

De kerntaak Statistiek kent een overschrijding van EUR 0,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat er meer inzet is gepleegd ten behoeve van de digitale strategie voor deze taak dan in de begroting was aangenomen.

De onderschrijding bij de kerntaak Resolutie bedraagt EUR 1,4 miljoen. De onderschrijding is onder meer te verklaren door lagere reiskosten als gevolg van de coronacrisis en een meevaller bij de ICT-kosten. De ZBO-verantwoording 2020 geeft een volledige toelichting op de kostenontwikkeling van de taken Resolutie en DGS.

Bijlage 1 Klimaatgerelateerde financiële rapportage

71

Inleiding

De integratie van risico's en kansen van klimaatverandering in de taakuitvoering van DNB vloeit voort uit onze missie om financiële stabiliteit en duurzame welvaart te bevorderen.

Klimaatverandering en de energietransitie zijn belangrijke uitdagingen voor de economie en de financiële sector en vormen ook een bron van risico's voor de financiële stabiliteit. In deze rapportage beschrijven we welke stappen DNB zet om klimaatrisico's in kaart te brengen en te verminderen, in het bijzonder in het toezicht op de financiële sector, de economische adviestaat, de ontwikkeling van statistieken en het balansbeheer. Hierbij volgen we voor het eerst het kader van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) van de Financial Stability Board (FSB). We zullen deze rapportage jaarlijks verder ontwikkelen, zoals we ook klimaatrisico's en -kansen verder integreren in onze taakuitvoering.

Er is robuust bewijs dat de aarde opwarmt als gevolg van economische activiteit. Het is echter onzeker hoe klimaatverandering zich voltrekt, wat de beleidsreactie van overheden zal zijn en wat de financieel-economische gevolgen daarvan zijn. DNB onderscheidt daarom twee soorten financiële klimaatrisico's: fysieke risico's en transitierisico's (zie Box 1). In de afgelopen jaren hebben we voortgang geboekt met het in kaart brengen van deze risico's. Zo hebben we onderzoeken uitgevoerd naar fysieke risico's in de financiële sector en hebben we klimaatstresstesten voor transitierisico's toegepast op de financiële sector en onze eigen balans. Een uitdaging daarbij is dat klimaatverandering geen precedent kent, waardoor historische data minder bruikbaar zijn. Bovendien zijn meetmethodes en statistieken wereldwijd nog volop in ontwikkeling.

Box 1 Financiële risico's door klimaatverandering en de energietransitie

Klimaatverandering creëert twee soorten financiële risico's. Fysieke risico's voor de financiële sector ontstaan als gevolg van toename in schade door onder andere hitte, storm, neerslag, droogte en overstromingen. Wanneer deze schade verzekerd is, heeft dit directe gevolgen voor het bedrijfsmodel en het risicobeheer van verzekeraars. Wanneer deze schade onverzekerd is, en dus door huishoudens, bedrijven of overheden wordt gedragen, heeft dit gevolgen voor de blootstellingen van financiële instellingen aan deze partijen. De tweede soort risico's, transitierisico's, zijn het gevolg van de overgang naar een CO₂-neutrale economie. Door klimaatbeleid, technologische ontwikkelingen en veranderende voorkeuren van consumenten kunnen leningen aan en beleggingen in sectoren en bedrijven die veel CO₂ of andere broeikasgassen uitstoten veel sneller dan verwacht minder waard worden.

72 **1 Governance****De directie van DNB is verantwoordelijk voor het realiseren van onze visie op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en legt hierover verantwoording af aan de Raad van Commissarissen.**

In de eerste vier speerpunten van de MVO-visie beschrijven we hoe DNB met de risico's en kansen van klimaatverandering omgaat. De directie stelt jaarlijks prioriteiten voor deze speerpunten vast die terugkomen in de plannen van de verschillende divisies en in de actualisatie van de MVO-visie. Daarnaast hanteert de directie een 'MVO-beslisregel', waardoor bij ieder besluit de (positieve of negatieve) bijdrage op de MVO-speerpunten wordt meegewogen. Naast de directievergadering gebruiken ook de toezichtraad en de resolutieraad deze beslisregel. Daarnaast bewaken beleidsbepalende interne organen, zoals het risicomanagementcomité, klimaatrisico's bij hun taakuitvoering. In 2021 start het Strategisch Programma Duurzaamheid. Dit is een bankbreed programma waarmee we onze MVO-ambitie slagvaardiger willen realiseren door middel van centrale aansturing.

In nationaal verband werken we samen met verschillende partijen uit de financiële sector en betrokken stakeholders om klimaatrisico's beter in kaart te brengen en te beheersen.

Zo faciliteren we kennisontwikkeling op het gebied van duurzaamheidsthema's als klimaatrisico's, carbonaccounting en CO₂-beprijzing in het Platform voor Duurzame Financiering. Dit platform is een overlegorgaan tussen de financiële sector, toezichthouders en ministeries dat in 2016 op initiatief van DNB is opgericht. In 2020 verscheen bijvoorbeeld een publicatie waarin financiële instellingen hun ervaringen met de beheersing van klimaatrisico's delen. Ook organiseren we jaarlijks een kennisdelingssessie met niet-gouvernementele organisaties (NGO's). We benutten inzichten die hieruit voortkomen onder meer voor onze economische adviesrol in het maatschappelijke debat over klimaatbeleid.

DNB werkt ook in internationaal verband aan het in kaart brengen en beheersen van

klimaatrisico's. Zo zijn we mede-initiator van de TCFD en dragen we als lid en vicevoorzitter van de FSB bij aan de beleidsvorming op klimaatgebied. Ook zijn we actief in internationale gremia, zoals het Basel Committee on Banking Supervision (BCBS), International Association of Insurance Supervisors (IAIS), Bank of International Settlements (BIS), het IMF en de OESO. Tevens is DNB medeoprichter, actief lid en tot eind 2020 voorzitter van het Network for Greening the Financial System (NGFS). Dit is een internationaal netwerk voor centrale banken en toezichthouders dat zich proactief inzet voor het vergroenen van het financiële systeem. Dit netwerk heeft in 2020 meerdere aanbevelingen gepubliceerd over hoe centrale banken en toezichthouders op financiële instellingen de beheersing van klimaatrisico's kunnen integreren in hun taakuitvoering, zoals een gids voor toezichthouders onder leiding van DNB en een overzicht van milieurisicoanalyse door financiële instellingen. Daarnaast doet het NGFS aanbevelingen aan beleidsmakers, bijvoorbeeld om betere data en methoden te ontwikkelen voor het meten en beheersen van duurzaamheidsrisico's. Om een goede inschatting van klimaatrisico's te maken zijn betrouwbare en vergelijkbare data van belang. Daarom werken we in verschillende internationale werkstromen aan de ontwikkeling van duurzaamheidsstatistieken.

We dragen actief bij aan de voorbereiding van de monetaire strategieherziening van de ECB waar het gaat om klimaatverandering. De ECB verkent in die herziening de mogelijkheden om klimaatrisico's te integreren in het monetaire beleid. Ook onderzoekt de ECB de rol die ze kan vervullen in het bevorderen van de transitie naar een klimaatneutrale economie. De voorbereiding van de strategieherziening is opgedeeld in een aantal werkstromen. DNB is 'co-lead' van de werkstroom die onderzoekt hoe de monetaire beleidsinstrumenten kunnen worden gebruikt om de transitie naar een groene economie te bevorderen. Verder delen we in internationaal verband inzichten over de verduurzaming van de niet-monetaire portefeuilles. Zo is DNB voorzitter van een NGFS-subgroep over duurzaam portefeuillebeheer. Ook werken we via een high-level task force van de ECB aan beleggingsprincipes voor het duurzaam beleggen van de niet-monetaire reserves van nationale centrale banken.

2 Strategie

We streven ernaar om MVO in onze kerntaken te hebben verankerd in 2025. De potentiële impact van onze klimaatinspanningen via het toezicht op de financiële sector, de economische adviestaak en het beheer van de monetaire portefeuilles (monetaire blootstellingen: EUR 290,7 miljard) is groot, maar het uiteindelijke resultaat hangt ook af van andere stakeholders (financiële instellingen, overheid, ECB). Daarnaast hebben we impact met onze eigen beleggingen (EUR 7,5 miljard, exclusief IMF-vorderingen). Deze financieel-materiële onderdelen van onze strategie komen hieronder aan bod. Daarnaast sturen we op het verkleinen en compenseren van de CO₂-voetafdruk van onze eigen bedrijfsvoering (zie paragraaf 4.3).

Via onze toezichtstaak hebben we invloed op de mate waarin Nederlandse financiële instellingen hun klimaatrisico's beheersen. We werken vanaf 2016 aan het in kaart brengen van de omvang van klimaatrisico's voor de Nederlandse financiële sector. Daarvoor hebben we een klimaatstresstest uitgevoerd naar de impact van de energietransitie op de financiële sector en onderzoek gedaan naar de blootstelling aan klimaatrisico's. Dit leidde tot het inzicht dat klimaatverandering en de energietransitie tot stevige verliezen kunnen leiden. In de [Visie op Toezicht](#) en in de jaarlijkse [Toezicht Vooruitblik](#) lichten we toe hoe we in ons toezicht erop aandringen dat financiële instellingen klimaatrisico's en andere materiële duurzaamheidsrisico's beheersen.

Voor de eigen beleggingen nemen we environmental, social en governance (ESG) aspecten mee in beleggingsprocessen volgens ons beleid over verantwoord beleggen. Dit hebben we vastgelegd in het Charter Verantwoord Beleggen (zie paragraaf 4.4). Een onderdeel hiervan is dat DNB klimaatrisico's en -kansen van de eigen balans in kaart brengt, evenals de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen.

Voor de financiële sector, de economie en eigen balans heeft DNB prioriteiten op de korte termijn (2021) en doelstellingen op de middellange termijn (2025) vastgesteld. Tabel 1 geeft de prioriteiten voor 2021 weer (zie paragraaf 4 *Indicatoren en doelstellingen* voor de voortgang op de

- 74 prioriteiten voor 2020). De jaarlijkse prioriteiten dragen bij aan het realiseren van de volgende doelstellingen in 2025 (zie MVO-visie): het in kaart brengen en voldoende beheersen van financiële klimaatrisico's door de financiële sector, binnen de economie en voor de eigen balans en de opname van relevante duurzaamheidsindicatoren in de statistieken van de ECB en het IMF. Het nieuwe Strategisch Programma Duurzaamheid geeft de komende jaren verder richting aan de bankbrede klimaatstrategie van DNB.

Tabel 1 Prioriteiten DNB op het gebied van duurzaamheid in 2021

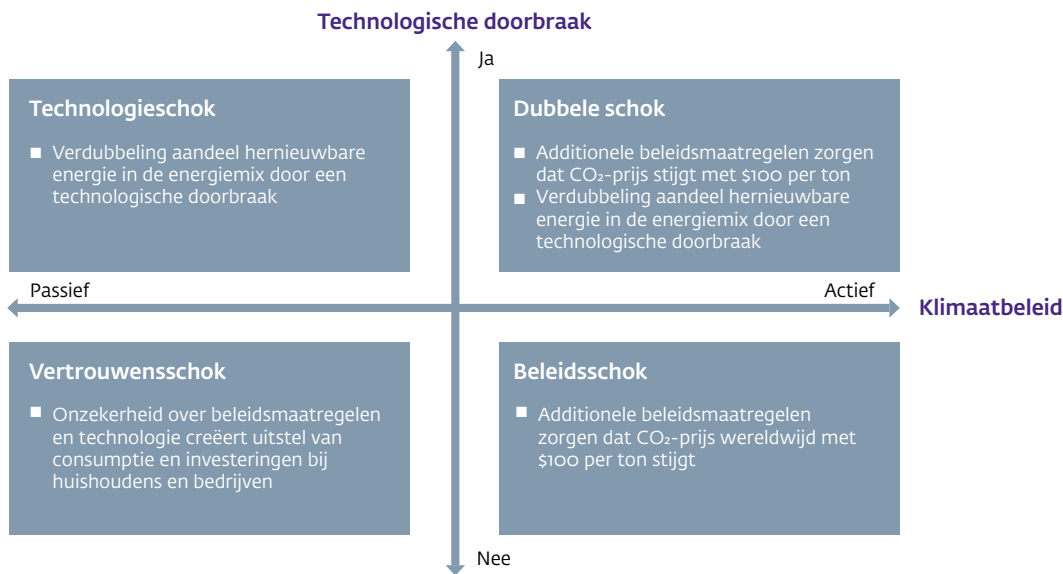
Taakgebied	Prioriteiten voor 2021
Toezicht op de financiële sector	We publiceren een onderzoek over de inbedding van materiële duurzaamheidsrisico's in de interne risicometing en -beoordeling door financiële instellingen. Dit levert inzicht op in hoeverre banken, verzekeraars en pensioenfondsen duurzaamheidsrisico's voldoende hebben meegenomen.
Statistiek	We ontwikkelen een methode voor de (compositie van) CO ₂ -voetafdrukken op sector- en instellingenniveau en we publiceren de eerste CO ₂ -indicatoren voor de belangrijkste Nederlandse financiële sectoren.
Economisch advies	We geven advies over hoe beleidsmaatregelen voor economisch herstel na de coronacrisis tegelijkertijd bijdragen aan het behalen van klimaatambities.
Balansbeheer	Binnen de verschillende overlegvormen met de ECB pleiten we voor het toepassen van het voorzichtigheidsprincipe bij het integreren van klimaatrisico's in de risicobeheersingsraamwerken voor het corporate sector purchase programme (CSPP) en onderpand. We bereiken voor de eigen beleggingen een minimale belegging van EUR 400 miljoen in groene obligaties. Daarnaast onderzoeken we hoe we ervoor kunnen zorgen dat onze aandelenportefeuille voldoet aan de afspraken van het klimaatakkoord Parijs en starten we een onderzoek naar fysieke klimaatrisico's.

3 Risicobeheer

Balansbeheer

We monitoren de CO₂-voetafdruk van onze eigen beleggingen en hebben een klimaatstresstest uitgevoerd om de blootstelling aan transitierisico's in beeld te brengen. Op kwartaalbasis rapporteren we de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen aan interne stakeholders. Daarnaast hebben we de transitierisico's van de monetaire portefeuilles en onze eigen beleggingen in kaart gebracht door middel van een klimaatstresstest met vier scenario's (zie Figuur 1). De methode voor de stresstest is gebaseerd op het raamwerk dat de divisie Financiële Stabiliteit heeft ontwikkeld voor onder toezicht staande instellingen. We hebben het raamwerk op onderdelen aangepast, zodat het toepasbaar is op de balans van een centrale bank. De uitkomsten van de stresstest zijn geen voorspelling maar een gevoeligheidsanalyse voor verschillende scenario's. We hebben de stresstest voor de monetaire portefeuilles en onze eigen beleggingen in maart 2020 uitgevoerd op basis van de op dat moment beschikbare data per eind november 2019.

Figuur 1 Stresstestscenario's

De stresstest gaat over energietransitierisico's en bevat vier zware, maar plausibele scenario's. We hebben de scenario's gevormd langs twee belangrijke factoren in een disruptieve energietransitie: overheidsbeleid en technologische ontwikkelingen.

- Technologieschok: een technologische doorbraak zorgt voor een verdubbeling van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix.
- Dubbele schok: er doet zich een gelijktijdige combinatie van de beleidsschok en de technologieschok voor.
- Beleidsschok: overheden voeren actief beleid om de CO₂-uitstoot te beperken, met een hoge en abrupte stijging van de CO₂-prijs tot gevolg.
- Vertrouwenenschok: een gebrek aan beleid en technologische doorbraken zorgt voor een terugval in het vertrouwen van consumenten, producenten en beleggers.

Uitkomsten van de stresstest voor onze monetaire portefeuilles

Uit de klimaatstresstest blijkt dat onze balans gevoelig is voor transitierisico's. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de impact van de energietransitie op de marktrente in de verschillende scenario's. Het dubbele schokscenario heeft de grootste negatieve impact op onze winstontwikkeling en leidt tot de grootste toename in balansrisico's (zie Figuur 2). De stresstest laat ook zien dat veranderingen in risico's worden veroorzaakt door een relatief klein deel van de totale portefeuille, vooral door de blootstellingen in het CSPP op bedrijven die actief zijn in de energievoorziening.

76 Figuur 2 Impact van de stresstestscenario's op de winst en de totale risico's van DNB

Scenario	Winst voor DNB	Totale risico's voor DNB
Beleidsschok	middel	middel
Technologieschok	laag	laag
Dubbele schok	hoog	hoog
Vertrouwensschok	laag	laag

Uitkomsten stresstest voor eigen beleggingen

Het dubbele schokscenario heeft ook een grote impact op de bedrijfsobligatie- en de aandelenportefeuilles van onze eigen beleggingen. Figuur 3 laat de impact van de klimaatstresstest zien op de bedrijfsobligatie- en aandelenportefeuilles van onze eigen beleggingen. Sectoren die relatief hard geraakt worden zijn i) de industrie, ii) de productie en distributie van energie, gas, stroom en gekoelde lucht en iii) de winning van delfstoffen. Op onze bedrijfsobligatieportefeuille heeft het scenario met de beleidsschok een relatief grote impact. Dit wordt veroorzaakt door de hiervoor onder i) en ii) genoemde sectoren, maar ook door een veronderstelde abrupte rentestijging. In het scenario met de vertrouwensschok gaan we uit van een crash van de aandelenmarkten, wat een grote impact heeft op de aandelenportefeuille.

Figuur 3 Impact van de stresstestscenario's op de marktwaarde van de bedrijfsobligaties en de aandelen binnen de eigen beleggingen van DNB

Scenario	Bedrijfsobligaties	Aandelen
Beleidsschok	hoog	middel
Technologieschok	laag	laag
Dubbele schok	hoog	hoog
Vertrouwensschok	laag	hoog

Ontwikkelpad balansbeheer

We onderzoeken de komende tijd de mogelijkheden om de stresstest uit te breiden met fysieke klimaatrisico's, zodat we deze risico's van onze eigen beleggingen in kaart kunnen brengen.

Zo krijgen we een compleet beeld van de klimaatrisico's en kunnen we waar nodig beheersmaatregelen nemen.

4 Indicatoren en doelstellingen

We hebben voortgang geboekt met de klimaatgerelateerde MVO-prioriteiten voor de verschillende kerntaken voor 2020. Toezichthouders, economische adviseurs, monetaire beleidsmakers en reservebeheerders hebben allen andere kaders en instrumenten tot hun beschikking voor de beoordeling en waar mogelijk vermindering van klimaatrisico's. Hieronder beschrijven we onze voortgang.

Toezicht op de financiële sector

In 2019/2020 hebben we uitgedragen wat we van de financiële instellingen onder ons toezicht verwachten ten aanzien van de beheersing van klimaatrisico's. Aan de hand van deze uitingen hebben we in 2020 getoetst óf banken en verzekeraars klimaatrisico's hebben meegenomen in hun risicobeoordelingen. Om na te kunnen gaan of de risicobeoordeling door de financiële instellingen in lijn is met de verwachtingen die we publiceren, werken we aan een beoordelingskader voor toezichthouders. Verder hebben we in 2020 op basis van de beleidsuitingen en eigen risicobeoordelingen gesprekken met de instellingen gevoerd, als onderdeel van zowel ons reguliere toezicht als de thema-onderzoeken. In de komende jaren gaan we onze verwachtingen ten aanzien van klimaatrisico's nog concreter maken en uitbreiden naar overige duurzaamheidsrisico's. Ook andere maatschappelijke en ecologische uitdagingen, zoals de afnemende biodiversiteit, leiden namelijk tot verhoogde risico's voor financiële instellingen. Op dat gebied hebben we in 2020 samen met het Planbureau voor de Leefomgeving het onderzoek Biodiversiteit en de financiële sector: een kruisbestuiving? gepubliceerd. Hieruit komt naar voren dat Nederlandse financiële instellingen zowel fysieke als transitie- en reputatierisico's lopen door het verlies van biodiversiteit.

Voor banken hebben we in 2020 een vraag-en-antwoorddocument en een good practice-document gepubliceerd, waarin we handvatten bieden voor de integratie van klimaatrisico's in governance, risicobeheer en rapportage. Net als in 2019 hebben we in 2020 middelgrote banken gevraagd in hun eigen risicobeoordeling aan te geven hoe zij omgaan met klimaatrisico's. Uit een vergelijking tussen de inzendingen blijkt de aandacht voor klimaatrisico's bij deze banken (less significant institutions – LSI's) te zijn toegenomen van 2019 op 2020. We hebben de bevindingen over 2020 met de banken gedeeld en in ECB-verband gebruikt voor de Guide on climate-related and environmental risks. Deze gids is direct van toepassing op grote banken (significant institutions – SI's), en gaan we vanaf 2021 toepassen in ons toezicht op LSI's. Daarnaast hebben we meegewerkt aan een onderzoek naar de informatieverschaffing door banken over klimaat- en milieurisico's.

Voor verzekeraars hebben we in 2019 een vraag-en-antwoorddocument en een good practice-document gepubliceerd over hoe zij klimaatrisico's moeten behandelen in de eigen risicobeoordeling. Uit een analyse van deze eigen risicobeoordelingen in 2020 blijkt dat ongeveer de helft van de verzekeraars de invloed van klimaatrisico's op het eigen risicoprofiel heeft beschreven. De grote verzekeraars beschouwen klimaatrisico's ook vaak als materieel. Verzekeraars zijn daarmee goed op weg, maar we verwachten wel van de sector dat de aandacht voor deze risico's snel toeneemt (zie Tabel 2).

78

Voor de pensioensector hebben we in 2019 een factsheet gepubliceerd met een overzicht van alle regelgeving op duurzaamheidsgebied. Door de invoering van de IORP II-richtlijn is de beheersing van ESG-risico's nadrukkelijk onderdeel geworden van de regelgeving voor pensioenfondsen. Pensioenfondsen zijn wettelijk verplicht om een eigen risicobeoordeling te maken waarin deze risico's aan de orde komen en hebben nog tot eind 2021 om deze bij ons aan te leveren. In 2020 hebben we daarom onder meer via speeches en workshops aandacht gevraagd voor de beheersing van deze risico's door pensioenfondsen. Uit onderzoeken bij fondsen en in gesprekken met bestuurders blijkt dat er voorlopers (veelal grotere fondsen), volgers en achterblijvers zijn. Voorlopers ontplooiën initiatieven om relevante en betrouwbare duurzaamheidsinformatie te verzamelen en deze te integreren in de beleggingsbesluiten en risicobeheersing. Zij hanteren ook vaker CO₂-doelstellingen. Onze inzet is erop gericht dat pensioenfondsen stappen blijven zetten om duurzaamheidsrisico's te integreren in hun risicobeheer. Hierbij zien we toegevoegde waarde van het leren van elkaar en de kracht van samenwerking binnen de sector.

Tabel 2 Observaties over financiële deelsectoren ten aanzien van klimaatrisico's

Financiële deelsector	Observaties in 2020
Banken	De aandacht voor klimaatrisico's bij LSI's is toegenomen.
Verzekeraars	De helft van de verzekeraars beschrijft de invloed van klimaatrisico's op het eigen risicoprofiel.
Pensioenfondsen	Klimaatrisico's staan bij pensioenfondsen op de kaart, maar de mate waarin verschilt.

Voor financiëlemarktinfrastructuren (FMI's) hebben we in augustus 2020 bijgedragen aan de organisatie van een internationale conferentie onder leiding van de Bank for International Settlements over klimaatrisico's ter bevordering van de bewust wording. We zijn van mening dat klimaatrisico's op de middellange termijn verder kunnen worden geïntegreerd in het toezicht op en de wet- en regelgeving voor FMI's.

Bij markttoegang wijzen we in oriënterende gesprekken met potentiële vergunningaanvragers op klimaatrisico's. We zetten de toezichtdialoog met de sector voort en zullen onze verwachtingen ten aanzien van klimaat- en overige duurzaamheidsrisico's verder concretiseren. Vanaf 2021 gaan we ook bij het toetsen van bestuurders en andere functionarissen aandacht besteden aan klimaat- en milieugerelateerde risico's.

Verder hebben we bijgedragen aan internationale beleidsontwikkeling ten aanzien van het toezicht op de financiële sector. We hebben gereageerd op de consultatie van de Renewed Sustainable Finance Strategy van de Europese Commissie. Daarnaast was DNB in 2020 mede-voorzitter en deelnemer van de high-level Task Force on Climate-related Financial Risks (TCFR) van het BCBS. De TCFR doet nu nog voornamelijk verkennend werk en op korte termijn leidt dit naar

verwachting niet tot aanpassing van de Bazelse standaarden. Bij IAIS werken we mee aan een paper over de integratie van klimaatrisico's in het toezicht op de verzekeringssector. Bij de European Banking Authority (EBA) hebben we deelgenomen aan verkennende onderzoeken naar de integratie van duurzaamheidsrisico's in de eigen risicobeoordeling en in de minimale kapitaalvereisten. Ons standpunt is dat het onderzoek naar de integratie in minimale kapitaalvereisten en de daaropvolgende Europese besluitvorming naar voren mag worden gehaald. Bij de EBA hebben we ook bijgedragen aan de opname van duurzaamheidsrisico's in de in 2019 gepubliceerde Richtsnoeren inzake de initiëring en monitoring van leningen. Instellingen moeten duurzaamheidsrisico's daarmee meewegen in hun kredietbeslissingen. Instellingen die expliciet duurzame kredietfaciliteiten en instrumenten ontwikkelen, moeten hiervoor een passend beleid en ondersteunende processen hebben ingericht. Bij de European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) hebben we aan verschillende publicaties bijgedragen, waaronder een publicatie over de relatie tussen de prudent person-regel voor pensioenfondsen en duurzaamheid, en een publicatie over klimaatscenario's die verzekeraars kunnen gebruiken in hun eigen risicobeoordeling. We vinden het belangrijk dat klimaatrisico's hun weg vinden in internationale toezichtstandaarden en Europese wet- en regelgeving. Er is sprake van voortgang, maar het tempo kan volgens ons hoger.

Economische advies

In 2020 hebben we de afspraken uit het Nederlandse Klimaatakkoord kritisch gevolgd en de overheid geadviseerd. Dit geldt met name voor economische maatregelen, zoals de wenselijkheid van de invoering van een CO₂-belasting. In publicaties, speeches en interviews hebben we herhaaldelijk specifieke voorstellen gedaan voor een betere uitstootbeprijzing op EU-niveau als onderdeel van een groen herstel uit de coronacrisis. In dit kader hebben we ook verschillende voorstellen gedaan om de klimaatinvesteringen op te voeren. Daarnaast hebben we in speeches en vergaderingen benadrukt dat een ambitieuze EU Green Deal nodig is. De CO₂-uitstoot is dit jaar in de EU en Nederland wel sterk gedaald, zelfs iets meer dan de afgesproken doelen (zie Tabel 3). Dat komt echter vooral door de beperkingen op reizen en de economische crisis als gevolg van de coronapandemie, en niet door een aanscherping van het klimaatbeleid. Met het aantrekken van de economie loopt ook de uitstoot weer sterk op. Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeert dat met het huidige beleid in Nederland slechts de helft van de geplande uitstootvermindering voor 2030 wordt gehaald. Dit vergroot het risico op een schoksgewijze transitie, met schade voor de economie en de financiële sector tot gevolg. Wel is in Nederland in 2020 een CO₂-belasting voor de industrie ingevoerd, waardoor de Nederlandse effectieve CO₂-prijs licht is gestegen. In de beleidsdiscussie over de invoering van deze belasting is verschillende keren verwezen naar onze adviezen op dit gebied.

80 **Tabel 3** Overzicht van klimaatdoelen voor Nederland en de realisatie in 2020

Indicator	Doel	Realisatie in 2020
CO ₂ -uitstoot in Nederland	De CO ₂ -uitstoot in Nederland daalt volgens de afgesproken nationale klimaatdoelen (CO ₂ -uitstoot -50-55% in 2030 en klimaatneutraal in 2050)	Gehaald
CO ₂ -uitstoot in Europa	De CO ₂ -uitstoot in Europa daalt volgens de afspraken in de EU Green Deal (jaarlijks)	Gehaald
Klimaatplannen	De klimaatplannen leiden volgens het Planbureau voor de leefomgeving tot voldoende vermindering	Niet gehaald
Europese effectieve CO ₂ -prijs	De effectieve CO ₂ -prijs in Europa is in lijn met de prijs die nodig is om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs (jaarlijks, vastgesteld door de Wereldbank) te behalen	Gaat in de goede richting (zie plannen voor de EU Green Deal, nog niet definitief)

Statistiek

In ECB- en IMF-verband dragen we bij aan de ontwikkeling van internationaal vergelijkbare officiële statistieken over duurzaamheid in de financiële sector. De Statistics Committee's Expert Group on Climate Change and Statistics, voorgezeten door DNB, heeft eind 2020 een rapport afgerond met aanbevelingen voor vervolgstudies naar CO₂-voetafdrukindicatoren, fysieke risico-indicatoren en de identificatie van groene/niet-groene instrumenten. Deze vervolgstudies gaan in 2021 van start en we stellen hiervoor aanvullende capaciteit beschikbaar. Als penvoerder op het thema Sustainable Finance Statistics in het Balance of Payments Committee van het IMF, hebben we onze plannen gepresenteerd voor een rapport dat in 2021 verschijnt. Dit rapport bevat richtlijnen voor het opnemen van duurzame financiering in reguliere betalingsbalansstatistieken.

Balansbeheer

We hebben de CO₂-voetafdruk voor onze eigen beleggingen in kaart gebracht. Hiervoor hebben we een analyse uitgevoerd voor alle beleggingscategorieën in onze portefeuille (zie Tabel 4). De indicatoren zijn geaggregeerd op het niveau van drie beleggingscategorieën: (semi-)overheidsobligaties, bedrijfsobligaties (High Yield en Investment Grade portefeuille) en aandelen. We rapporteren meerdere klimaatindicatoren, omdat deze elk andere informatie en inzichten bieden (zie box 2). Deze data bestaan uit emissies die bedrijven zelf rapporteren en schattingen van de dataleverancier (zie Bijlage 2 Over dit verslag). In de berekeningen nemen we vooralsnog alleen scope 1 en scope 2 emissies mee. We hebben echter de ambitie om over een aantal jaar scope 3 emissies mee te nemen, als de databeschikbaarheid van bedrijven is verbeterd (zie box 2). We hebben vooralsnog geen reductiedoelen opgesteld voor de CO₂-voetafdruk. Het komende jaar onderzoeken we de mogelijkheid om de aandelenportefeuille in lijn te brengen met de afspraken in het klimaatakkoord van Parijs. Hieruit volgen dan eventuele reductiedoelstellingen.

Tabel 4 Klimaatindicatoren voor onze eigen beleggingen

	Totaal	(Semi-)overheids- obligaties	Bedrijfsobligaties	Aandelen
Omvang portefeuille (EUR mrd)*	7,2	4,0	1,2	1,9
Databeschikbaarheid**	80%	72%	79%	99%
Totale CO ₂ -uitstoot (tCO ₂ e)***	1.179.337	903.893	171.843	103.601
Bedrijfsomvang gewogen CO ₂ -uitstoot (tCO ₂ e/bedrijfswaarde)	169	257	154	45
Omzet gewogen CO ₂ -uitstoot (tCO ₂ e/omzet)	202	223	280	115

©2020 MSCI ESG Research LLC voor bepaalde gegevens. Voor vermelding is toestemming verkregen.

* De omvang van de portefeuille is berekend op basis van de marktwaarde per 31 december 2020, posities in cash en derivaten uitgezonderd. Per jaar kan de omvang van de portefeuille sterk verschillen.

** Databeschikbaarheid geeft aan voor welk percentage van de portefeuille (CO₂)-data beschikbaar zijn. Dit percentage ligt hoger voor de indicator omzet gewogen CO₂-uitstoot: 95% voor semi-staatsobligaties, 87% voor bedrijfsobligaties en 99% voor aandelen.

*** De totale CO₂-uitstoot van de (semi-)overheidsobligaties is alleen gebaseerd op de uitstoot van de overheidsobligaties in de portefeuille. Benodigde data als enterprise value ontbreekt bij semi-staatsobligaties vanwege de complexe organisatiestructuur.

Onze beleggingen in groene obligaties hadden op 31 december 2020 een marktwaarde van EUR 279 miljoen. Dit is een stijging van ongeveer EUR 232 miljoen ten opzichte van eind 2019.

We streven ernaar uiterlijk eind 2021 ten minste EUR 400 miljoen in groene obligaties te beleggen.

We selecteren groene obligaties op basis van de Green Bond Principles of de Climate Bond Standard and Certification Scheme.

Box 2 Toelichting CO₂- emissies en klimaatindicatoren

Alle Green-House-Gas (GHG)- uitstoot (emissies) wordt gemeten en omgezet naar tonnen CO₂. Scope 1 zijn de directe emissies (bijv. verwarmingsinstallaties, eigen transport of generatoren) en scope 2 de indirecte emissies door de producten die afgenomen worden voor eigen gebruik en productie (bijv. elektriciteit die ergens anders gegenereerd is). Scope 3- emissies zijn alle overige indirecte emissies, die ontstaan als gevolg van de activiteiten buiten de productiefase (bijv. tijdens de gebruiksfase en afvalfase), waar bedrijven weinig directe invloed op kunnen uit te oefenen. De Europese Commissie beveelt bedrijven aan scope 3- emissies te rapporteren in Richtsnoeren niet-financiële rapportage: aanvulling betreffende klimaatrapportage.

De indicator totale CO₂-uitstoot is de som van alle scope 1 en 2 GHG-emissies van de bedrijven in de portefeuille, gewogen naar het aandeel van de belegging in elk bedrijf. Deze indicator geeft de meest letterlijke aanduiding van hoe vervuilend een portefeuille is. De indicator wordt echter niet gecorrigeerd voor de totale omvang van een portefeuille, waardoor deze niet geschikt is om verschillende portefeuilles met elkaar te vergelijken. De naar bedrijfsomvang gewogen CO₂-uitstoot (carbon footprint) corrigeert voor portefeuillegrootte, en daardoor kunnen de emissies van verschillende portefeuilles gemakkelijker met elkaar vergeleken worden. De naar omzet gewogen CO₂-uitstoot (weighted average carbon intensity) geeft aan wat de blootstelling van een portefeuille is aan bedrijven met relatief hoge emissies. Voor staatsobligaties geldt dat de CO₂-uitstoot wordt gewogen naar de totale staatschuld (in plaats van naar bedrijfswaarde) of bbp (in plaats van naar omzet).

Bijlage 2 Over dit verslag

In de inleiding van de president en de drie themahoofdstukken van het jaarverslag beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen en vooruitzichten ten aanzien van onze kerntaken. Het vierde hoofdstuk heeft een terugblikkend karakter. We leggen hierin verantwoording af aan onze stakeholders over de resultaten van onze taakuitvoering en voortgang op onze strategie in 2020. We werken continu aan het verbeteren van onze transparantie richting onze omgeving. De dialoog met stakeholders (zie paragraaf 4.3 *Interactie met onze stakeholders*) helpt ons onze taken zo goed mogelijk uit te voeren en onze maatschappelijke impact te vergroten. Voor reacties op dit jaarverslag of andere opmerkingen nodigen we u van harte uit te mailen naar info@dnb.nl.

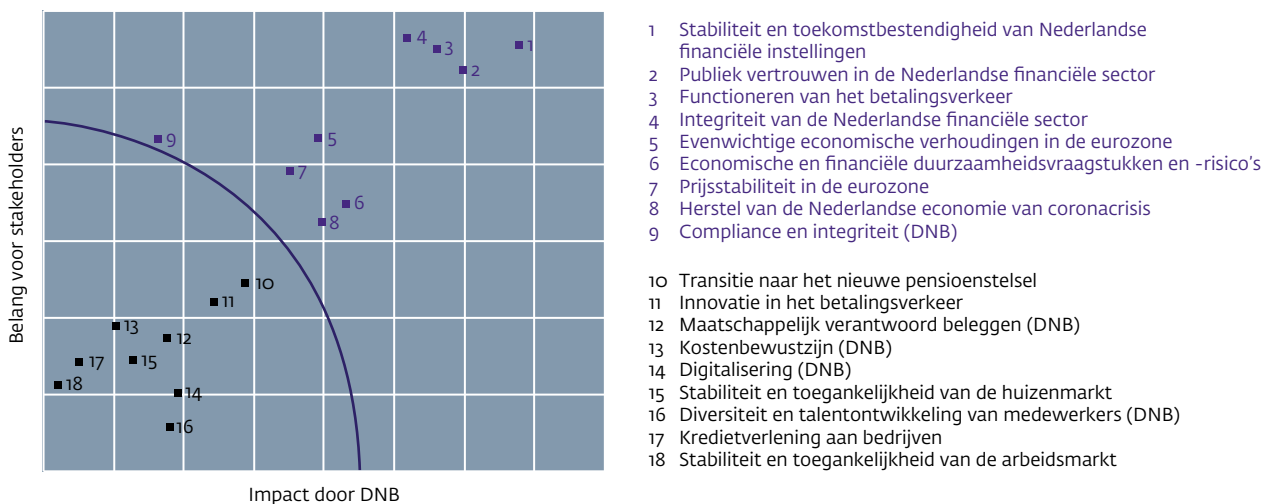
Verslagleggingsrichtlijnen

De verantwoording is opgesteld volgens de verslagleggingsrichtlijnen van de Global Reporting Initiative (GRI) Standaarden – 'Option Core'. We passen de rapportageprincipes van GRI toe en maken gebruik van GRI- en DNB-specifieke indicatoren (zie [GRI-content index](#)). Voor de rapportage over materiële financiële en economische klimaatrisico's en -kansen hanteren we het rapportagekader van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (zie Bijlage 1) en passen daarbij de meetmethodiek van het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) toe. De rapportage is in lijn met de EU Non-Financial Reporting Directive (2014/95/EU).

Materialiteitsanalyse

We besteden in onze verantwoording aandacht aan de thema's die voor DNB en onze stakeholders belangrijk zijn. Op basis van stakeholderonderzoeken en -sessies, media-, peer- en trendanalyse en interne documentatie is met hoger management een lijst van 18 thema's opgesteld, waarop DNB maatschappelijke impact heeft. Meer dan 200 stakeholders (vooral financiële instellingen en overige betrokkenen/geïnteresseerden) hebben via het intranet, de DNB-website en (sector)nieuwsbrieven gereageerd op welke van deze thema's zij de maatschappelijke impact van DNB het meest van belang vinden. 40% van deze stakeholders hebben aanvullende thema's aangedragen. Daarnaast hebben 40 interne stakeholders (afdelingshoofden, divisiedirecteuren en directieleden) gereageerd op welke thema's DNB de meeste maatschappelijk impact heeft. De uitkomsten van deze analyse zijn in Tabel 1 te vinden. De directie heeft op basis van deze materialiteitsanalyse een finale selectie van 9 materiële thema's gemaakt. De analyse is ook meegenomen in de keuze van de themahoofdstukken. De thema's sluiten aan bij onze taakuitvoering en DNB2025-strategie. Hieronder is weergegeven op welke plaats in de verantwoording onze rol en bijdrage op deze thema's in 2020 wordt belicht (zie Figuur 1). Een overzicht van resultaten op onze doelstellingen binnen de materiële thema's is ook terug te vinden in het waardecreatiemodel (zie paragraaf 4.1).

84 Figuur 1 Materialiteitsanalyse 2020

Sustainable Development Goals

DNB onderschrijft de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Dit zijn zeventien mondiale doelen waarmee organisaties, bedrijven en overheden zich committeren aan het substantieel verbeteren van de stand van de wereld in 2030. In samenspraak met stakeholders is gekozen om ons specifiek in te zetten voor de volgende doelen: 8. Waardig werk en economische groei, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie en 17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken. In Figuur 2 is te zien hoe onze inzet op materiële thema's bijdraagt aan de (sub)doelen (definities volgens CBS).

Organisatiestructuur

DNB is een naamloze vennootschap met als enige aandeelhouder de Nederlandse Staat. De directie is belast met het bestuur. Naast een Interne Auditdienst en een Directiesecretariaat, zijn er 17 divisies en 5 afdelingen die rechtstreeks aan een directielid rapporteren (zie organogram). De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en het beleid van de directie ter uitvoering van de nationale taken (zie het Verslag van de raad van commissarissen). Het hoofdkantoor van DNB is tijdelijk gevestigd aan de Spaklerweg 4 te Amsterdam.

Tabel 1 Materiële thema's, voortgang en bijdrage aan SDG's

Materieel thema	Definitie	Voortgang	SDG
Stabiliteit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen	De soliditeit en liquiditeit van Nederlandse banken, verzekeraars, pensioenfondsen en overige financiële instellingen en de mate waarin hun bedrijfsmodel toekomstbestendig is	Zie § 4.1.3, hoofdstuk 1 en ZBO-verantwoording <ul style="list-style-type: none"> Nederlandse banken hebben de coronacrisis tot nu toe goed doorstaan: de gemiddelde kapitaalratio van Nederlandse banken (CET1-ratio) is gestegen van 17,0% eind 2019 naar 17,8% (Q4 2020). Verzekeraars en pensioenfondsen staan blijvend onder druk, vooral door lage rente. SII-ratio van Nederlandse levensverzekeraars is toegenomen tot 191% (eind 2020). Gemiddelde beleidsdekkingsgraad van Nederlandse pensioenfondsen bedraagt 95,0%. De meeste fondsen bevinden zich boven de grens van 90% waarbij zij zouden moeten korten. 	
Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector	Vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen	Zie § 4.2.4 <ul style="list-style-type: none"> Vertrouwen in financiële instellingen blijft ondanks coronacrisis op peil: 70% heeft overwegend of geheel vertrouwen in eigen bank of verzekeraar; voor pensioenfondsen ligt dit iets lager: rond de 50%. Vertrouwen in DNB bevindt zich bijna op het niveau van voor de kredietcrisis: 79% heeft tamelijk of veel vertrouwen. 	
Functioneren van het betalingsverkeer	Betalingsverkeer dat efficiënt, veilig, betrouwbaar en voor iedereen toegankelijk is	Zie § 4.1.5, § 4.2.6 en hoofdstuk 3 <ul style="list-style-type: none"> Er hebben zich geen grote verstoringen in het betalingsverkeer voorgedaan. Gebruik van contant geld staat onder druk door verminderde beschikbaarheid van geldautomaten. Het aandeel cashbetalingen is gedaald naar 20%. 	 o.a. 8.10 Toegang tot financiële diensten
Integriteit van de Nederlandse financiële sector	Het houden aan wet- en regelgeving en corporate governance codes door financiële instellingen, inclusief het voorkomen van betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit	Zie § 4.2.3 en ZBO-verantwoording <ul style="list-style-type: none"> Afgelopen jaar hebben we 33 thema-onderzoeken uitgevoerd en waar nodig interventies gepleegd. Aandacht voor integriteit, verdere versterking poortwachtersrol door financiële instellingen blijft nodig. 	

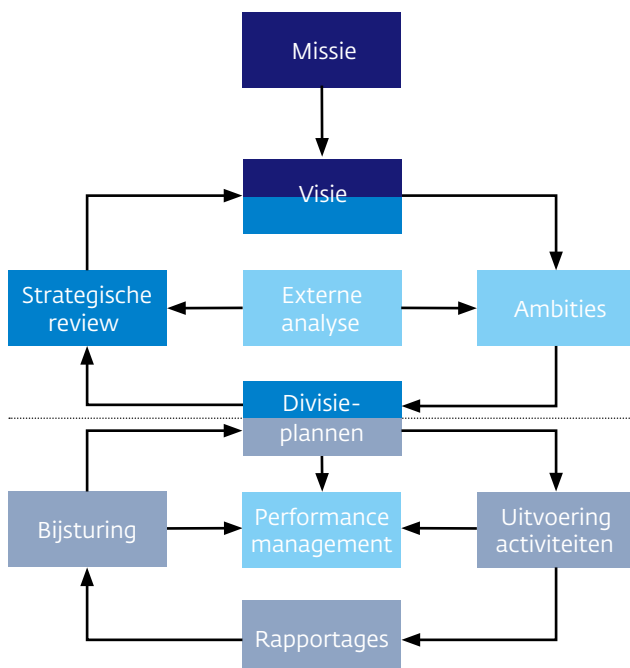
Materieel thema	Definitie	Voortgang	SDG
Evenwichtige economische verhoudingen (in de eurozone)	Evenwichtige economische ontwikkeling van eurozonelanden, inclusief de toekomstbestendigheid van de Europese muntunie	Zie § 4.3.3: <ul style="list-style-type: none"> ■ Goede voortgang invoering nieuwe pensioenstelsel ■ Blijvende knelpunten arbeidsmarkt en huizenmarkt ■ Beperkte voortgang voltooiing bankenunie en versterking kapitaalmarktunie. 	 <p>o.a. 8.1 Duurzame economische groei, 8.5 Inkomen en werk, 17.13 Bevorderen van wereldwijde macro-economische stabiliteit</p>
Economische en financiële duurzaamheids-vraagstukken en -risico's	De economische en financiële gevolgen van ecologische en maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering en de energietransitie	Zie § 4.3.1 en Bijlage 1 <ul style="list-style-type: none"> ■ Klimaatrisico's staan beter op de kaart bij financiële instellingen. ■ Klimaatplannen leiden nog niet voldoende voor beoogde CO₂-reductie in Nederland. ■ In al onze kerntaken en internationale samenwerking hebben we aandacht besteed aan MVO, inclusief in kaart brengen transitierisico's voor eigen balans en de ontwikkeling van MVB-beleid eigen beleggingen. 	 <p>o.a. 12.6 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, 13.2 Klimaatbeleid en reductie uitstoot broeikasgassen, 17.16 Bevorderen van wereldwijd partnerschap in duurzame ontwikkeling</p>
Prijsstabiliteit in de eurozone	Prijzen die niet te snel stijgen of dalen, oftewel: het streven naar een inflatie op jaarbasis van onder, maar dicht bij 2% op de middellange termijn in het eurogebied	Zie § 4.2.1 en hoofdstuk 2: <ul style="list-style-type: none"> ■ Inflatie eurozone van 0,3% is achtergebleven bij het streven van 2% ECB, maar er doen zich geen grote risico's voor op schadelijke effecten als gevolg van deflatie. Inflatie in Nederland bedroeg 1,1%. ■ Ruime monetaire condities dragen bij aan kredietverlening en economisch herstel en convergentie van inflatie richting streven op middellange termijn. 	 <p>o.a. 17.13 Bevorderen van wereldwijde macro-economische stabiliteit</p>
Herstel van de Nederlandse economie van coronacrisis	Economische veerkracht van huishoudens, bedrijven, financiële instellingen en de overheid in de coronacrisis	Zie § 4.1 en hoofdstuk 1 <ul style="list-style-type: none"> ■ Forse economische krimp van 3,8% als gevolg van de coronacrisis, maar mede door omvangrijke steunmaatregelen minder groot dan aanvankelijk werd gevreesd. ■ Duurzaam herstel is pas mogelijk als het coronavirus goed onder controle is. 	 <p>o.a. SDG 8.1 Duurzame economische groei</p>
Compliance en integriteit (DNB)	Het houden aan wet- en regelgeving en betrouwbaar en integer handelen door DNB	Zie § 4.3: <ul style="list-style-type: none"> ■ Alle medewerkers hebben de ambtenareneed afgelegd. ■ Intern zijn 413 meldingen en 670 adviesaanvragen over integriteitsregelingen ontvangen en behandeld. ■ Er zijn 82 integriteitsincidenten en 16 klachten geregistreerd en afgehandeld. 	

Wijze van sturing en evaluatie

De directie is verantwoordelijk voor sturing en beheersing van onze taakuitvoering en strategie. Uitvoering wordt geborgd in een integrale planning-en-controlcyclus (P&C), waarbij de meerjarige ambities worden vertaald in jaarlijkse prioriteiten. Doelstellingen voor de verschillende prioriteiten worden vastgelegd in divisieplannen en resultaatafspraken van medewerkers. De voortgang wordt gemonitord via de P&C-tool die gevuld wordt door de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de doelstellingen. De business controllers van de afdeling Finance & Advies en de afdeling Risicomanagement & Strategie (RMS) beoordelen de gerapporteerde voortgang. Op basis van deze input wordt ieder kwartaal aan de directie gerapporteerd.

Daarnaast is de afdeling RMS verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van de taakuitoefening van de organisatie. RMS voert deze rol uit bij alle onderdelen van DNB op zowel de inhoud als het proces. RMS ondersteunt de kwaliteit van de taakuitvoering binnen de eerste lijn, via onder andere lessons learned-sessies en advies over effectgericht werken. De afdeling Internal Audit (IAD) onderzoekt of het gehele risicoraamwerk effectief is en of beleid en processen consistent worden toegepast. Dit doet de IAD vanuit een onafhankelijke positie door middel van audits. De IAD rapporteert hier periodiek over aan de directie en de raad van commissarissen.

Figuur 2 Wijze van sturing en evaluatie

- 88 Het jaarverslag is tot stand gekomen onder leiding van een redactiecommissie met een centraal team vanuit de divisie Economisch Beleid & Onderzoek, de divisie Financiële Stabieleit en de afdelingen Finance & Advies en Communicatie, en met input van betrokken medewerkers en divisiedirecteuren. De teksten van het jaarverslag zijn besproken met en goedgekeurd door de directie.

Reikwijdte en afbakening

De informatie in dit hoofdstuk heeft betrekking op het kalenderjaar 2020 met uitzondering van de interne milieudata die gebaseerd zijn op het vierde kwartaal 2019 tot en met derde kwartaal 2020. Er hebben geen wijzigingen in definities en meetmethoden plaatsgevonden. Data zijn gebaseerd op berekeningen (geen schattingen), tenzij anders vermeld. Een additionele toelichting van de berekening van de CO₂-voetafdruk van eigen beleggingen is hieronder weergegeven.

Toelichting CO₂-voetadruk van eigen beleggingen

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van data aangeleverd door MSCI ESG Research. De indicatoren zijn afhankelijk van de betrouwbaarheid van de door bedrijven gerapporteerde uitstoot. Indien deze gegevens ontbreken, wordt dit aangevuld door een schatting van MSCI (voor aandelen en bedrijfsobligaties betreft ongeveer 25% van de data een schatting, voor semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen is dit ongeveer 75%). Data van staatsobligaties wordt door MSCI ESG Research verzameld aan de hand van de Emissions Database for Global Atmospheric Research.

De dekkingsgraad van gerapporteerde en geschatte data voor de indicator totale CO₂-uitstoot en bedrijfsomvang gewogen CO₂-uitstoot is als volgt: semi-overheidsobligaties (72%), bedrijfsobligaties (79%) en aandelen (99%). De dekkingsgraad van gerapporteerde en geschatte data voor de indicator omzet gewogen CO₂-uitstoot is als volgt: staatsobligaties (100%), semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen (84%), bedrijfsobligaties (87%) en aandelen (99%).

De gegevens in Bijlage 1 Tabel 4 zijn geaggregeerd en de totale portefeuille is per 31-12-2020 als volgt opgebouwd: overheidsobligaties (40%), semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen (16%), Investment Grade bedrijfsobligaties (8%), High Yield bedrijfsobligaties (9%) en aandelen (27%).

Externe assurance

De externe accountant heeft de niet-financiële informatie in de verantwoording van het jaarverslag 2020 beoordeeld. Het assurance rapport is opgenomen in Bijlage 3.

Benchmarks

89

De maatschappelijke verslaggeving van DNB wordt tweejaarlijks beoordeeld in de Transparantiebenchmark van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. In 2020 is deze benchmark (over verslaggevingsjaar 2019) niet uitgevoerd.

DNB heeft in 2019 als eerste centrale bank ter wereld de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties ondertekend. In 2020 hebben we een transparency report (proef-rapportage) opgesteld. De beoordeling van dit rapport geeft inzicht in onze sterke punten en verbeterpunten op het gebied van verantwoord beleggen. We streven ernaar de komende jaren de beoordeling door PRI te handhaven en waar mogelijk te verbeteren.

90 **Definities**

Termen

Asset Purchase Programme

Definities

Programma van de ECB voor de aankoop van activa, waarin zij door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP), gedekte obligaties (CBPP3), bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid (CSPP) en securitisaties (ABSPP) aankoopt.

Bank for International Settlements (BIS)

Een organisatie die internationale monetaire en financiële samenwerking nastreeft en optreedt als bank voor de nationale centrale banken.

Bankenunie

Afspraken over samenwerking binnen de EU die erop gericht is om de verwevenheid tussen banken en overheden te doorbreken. De bankenunie bestaat uit drie pijlers: het gemeenschappelijk Europees toezicht door de ECB, een gemeenschappelijk Europees resolutieregime en een Europees depositogarantiestelsel.

Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)

Het Bazels Comité voor Banktoezicht is een wereldwijd samenwerkingsverband dat standaarden voor prudentieel toezicht vaststelt en de internationale samenwerking tussen toezichthouders op banken bevordert.

Betalingsverkeer

DNB borgt een toegankelijk, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer. Hiertoe geeft zij in het kader van het Eurosysteem eurobankbiljetten uit en is zij verantwoordelijk voor de bankbiljetten- en muntencirculatie in Nederland. Daarnaast beheert DNB betaalsystemen en voert het oversight uit op instellingen en systemen die betaaltransacties verwerken.

Brexit

Het uittreden van het Verenigd Koninkrijk uit de EU.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Nationaal instituut dat data verzamelt over de Nederlandse samenleving. Deze data wordt verwerkt tot statistische informatie over allerlei maatschappelijke en economische thema's.

Termen	Definities
Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS)	Samenwerkingsverband van centrale banken, toezichthouders en internationale organisaties dat als doel heeft het financiële systeem te vergroenen en de inspanningen van de financiële sector te vergroten om de klimaatdoelen van Parijs te halen.
CO ₂ -neutraliteit	Volledige compensatie van de totale CO ₂ -emissies door te investeren in een vermindering op een andere plaats.
Commissie Borstlap	Commissie die op verzoek van de overheid advies heeft uitgebracht over de werking van de arbeidsmarkt.
Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI)	Bazels Comité voor Betalingsverkeer en Marktinfrastructuren dat de veiligheid en efficiëntie van betalingen, clearing en verevening promoot.
Crypto	Een digitaal tegoed dat beheerd wordt met cryptografische algoritmes, meestal gebruikmakend van blockchaintechnologie. Een crypto heeft geen fysieke vorm zoals een euromunt, maar is als het ware een versleutelde code, zoals een wachtwoord, die elektronisch kan worden overgedragen en opgeslagen.
DNB Academie	Aanbieder en coördinator van interne en externe opleidingen voor DNB-medewerkers.
Duurzaam beleggen	Beleid waarbij DNB naast financiële en economische aspecten ook sociale en ecologische aspecten meeneemt in de besluitvorming en uitvoering.
ESG-aspecten	Environmental, social and governance (ESG)-aspecten betreffen milieu- en maatschappelijke aspecten en goed bestuur.
European Banking Authority (EBA)	Europese toezichtautoriteit voor de bankensector.
European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)	Europese toezichtautoriteit voor de verzekerings- en pensioensector.

92	<p>Termen</p> <p>Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)</p> <p>European Securities and Markets Authority (ESMA)</p> <p>Financial Stability Board (FSB)</p> <p>Financieel Stabiliteitscomité (FSC)</p> <p>Financiële stabiliteit</p> <p>Governing Council</p> <p>iForum</p> <p>International Association of Insurance Supervisors (IAIS)</p>	<p>Definities</p> <p>Permanent Europees fonds dat onder voorwaarden leningen kan verstrekken aan landen in het eurogebied die in financiële problemen zitten.</p> <p>Europese toezichtautoriteit voor de financiële markten.</p> <p>De Raad voor Financiële Stabiliteit is een mondiaal samenwerkingsverband dat de internationale financiële stabiliteit bevordert door het coördineren en monitoren van werkzaamheden van toezichthouders en internationale standaardzitters op het gebied van financieel toezicht en financiële regelgeving.</p> <p>Het FSC is de macroprudentiële autoriteit in Nederland die als taak heeft risico's voor de financiële stabiliteit te signaleren en daarover aanbevelingen te doen. Het FSC bestaat uit vertegenwoordigers van DNB, de AFM en het ministerie van Financiën. Het CPB neemt als externe deskundige deel.</p> <p>DNB zet zich in voor een stabiel financieel systeem dat zorgt voor een efficiënte allocatie van middelen en schokken goed kan opvangen, zodat deze geen ontwrichtende werking hebben op de reële economie.</p> <p>Raad van bestuur van de ECB.</p> <p>Met het iForum wil DNB samen met de sector technologische innovatie meer ruimte geven binnen het financiële stelsel.</p> <p>De Internationale Associatie van Verzekeringstoezichthouders is een wereldwijd samenwerkingsverband van verzekerings- toezichthouders, dat standaarden vaststelt voor de verzekeringssector en de internationale samenwerking bevordert.</p>
----	---	---

Termen

Definities

iPanel	Het iPanel geeft het iForum strategisch advies. De leden vertegenwoordigen DNB, de AFM, het ministerie van Financiën en verschillende branches binnen de financiële sector.
ISO 14001:2015	Internationale standaard die eisen stelt aan de inrichting van het milieumanagement binnen een organisatie om inzicht te krijgen in de milieueffecten.
Kapitaalbeleid	Beleid over welke buffers DNB heeft, hoe hoog deze moeten zijn en hoe ze worden aangepast.
Kapitaalmarktunie	Het streven binnen de Europese Unie om de grensoverschrijdende kapitaalmarkten in het eurogebied beter te laten functioneren.
Legal Entity Identifier	Registratiecode voor Nederlandse bedrijven.
Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB)	Samenwerkingsverband van 15 maatschappelijke organisaties onder leiding van DNB, dat zich richt op de bevordering van de maatschappelijke efficiëntie van het retailbetalingsverkeer.
Maatschappelijk verantwoord beleggen	Beleid waarbij DNB naast financiële en economische aspecten ook milieu-, sociale en governance-aspecten (ESG) meeneemt in haar beleggingsbeslissingen.
Monetaire taken	DNB is onderdeel van het Eurosysteem en draagt als zodanig bij aan de besluitvorming over en de uitvoering van het monetaire beleid. Het monetaire beleid is gericht op prijsstabiliteit, gedefinieerd als inflatie op de middellange termijn onder, maar dicht bij 2%.
Nederlandse Depositogarantie	De wettelijke bescherming van spaargeld op een Nederlandse bankrekening tot maximaal EUR 100.000 per persoon.
Ongedekte geldmarkten	Via deze markten lenen onder meer banken en bedrijven (<12 maanden) in en uit, zonder dat hier onderpand tegenover staat.

94	Termen	Definities
	Open-marktopoperaties (OMO's)	Transacties waarmee de ECB financiering verstrekt aan banken om te kunnen voorzien in hun behoefte aan liquiditeit, of waarmee overtollige liquiditeiten aan het systeem worden onttrokken. Deze kredietverlening aan banken vindt plaats tegen onderpand.
	Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)	Pandemie-noodaankoopprogramma van de ECB dat in maart 2020 is geïntroduceerd en als doel heeft om de impact van de COVID-19-pandemie te adresseren door de doorwerking van het monetaire beleid te bevorderen en de financieringscondities te verruimen. Binnen het PEPP worden zowel publieke als private schuldbewijzen opgekocht.
	Platform voor Duurzame Financiering (PvDF)	Samenwerkingsverband van toezichthouders, brancheverenigingen, ministeries en het Sustainable Finance Lab, dat de aandacht voor duurzame financiering in de financiële sector verder probeert te vergroten en te stimuleren door gezamenlijk te kijken hoe obstakels voor duurzame financiering kunnen worden voorkomen of verholpen.
	Prudentiële maatregelen	Maatregelen die betrekken hebben op de financiële soliditeit van financiële ondernemingen en bijdragen aan de stabiliteit van de financiële sector.
	Resolutie	Als resolutieautoriteit streeft DNB ernaar dat de kritieke functies van banken en verzekeraars maximaal veiliggesteld worden als zij in de problemen komen, waarbij niet-levensvatbare instellingen of onderdelen van instellingen ordentelijk worden afgewikkeld.
	RVO-criteria	Criteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), van de gezamenlijke overheden, ten aanzien van duurzaam inkopen.

Termen	Definities
Stablecoin	Een crypto waarbij bepaalde mechanismen ervoor moeten zorgen dat de waarde zo stabiel mogelijk is ten opzichte van fiat geld, zoals de euro en dollar. Tether en de door Facebook gelanceerde crypto Diem (voorheen Libra) zijn daar voorbeelden van. Sommige stablecoins gebruiken, in plaats van fiat geld, goud of een andere waarde als 'anker'. Het doel van stablecoins is crypto's geschikt maken als alledaags betaalmiddel.
Statistiek	DNB verzamelt statistische gegevens en vervaardigt statistieken – dit alles in nauwe samenwerking met partners als het CBS, het Europees Stelsel van Centrale Banken en het Internationaal Monetair Fonds.
Technische samenwerking	Programma van DNB voor de samenwerking met en hulp aan kiesgroeplanden die gezamenlijk vertegenwoordigd zijn in het IMF en de Wereldbank en voor andere landen waar een band mee bestaat.
Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO)	De Targeted Longer-Term Refinancing Operations zijn de gerichte, langerlopende herfinancieringstransacties die door het Eurosysteem worden aangeboden en die gericht zijn op het stimuleren van de kredietverlening aan bedrijven en consumenten in het eurogebied.
Toezicht	DNB houdt prudentieel toezicht op banken, pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. Onze toezicht-houders doen dit door te controleren of instellingen financieel solide zijn en in staat zijn om aan hun verplichtingen te voldoen. Daarnaast omvat het toezicht onder andere ook het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit.
Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)	TCFD is opgericht door de FSB om effectievere publicatie over klimaatgerelateerde risico's en kansen te ontwikkelen.

96	Termen	Definities
	TIBER	TIBER staat voor threat intelligence-based ethical red teaming. Het is een raamwerk en testprogramma voor cyberveiligheidstests. TIBER houdt in dat op basis van actuele dreigingsinformatie gecontroleerde aanvallen worden uitgevoerd op de deelnemende instellingen, waaronder DNB zelf. Doel is om gezamenlijk te leren van de resultaten en weerbaarder te worden tegen geavanceerde aanvallen.
	UN Global Compact	Het Global Compact van de VN stimuleert bedrijven wereldwijd een duurzaam en sociaal verantwoord beleid te voeren. Het bevat principes op het gebied van de mensenrechten, arbeid, milieu en de bestrijding van corruptie.
	Voorziening voor financiële risico's (VFR)	Buffer op de balans van DNB ter dekking van tijdelijke risico's.
	Wijzer in Geldzaken	Initiatief van het ministerie van Financiën, waarin partners uit de financiële sector, de wetenschap, de overheid en onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties hun krachten bundelen om financiële fitheid in Nederland te bevorderen.
	Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

Bijlage 3 Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

97

Aan: de Aandeelhouder en raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Onze conclusie

Wij hebben de niet-financiële informatie in het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag (hierna: 'de niet-financiële informatie') van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: 'DNB') te Amsterdam over 2020 beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de niet-financiële informatie niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Verslaggevingsrichtlijnen' van het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling van de niet-financiële informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten)'. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie'.

Wij zijn onafhankelijk van DNB zoals vereist in de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten' (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants' (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De niet-financiële informatie dient gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. DNB is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de niet-financiële informatie zijn de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) in combinatie met eigen rapportagecriteria van DNB. De rapportagecriteria zijn nader toegelicht in de sectie 'Verslaggevingsrichtlijnen' van het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

98 **Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling**

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de niet-financiële informatie maken geen onderdeel uit van de informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

In de niet-financiële informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van de in de niet-financiële informatie opgenomen toekomstgerichte informatie.

Verantwoordelijkheden van de directie voor de niet-financiële informatie

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van niet-financiële informatie in overeenstemming met de gehanteerde verslaggevingscriteria, inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de directie gemaakte keuzes voor de reikwijdte van de niet-financiële informatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in de bijlage 2 'Over dit verslag' in het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de niet-financiële informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordeling dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze niet-financiële informatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op onze conclusie.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures

inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000A, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante thema's en kwesties, en de kenmerken van de organisatie;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de niet-financiële informatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie;
- Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennisnemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- Het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
  - het afnemen van interviews met relevante medewerkers op groepsniveau;
  - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van de niet-financiële informatie;
  - het verkrijgen van assurance-informatie dat de niet-financiële informatie aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie; en
  - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
- Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de niet-financiële informatie;
- Het overwegen of de niet-financiële informatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Amstelveen, 18 maart 2021

2020 in vogelvlucht

<p>Start verhuizing medewerkers DNB van Frederiksplein naar Toorop.</p> <p>Vanwege plofkraken blijven veruit de meeste geldautomaten 's nachts dicht. Gedurende 2020 installeren banken nieuwe beveiligingsystemen.</p>	<p>Januari</p> <p><u>DNB-studie</u> laat zien dat 1 op de 7 Nederlanders niet in staat is om €2000,- op te brengen bij een financiële noodzaak.</p>
<p>Februari</p>	<p><u>Olaf Sleijpen</u> wordt benoemd tot lid van de directie van DNB met de portefeuille Monetaire Zaken.</p>
<p>Rutte kondigt aan dat de Nederlandse economie op slot gaat en geeft advies om thuis te werken. Ook DNB'ers gaan thuiswerken.</p>	<p>Maart</p> <p>ECB kondigt pakket monetaire noodmaatregelen aan om schadelijke effecten van coronacrisis op financiële sector en economie te verminderen.</p>
<p>DNB verlaagt tijdelijk de <u>buffereisen</u> voor banken om kredietverlening te stimuleren en de gevolgen van het coronavirus op de economie te beperken.</p>	<p>Kabinet kondigt omvangrijke economische steunpakketten aan bedrijven en voor behoud van banen.</p>
<p>DNB roept banken op om tijdelijk af te zien van <u>dividenduitkeringen</u> en inkoop van eigen aandelen.</p>	<p>April</p>
<p>DNB positief over <u>digitaal centralebankgeld</u>. Digitaal geld kan publieke belangen in het geldstelsel beschermen.</p>	<p>Zorgverzekeraars bieden financiële ondersteuning aan ziekenhuizen en andere zorgaanbieders.</p>
<p>Mei</p> <p>DNB roept op tot <u>groen herstel</u> uit de coronacrisis en het benutten van kansen voor vermindering van CO₂-uitstoot.</p> 	<p>Het Europees Comité voor systeemrisico's doet een aanbeveling om dividend-uitkeringen en inkoop van eigen aandelen door financiële instellingen te beperken.</p> <p>66 centrale banken, toezichhouders en 12 <u>NGFS</u>-waarnemers publiceren handvatten voor een betere beheersing van klimaat- en milieurisico's.</p>
<p>Klaas Knot praat Tweede Kamer bij over macro-economische risico's voor de <u>financiële stabiliteit</u>.</p> <p>De ECB verhoogt en verlengt haar aankoopprogramma om de economie, bedrijven en huishoudens verder te ondersteunen zolang de pandemie voortduurt.</p>	<p>Juni</p> <p>DNB voorziet diepe economische crisis door pandemie.</p>
<p>Juli/Augustus</p> <p><u>Contactloos betalen</u> wint verder terrein in coronatijd.</p> <p>DNB start <u>onderzoek</u> naar slavennijverleden.</p> <p>Kabinet en sociale partners presenteren uitwerking pensioenakkoord voor een toekomstbestendiger pensioenstelsel.</p> 	<p>Samenwerking tussen financiële instellingen is belangrijk om <u>cybercrime</u> te bestrijden.</p> <p>Nederlanders houden <u>vertrouwen</u> in financiële sector ondanks hun zorgen over de coronacrisis.</p>
<p>Klaas Knot spreekt <u>H.J. Schoo-lezing</u> uit: Samen sterker uit de crisis - hoe we Europa weerbaarder, welvarender en duurzamer kunnen maken.</p> <p>Weerbaarder, welvarender, duurzamer.</p>	<p>September</p> <p>Europese Commissie presenteert voorstellen om kapitaalmarktunie verder te versterken, waardoor financieringsmogelijkheden voor bedrijven en investeringsopties voor beleggers worden vergroot.</p>
<p>DNB verhuist haar bankbijetten en ruim 200 ton aan goud naar Haarlem.</p> <p>Eerste registratie cryptodienstverleners nu deze aanbieders van crypto's onder integriteitstoezicht van DNB vallen.</p>	<p>Ondanks steunmaatregelen leidt coronacrisis tot een niet eerder vertoonde daling van de <u>werkgelegenheid</u>.</p> <p>DNB-<u>pand</u> aan Sarphatistraat 1 verkocht.</p>
<p>November</p> <p><u>Paul Hilbers</u> (DNB) wordt nieuwe bewindvoerder bij Internationaal Monetair Fonds.</p> <p>DNB organiseert luistersessie waarbij Nederlanders en maatschappelijke organisaties hun ideeën en mening geven over economische obstakels.</p> <p>Monetair beleid.</p> 	<p>DNB publiceert haar <u>Visie</u> op toezicht.</p>
<p>De Europese autoriteit voor verzekeringen en bedrijfs-pensioenen (EIOPA) publiceert advies voor aanpassingen aan de Solvency II-regelgeving voor verzekeraars.</p>	<p>December</p> <p>Frank Elderson treedt toe tot de Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank.</p> <p>Op de valreep is in 2020 een Brexit-deal gesloten tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie, waarmee een no-deal is afgewend.</p>

5 Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad, en governance

Klaas Knot

Else Bos

Olaf Sleijpen

Nicole Stolk

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 was de samenstelling van directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad als volgt:

102 Directie

President:

Klaas Knot (1967, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2025)

Directeur en voorzitter toezicht:

Else Bos (1959, NL, econometrie, einde eerste termijn: 2025)

Directeur toezicht banken:

Vacature. Tot 15 december 2020 vervulde Frank Elderson (1970, NL, Nederlands recht) deze positie.

Directeur monetaire zaken:

Olaf Sleijpen (1970, NL, economische wetenschappen, einde eerste termijn: 2027)

Directeur resolutie en intern bedrijf:

Nicole Stolk (1969, NL, geschiedenis en Nederlands recht, einde eerste termijn: 2025)

Directeur monetaire zaken:

Job Swank (1955, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2025)

Secretaris van de vennootschap:

Cees Ullersma (1969, NL, economische wetenschappen)

De portefeuillevdeling van de directie staat in [het organogram op de website van DNB](#).

Door langdurige ziekte kan Job Swank zijn taken als directielid niet uitvoeren. Daarom is Olaf Sleijpen per 1 februari bij koninklijk besluit benoemd tot directielid van DNB.

Per 15 december is Frank Elderson (1970, NL, Nederlands recht), in dienst getreden als lid van de directie van de Europese Centrale Bank (ECB). Hij is per diezelfde datum ontheven uit zijn functie als directielid bij DNB. De positie directeur toezicht banken is thans vacant.

Raad van commissarissen

103

Voorzitter:

Wim Kuijken (1952, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2023)
Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie

Vicevoorzitter:

Margot Scheltema (1954, NL, internationaal recht, einde tweede termijn: 2023)
Voorzitter van de Toezichtcommissie
Lid van de Financiële Commissie

Overige leden:

Feike Sijbesma (1959, NL, medische biologie en bedrijfskunde, einde derde termijn: 2024)
Voorzitter van de Honorerings- en benoemingscommissie

Mirjam van Praag (1967, NL, econometrie, einde eerste termijn: 2024)
Lid van de Toezichtcommissie
Lid van de bankraad namens de raad van commissarissen sinds 2020

Marry de Gaay Fortman (1965, NL, Nederlands recht, einde tweede termijn: 2024)
Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie
Lid van de Toezichtcommissie

Roger Dassen (1965, NL, bedrijfseconomie en accountancy, einde eerste termijn: 2022)
Voorzitter van de Financiële Commissie

Commissaris van overheidswege benoemd:

Annemieke Nijhof (1966, NL, chemische technologie, einde tweede termijn: 2023)
Lid van de Financiële Commissie
Lid van de bankraad sinds 2015

Honorerings- en benoemingscommissie

Feike Sijbesma (voorzitter)
Wim Kuijken
Marry de Gaay Fortman

104 **Financiële Commissie**

Roger Dassen (voorzitter)
Annemieke Nijhof
Margot Scheltema

Toezichtcommissie

Margot Scheltema (voorzitter)
Marry de Gaay Fortman
Mirjam van Praag

De overige functies van de leden van de directie en raad van commissarissen staan vermeld op de website van DNB.

Per 1 oktober 2020 is Mirjam van Praag benoemd als lid van de raad van commissarissen van DNB en de bankraad. Zij volgde Kees Goudswaard op, die tot diezelfde datum lid was van de raad van commissarissen en de bankraad.

Bankraad

Voorzitter:

Barbara Baarsma
Bestuursvoorzitter Rabobank Amsterdam en hoogleraar toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam

Overige leden:

Mirjam van Praag
Lid namens de raad van commissarissen

Ingrid Thijssen
Voorzitter VNO-NCW

Annemieke Nijhof
Lid namens de raad van commissarissen als commissaris van overheidswege

Sjaak van der Tak
Voorzitter LTO Nederland

Chris Buijink
Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

Han Busker
Voorzitter FNV.

Harry Garretsen
Hoogleraar economie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Nic van Holstein
Voorzitter Vakcentrale voor Professionals.

Willem van Duin
Voorzitter Verbond van Verzekeraars.

Piet Fortuin
Voorzitter CNV.

José Meijer
Voorzitter a.i. Pensioenfederatie.

Jacco Vonhof
Voorzitter Koninklijke Vereniging MKB-Nederland.

Vertegenwoordiger namens het ministerie van Financiën:

Christiaan Rebergen, thesaurier-generaal.

Ondernemingsraad

Jos Westerweele (voorzitter)

Sandra Koentjes (ambtelijk secretaris)

Carel van den Berg

Jacqueline van Breugel

Annemarie van Dijk

Bernard de Groes

Saideh Hashemi

Robin Hoogesteger

Elina Kogan

Marjon Linger-Reingoud

Anja Peerenboom

Mikey Staats

Paul Suilen

Aaldert van Verseveld

Ingrid Voorn

106 Governance

De Nederlandsche Bank (DNB) is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. Als centrale bank maakt DNB deel uit van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB), het Single Supervisory Mechanism (SSM) en het Single Resolution Mechanism (SRM). Als toezichthouder en resolutieautoriteit is DNB een zelfstandig bestuursorgaan.

Het bestuur van DNB is in handen van de directie, die bestaat uit een president en daarnaast ten minste drie en ten hoogste vijf directeuren.

De president van DNB is tevens lid van de Raad van Bestuur en de Algemene Raad van de Europese Centrale Bank (ECB).

De directeur monetaire zaken is verantwoordelijk voor financiële stabiliteit, financiële markten, economisch beleid en onderzoek en betalingsverkeer. Deze directeur is daarnaast verantwoordelijk voor de statistiekfunctie van DNB. Hij is tevens Kroonlid in de Sociaal Economische Raad (SER).

De voorzitter toezicht is verantwoordelijk voor toezichtbeleid en het toezicht op verzekeraars en pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt DNB in de raad van toezichthouders van de Europese verzekerings- en pensioentoezichthouder (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming inzake toezichtaangelegenheden door de toezichtdirecteuren is binnen DNB de Toezichtraad ingesteld onder voorzitterschap van de voorzitter toezicht.

De directeur toezicht banken is verantwoordelijk voor het toezicht op banken, voor het toezicht horizontale functies en integriteit, en voor juridische zaken. De directeur toezicht banken is tevens lid van de Raad van Toezicht van de ECB (Supervisory Board – SB). De Raad van Toezicht geeft de besluitvorming inzake het toezicht op significante banken binnen het eurogebied vorm op grond van het gemeenschappelijk toezichtmechanisme (Single Supervisory Mechanism – SSM).

De directeur resolutie en intern bedrijf is verantwoordelijk voor afwikkelingstaken met betrekking tot Nederlandse banken, beleggingsondernemingen en verzekeraars, en tevens lid van de Europese gemeenschappelijke afwikkelingsraad (Single Resolution Board – SRB). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming inzake resolutieaangelegenheden door de directie is binnen DNB de Resolutieraad ingesteld, onder voorzitterschap van de directeur resolutie en intern bedrijf. Zij is ook verantwoordelijk voor de aansturing van het interne bedrijf. Hieronder vallen bijvoorbeeld HR, ICT, de beveiliging en communicatie, maar ook de interne financiële huishouding en de strategie.

De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en op het beleid van de directie ter uitvoering van artikel 4 van de Bankwet 1998. Verder stelt de raad onder meer de jaarrekening vast. De raad van commissarissen beschikt over een aantal andere belangrijke bevoegdheden, zoals de goedkeuring van de begroting en van bepaalde directiebesluiten. De raad bestaat uit minimaal zeven en maximaal tien leden. Eén lid van de raad van commissarissen wordt benoemd door de minister van Financiën: de commissaris van overheidswege.

DNB heeft één aandeelhouder: de Nederlandse Staat. Deze wordt vertegenwoordigd door de minister van Financiën, ook in de algemene vergadering. De directie legt verantwoording af aan de algemene vergadering door verslag te doen van het afgelopen boekjaar. De algemene vergadering heeft belangrijke bevoegdheden, zoals: goedkeuring van de jaarrekening, het verlenen van decharge aan de directieleden en commissarissen, het benoemen van commissarissen, en het verlenen van opdrachten aan de externe accountant.

De bankraad functioneert als klankbord voor de directie en bestaat uit minimaal elf en maximaal dertien leden. Twee leden van de raad van commissarissen hebben tevens zitting in de bankraad, onder wie de van overheidswege benoemde commissaris. Bij de overige leden wordt gestreefd naar representatie van de verschillende maatschappelijke geledingen.

Op de website van DNB staat meer informatie over de governancestructuur, die onder meer is vastgelegd in de Bankwet 1998, de statuten en het reglement van orde. Alhoewel de Nederlandse Corporate Governance Code alleen geldt voor beursvennootschappen, passen wij de principes en best practice-bepalingen uit de code zo veel mogelijk toe. Op onze website staat hoe wij de code hebben geïmplementeerd.

6 Verslag van de raad van commissarissen

108 Inleiding

Vanwege de COVID-19-pandemie was 2020 ook voor de raad van commissarissen (hierna: de raad) en zijn toezicht op de besturing van DNB een bijzonder jaar. De raad besteedde in 2020 aandacht aan de wijze waarop het beleid van DNB werd ingevuld met betrekking tot haar kerntaken en de interne bedrijfsvoering, met bijzondere aandacht voor de impact van de COVID-19-pandemie op zowel de uitvoering van de kerntaken als de interne organisatie en voor enkele specifieke gebieden: het integriteitstoezicht, het programma huisvesting DNB, de digitalisering van processen en werkwijzen, cybersecurity, het nieuwe kostenkader voor het zelfstandig bestuursorgaan (ZBO)-deel van DNB, duurzaamheid en een 'groen herstel' uit de coronacrisis. Deze en andere onderwerpen resulteerden ook in 2020 in een grote mate van betrokkenheid van de raad bij DNB.

Samenstelling en benoemingen

De samenstelling van de directie en de raad wijzigde in 2020. Olaf Sleijpen werd per 1 februari benoemd als directeur monetaire zaken. Job Swank werkt nog steeds thuis aan zijn herstel. De raad wenst hem van harte beterschap. Frank Elderson is per 15 december benoemd in de directie van de Europese Centrale Bank (ECB) en hij is per diezelfde datum ontheven uit zijn functie als directielid van DNB. De raad is verheugd over de benoeming van Elderson op deze vooraanstaande positie bij de ECB en is hem dankbaar voor zijn toewijding aan de taken van DNB en zijn grote inspanningen voor de missie, organisatie en medewerkers. De positie directeur toezicht banken is thans vacant.

Artikel 13, lid 1 van de Bankwet 1998 bepaalt dat de raad uit minimaal zeven en maximaal tien leden bestaat. De raad heeft bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 zeven leden: Wim Kuijken (voorzitter), Margot Scheltema (vicevoorzitter), Annemieke Nijhof (overheidscommissaris), Feike Sijbesma, Marry de Gaay Fortman, Roger Dassen en Mirjam van Praag.

In 2020 werden twee leden herbenoemd en een lid opgevolgd. Marry de Gaay Fortman werd per 1 juli door de aandeelhouder herbenoemd voor een tweede termijn. Feike Sijbesma werd per 1 september herbenoemd voor een derde termijn. Kees Goudswaard stopte per 1 oktober na twee termijnen als lid van de raad met academisch profiel. De raad is hem grote dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet voor DNB, onder andere als voorzitter van de Financiële Commissie en de Toezichtcommissie. Hij werd opgevolgd door Mirjam van Praag, die per 1 oktober werd benoemd voor een eerste termijn van vier jaar als lid van de raad. De raad is verheugd over het toetreden van Van Praag en ziet uit naar een goede en effectieve samenwerking.

Gezien de gewijzigde samenstelling in de directie veranderde de diversiteit in de directie in 2020. De verdeling vrouw/man binnen de directie is 40%/60%. Gezien de gewijzigde samenstelling in de raad veranderde de diversiteit. De verdeling vrouw/man binnen de raad is 57%/43%. Daarmee voldoet DNB zowel bij de directie als de raad aan het wettelijk streefcijfer voor de verdeling van de zetels tussen mannen en vrouwen. Bij (her)benoemingen richt de raad zich op de vastgestelde profielschets, waarvan het streven naar diversiteit onderdeel uitmaakt. Het streven naar diversiteit

is overigens niet beperkt tot de verdeling van de zetels over vrouwen en mannen, maar houdt ook rekening met deskundigheid, (culturele) achtergrond en competenties. Zie onderstaande expertisematrix en diversiteitsmatrix voor een nadere toelichting.

Expertisegebied	Kuijken	Scheltema	Nijhof	De Gaay Fortman	Van Praag	Sijbesma	Dassen
Bestuur							
Management & organisatie	■	■	■	■	■	■	■
Accounting & administratieve organisatie en interne controle		■					■
Stakeholdermanagement	■	■	■	■	■	■	■
Risk management		■		■	■	■	■
Uitbesteding	■	■		■		■	■
Juridische zaken en corporate governance		■		■			■
Kerntaken							
Macroeconomische vraagstukken	■				■	■	■
Financiële stabiliteit en instellingen		■		■	■		
Betalingsverkeer							
Statistiek					■		
Strategische vraagstukken							
Duurzaamheid		■	■			■	■
Digital IT	■					■	■
Publiek belang	■	■	■	■	■		

De vertegenwoordiging van leden van de raad in de bankraad wijzigde in 2020. Annemieke Nijhof nam heel 2020 als overheidscommissaris deel. Kees Goudswaard nam van 1 januari tot 1 oktober deel als door de raad aangewezen lid, waarna hij in deze hoedanigheid werd opgevolgd door Mirjam van Praag.

De samenstelling van de raad, commissies en directie is opgenomen vanaf pagina 101 van dit jaarverslag. De profielschetsen voor de raad en de directie, en hun overige functies staan op de website van DNB.

110 **Werkzaamheden**

Gemiddeld nam 98% van de leden deel aan de plenaire vergaderingen. Geen van hen was regelmatig afwezig. Een deel van elke plenaire vergadering vond plaats in aanwezigheid van de directie. Onderstaande tabel geeft de aanwezigheid weer voor ieder van de leden voor de plenaire raad van commissarissen (RvC), de Honorerings- en benoemingscommissie (HBC), de Financiële Commissie (FC) en de Toezichtcommissie (TC).

Lid	RvC	HBC	FC	TC
Wim Kuijken	8/8	9/9		
Margot Scheltema	8/8		8/8	5/5
Feike Sijbesma	7/8	9/9		
Kees Goudswaard	6/6			3/3
Marry de Gaay Fortman	8/8	9/9		5/5
Annemieke Nijhof	8/8		8/8	5/5
Roger Dassen	8/8		8/8	
Mirjam van Praag	2/2			2/2

Daarnaast overlegden de voorzitter van de raad en de president regelmatig tussentijds over zaken die binnen het taakgebied van de raad vallen en over ontwikkelingen die impact hebben op DNB. In het kader van zijn toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB besprak de raad de DNB-brede financiële resultaten en verantwoording over 2020 in de FC. De resultaten en verantwoording over 2020 ten aanzien van de ZBO-taken van DNB besprak de raad in zowel de FC, de TC als de plenaire vergaderingen. Dit met gebruikmaking van financiële kwartaalrapportages, de management letter en het accountantsverslag van de externe accountant en de IAD-kwartaalrapportages.

Ook in 2020 was een belangrijk punt van aandacht voor de raad de omvang van de balansposten uit hoofde van de monetaire operaties en de hiermee verbonden risico's. De risico's voor de balans van DNB die voortvloeien uit het monetaire beleid van het Eurosysteem deden de directie, daarbij gesteund door de raad, besluiten tot een dotatie van EUR 868 miljoen aan de voorziening voor financiële risico's. Het resultaat over 2020 komt aldus uit op EUR 15 miljoen (2019: EUR 1.176 miljoen). Conform het kapitaalbeleid van DNB vindt er geen toevoeging aan de algemene reserve plaats. De uitkering aan de Staat bedraagt derhalve EUR 15 miljoen. In 2020 vonden geen goudverkopen plaats. De raad staat, wanneer hier aanleiding toe is, periodiek stil bij de overwegingen van de directie ten aanzien van de goudvoorraad.

De raad besprak de jaarrekening 2020 uitvoerig met de directie, mede in het bijzijn van de externe accountant. Krachtens artikel 13, lid 6 van de Bankwet 1998 stelde de raad de jaarrekening van DNB vervolgens vast en zij droeg deze ter goedkeuring voor aan de algemene vergadering. De raad besprak

de begroting voor 2021 (inclusief het ZBO-deel) en keurde deze goed op 13 november 2020. De raad stelde vast dat de interne bedrijfsmatige en operationele sturingsinstrumenten goed functioneren, zoals de planning- en controlcyclus en het risicobeheersings- en controlesysteem.

Na de behandeling in de raad bespraken enkele leden van de raad en de directie de ZBO-begroting in het jaarlijkse begrotingsoverleg met het ministerie van Financiën. De raad beoordeelt de transparantie die de directie betracht bij het begrotingsproces en het gesprek dat de directie in dit proces voert met haar belangrijkste stakeholders daarbij, als positief. De raad is van mening dat DNB op krachtige en indringende wijze haar toezicht uitvoert en heldere prioriteiten stelt. De raad zoekt met de directie voortdurend naar mogelijkheden om de doelmatige en doelgerichte inzet van de beschikbare middelen ten behoeve van de uitvoering van de kerntaken en de interne bedrijfsvoering verder te versterken.

De raad besteedde ook in 2020 de nodige aandacht aan de interne organisatie van DNB. Zo sprak de raad periodiek diepgaand met de directie over de vorderingen van de outsourcing van delen van de ICT-dienstverlening en het programma huisvesting DNB. In dit programma waren de belangrijkste punten in 2020 de verdere uitwerking van het ontwerp van het hoofdgebouw van DNB aan het Frederiksplein, de verkoop van het kantoorpand Sarphatistraat 1 en de verplaatsing van het DNB Cashcentrum en de in Amsterdam aanwezige goudvoorraad naar het tijdelijke DNB Cashcentrum in Haarlem. In de gesprekken over de interne bedrijfsvoering benadrukte de raad het belang van een goede afweging tussen kostenbewustzijn, duurzaamheid, veiligheid en transparantie. De raad ging ook in gesprek met alle divisiedirecteuren, om de interactie tussen de raad en de organisatie verder te versterken. Tot slot sprak de raad ook met de directie over de voortgang van het strategietraject DNB 2025, onder andere op het gebied van digitalisering. Door met regelmaat in gesprek te zijn met de directie over thema's als diversiteit en inclusiviteit, proces- en programmamanagement en het risicomangement van DNB wil de raad bijdragen aan de verdere versterking van de bedrijfscultuur.

De raad besprak iedere vergadering naar aanleiding van het actualiteitenbericht de belangrijkste ontwikkelingen op de verschillende taakgebieden met de directie en werd daarbij ook geïnformeerd over het overleg van de directieleden in internationale gremia.

De raad ging tijdens zijn retraite met de directie in op de strategische uitdagingen en sprak daarbij uitgebreid over de kansen en dilemma's bij een groen herstel uit de coronacrisis en de rol die DNB hierin kan spelen.

Leden van de raad woonden conform artikel 24 van de Wet op de ondernemingsraden overlegvergaderingen bij tussen bestuurder en Ondernemingsraad (OR). De voorzitters van de raad en de FC spraken periodiek met het afdelingshoofd van Compliance & Integriteit. De voorzitter van de FC sprak verder periodiek met het afdelingshoofd van de interne accountantsdienst (IAD) en de externe accountant. De raad heeft zijn eigen functioneren in 2020 geëvalueerd en plenair besproken buiten

112 aanwezigheid van de directie. Hierbij kreeg de raad begeleiding van een externe deskundige. De raad besprak in die bijeenkomst ook het functioneren van – en de samenwerking met – de directie.

Financiële Commissie

De FC bestond heel 2020 uit Margot Scheltema, Roger Dassen en Annemieke Nijhof. Van 1 januari tot 1 oktober was Margot Scheltema voorzitter, vanaf 1 oktober Roger Dassen. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de directeur Resolutie en Intern Bedrijf, de externe accountant, de afdelingshoofden van de IAD en van Finance & Advies en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen, en in enkele gevallen de voorzitter Toezicht en directeur Monetaire Zaken. De FC keurde in 2020 de benoeming van het nieuwe afdelingshoofd van de IAD goed.

De FC besteedde uitgebreid aandacht aan de jaarstukken, het controleplan en de bevindingen bij de jaarrekening van de externe accountant. De FC adviseerde de raad de jaarrekening 2020 vast te stellen en de ZBO-verantwoording 2020 goed te keuren. De FC sprak samen met de TC uitgebreid over het nieuwe kostenkader voor de ZBO-taken en sprak steun uit voor de noodzakelijke investeringen in de digitalisering van DNB. Verder zocht de FC met de directie ook naar mogelijkheden om de doelmatigheid van de organisatie verder te versterken. Ook besprak de FC de begroting 2021 en ZBO-begroting 2021 uitgebreid met de directie. De FC adviseerde de raad beide begrotingen goed te keuren. De FC besteedde ook in 2020 aandacht aan het verslag en de managementletter van de externe accountant en stelde vast dat de directie voldoende aandacht besteedt aan de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen uit de managementletter.

De FC bespreekt elke vergadering met de directeur Resolutie en Intern Bedrijf de actualiteiten met betrekking tot de interne bedrijfsvoering, waarbij thema's als huisvesting, informatiebeveiliging, het risicomanagement en de outsourcing van delen van de ICT-dienstverlening de voortdurende aandacht hebben van de FC. Daarnaast bespreekt de FC de actualiteiten inzake betalingsverkeer en statistiek, de kwartaalrapportages over compliance en integriteit en de financiële kwartaalrapportages. De FC sprak en adviseerde in 2020 periodiek over de vorderingen van het programma huisvesting DNB, en besteedde daarbij uitvoerig aandacht aan de update van de business case. In separate themasessies besteedde de FC onder andere aandacht aan de ICT-dienstverlening en aan cyberrisico's. In gezamenlijke vergaderingen met de TC sprak de FC over het nieuwe kostenkader voor het ZBO-deel voor de periode 2021-2024. De FC spreekt periodiek in afwezigheid van de directie met vertegenwoordigers van de relevante controlefuncties binnen DNB en met de externe accountant.

Honorerings- en benoemingscommissie

De HBC bestond het gehele verslagjaar uit Feike Sijbesma (voorzitter), Wim Kuijken en Marry de Gaay Fortman.

De HBC besteedde aandacht aan de samenstelling van de directie vanwege het vertrek van Frank Elderson per 15 december 2020 en startte de voorbereiding van de voordracht van een nieuwe directeur Toezicht banken. Ook besteedde de HBC aandacht aan de voorbereiding van de benoeming van een lid van de raad met een academisch profiel, wat resulteerde in de benoeming van Mirjam van Praag per 1 oktober 2020. Verder zette de HBC de voorbereiding voort van de selectie van een achtste commissaris, met een financiële sectorprofiel. De HBC nam hierbij ook expertise op het gebied van betalingsverkeer in overweging. De HBC sprak, naar aanleiding van de jaarlijkse bespreking hiervan in de raad, met de president en de overige directieleden over hun functioneren. Een periodiek gesprek tussen de voorzitter van de raad en de aandeelhouder is onderdeel van de rol van de raad bij compliance-aspecten, bijvoorbeeld bij de beoordelingen van de verenigbaarheid van nevenactiviteiten.

Toezihtcommissie

De TC bestond van 1 januari tot 1 oktober uit Kees Goudswaard (voorzitter), Margot Scheltema en Marry de Gaay Fortman. Kees Goudswaard stopte per 1 oktober als lid van de raad en vanaf die datum werd Margot Scheltema voorzitter en trad Mirjam van Praag toe tot de TC. Annemieke Nijhof sloot tevens bij de vergaderingen van de TC aan. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de twee toezichtdirecteuren van DNB en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen. Agendering geschiedt aan de hand van een jaaragenda en de actualiteit. In de vergaderingen kwamen praktijkdossiers, actuele beleidsdiscussies en de verdere verdieping van toezichtonderwerpen aan de orde. De TC ging daarbij onder andere dieper in op het integriteitstoezicht, de situatie in de levensverzekeringssector, de pilot van de inzet van externe deskundigen bij geschiktheidstoetsingen, het handhavingsbeleid van AFM en DNB, de uitwerking van het pensioenakkoord, de communicatie over toezicht en de digitalisering van toezicht. In het kader van het toezicht van de raad op de uitvoering van het beleid van DNB inzake haar prudentiële toezicht wisselde de TC elke vergadering met de directie van gedachten over instellings specifieke toezichtdossiers waar in die periode speciale aandacht van de directie naar uitging, indien nodig voor de borging van de kwaliteit en effectiviteit van het toezichtbeleid. Net als de FC adviseerde de TC de raad de ZBO-verantwoording 2020 en de ZBO-begroting 2021 goed te keuren. De TC sprak tot slot met de toezichtdirecteuren over de evaluatie van specifieke toezichtdossiers.

114 Onafhankelijkheidsverklaring

De regeling onverenigbare functies en de regeling tegenstrijdige belangen zijn onverkort op commissarissen van toepassing. Commissarissen zijn niet werkzaam – of in de vijf jaar voorafgaand aan hun benoeming werkzaam geweest – bij DNB, noch staan zij in een relatie tot DNB op basis waarvan zij persoonlijk voordeel zouden kunnen behalen. Zij ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding die niet afhankelijk is van de resultaten van DNB in enig jaar. Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de corporate governance-code. Potentiële nieuwe nevenfuncties van commissarissen worden beoordeeld op basis van de regeling onverenigbare functies, waarbij advies wordt gevraagd aan de afdeling Compliance & Integriteit. Ook in 2020 is voor iedere nieuwe nevenfunctie van commissarissen en directieleden deze procedure doorlopen.

Slotwoord

De raad kijkt terug op een zeer bewogen jaar waarin de COVID-19-pandemie een zware tol eiste van de Nederlandse samenleving en economie. De raad constateert dat DNB zich in het afgelopen jaar, ondanks de uitzonderlijke omstandigheden waardoor een groot deel van de organisatie noodgedwongen thuiswerkte, onverminderd inzette voor de uitvoering van haar kerntaken en de interne bedrijfsvoering. De raad dankt de medewerkers en directie voor hun inspanningen voor de duurzame welvaart van Nederland, en ziet uit naar de samenwerking met de directie in 2021.

Amsterdam, 18 maart 2021

Raad van commissarissen
De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, voorzitter
Margot Scheltema, vicevoorzitter
Annemieke Nijhof, overheidscommissaris
Feike Sijbesma
Marry de Gaay Fortman
Roger Dassen
Mirjam van Praag

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020 (voor winstbestemming)

In miljoenen

		31 december 2020	31 december 2019*
		EUR	EUR
	Activa		
1	Goud en goudvorderingen	30.401	26.664
2	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	13.550	13.506
2.1	Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)	8.852	8.256
2.2	Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa	4.698	5.250
116 3	Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	583	731
4	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	27	970
5	Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	141.538	26.791
5.1	Basisherfinancieringstransacties	0	0
5.2	Langerlopende herfinancieringstransacties	141.538	26.651
5.3	'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	0	0
5.4	Structurele transacties met wederinkoop	0	0
5.5	Marginale beleningsfaciliteit	0	140
5.6	Kredieten uit hoofde van margestortingen	0	0
6	Overige vorderingen op kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	0	2
7	Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	156.272	121.414
7.1	Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren	154.109	116.125
7.2	Overige waardepapieren	2.163	5.289
8	Vorderingen binnen het Eurosysteem	107.495	109.038
8.1	Deelneming in de ECB	551	540
8.2	Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB	2.364	2.357
8.3	Vorderingen ingevolge de uitgifte van ECB schuldbewijzen	0	0
8.4	Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem	66.097	59.872
8.5	Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)	38.483	46.269
9	Overige Activa	2.189	1.971
9.1	Munten uit het eurogebied	0	0
9.2	Materiële en immateriële vaste activa	152	151
9.3	Overige financiële activa	181	196
9.4	Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten	195	0
9.5	Overlopende activa	1.630	1.614
9.6	Diversen	31	10
	Totaal activa	452.055	301.087

* De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

Amsterdam, 18 maart 2021

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Else Bos

Job Swank¹

Nicole Stolk

Olaf Sleijpen

¹ Vanwege langdurige ziekte heeft directeur Job Swank de jaarrekening niet ondertekend.

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Passiva		
1 Bankbiljetten in omloop	77.342	69.491
2 Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	258.291	139.756
2.1 Rekening-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)	252.691	131.213
2.2 Depositofaciliteit	5.600	8.543
2.3 Termijndeposito's	0	0
2.4 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	0	0
2.5 Deposito's uit hoofde van margestortingen	0	0
3 Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	245	0
4 Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	16.981	5.317
4.1 Overheid	14.232	3.290
4.2 Overige verplichtingen	2.749	2.027
5 Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	51.154	41.922
6 Verplichtingen aan ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	0	0
7 Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	0	161
8 Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF	5.700	5.968
9 Verplichtingen binnen het Eurosysteem	0	0
9.1 Verplichtingen ingevolge de uitgifte van ECB-schuldbewijzen	0	0
9.2 Overige verplichtingen binnen Eurosysteem (netto)	0	0
10 Overige verplichtingen	964	882
10.1 Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten	0	304
10.2 Overlopende passiva	770	363
10.3 Diversen	194	215
11 Voorzieningen	2.707	1.834
12 Herwaarderingsrekeningen	30.173	26.636
13 Kapitaal en reserves	8.483	7.944
13.1 Geplaatst kapitaal	500	500
13.2 Algemene reserve	7.971	7.430
13.3 Wettelijke reserve	12	14
14 Winst over het boekjaar	15	1.176
Totaal passiva	452.055	301.087

117

Amsterdam, 18 maart 2021

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*

Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Feike Sijbesma

Annemieke Nijhof

Marry de Gaay Fortman

Roger Dassen

Mirjam van Praag

Winst- en verliesrekening over 2020

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
1 Rentebaten	1.494	1.493
2 Rentelasten	-921	-331
Netto rentebaten	573	1.162
3 Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties	422	211
4 Afwaardering op lagere marktwaarde	-2	-3
118 5 Overdracht naar/uit voorziening voor financiële risico's	-868	177
Netto baten uit financiële transacties en afwaarderingen	-448	385
6 Provisiebaten	16	13
7 Provisielasten	-11	-9
Netto baten uit provisies	5	4
8 Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen	132	112
9 Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen	17	-241
10 Overige baten	248	187
Totaal netto baten	527	1.609
11 Personeelskosten	-246	-227
12 Andere beheerskosten	-174	-134
13 Afschrijving op (im)materiële vaste activa	-70	-60
14 Productiekosten bankbiljetten	-23	-11
15 Overige kosten	0	-1
16 Geactiveerde kosten software	1	0
17 Vennootschapsbelasting	0	0
Winst over het boekjaar	15	1.176

Amsterdam, 18 maart 2021

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Else Bos

Job Swank²

Nicole Stolk

Olaf Sleijpen

Amsterdam, 18 maart 2021

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Feike Sijbesma

Annemieke Nijhof

Marry de Gaay Fortman

Roger Dassen

Mirjam van Praag

² Vanwege langdurige ziekte heeft directeur Job Swank de jaarrekening niet ondertekend.

Toelichting op de balans per 31 december 2020 en de winst- en verliesrekening over 2020

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

119

De jaarrekening wordt opgesteld volgens de voor de Europese Centrale Bank (ECB) en het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) geldende modellen en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (hierna genoemd de ESCB-grondslagen³) en de geharmoniseerde toelichting op de balans en winst- en verliesrekening. Dit is mogelijk conform de bepalingen in artikel 17 van de Bankwet (1998). Indien artikel 17 van de Bankwet geen vrijstelling verleent of indien de ESCB-grondslagen of geharmoniseerde toelichting het onderwerp niet omvatten, wordt de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek uitgewerkt in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). Daarnaast wordt de toelichting over de beloningen opgesteld in lijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (hierna 'WNT').

De ESCB-grondslagen zijn op hoofdlijnen in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor externe verslaggeving. Anders dan volgens Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek:

- a. worden ongerealiseerde resultaten op herwaardeerbare activa en passiva verwerkt zoals onder 'Herwaarderingen' is aangegeven;
- b. wordt een ander balansmodel gehanteerd dan opgenomen in het Besluit modellen jaarrekening;
- c. wordt er geen kasstroomoverzicht opgenomen;
- d. kan er een voorziening voor financiële risico's getroffen worden;
- e. worden vaste afschrijvingstermijnen gehanteerd voor materiële en immateriële vaste activa.

Met uitzondering van de versnelde afschrijvingen van materiële vaste activa⁴ en de voorziening personeelsbeloningen⁵ volgen de waardering en resultaatbepaling van alle individuele posten in de balans en winst- en verliesrekening de ESCB-grondslagen. Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek komt voornamelijk tot uitdrukking in de algemene grondslagen en in de volgende toelichtingen op de balans en de winst- en verliesrekening:

- a. kapitaal en reserves
- b. deelnemingen
- c. gebeurtenissen na balansdatum
- d. niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen
- e. herwaarderingsrekeningen
- f. gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties
- g. aantal werknemers
- h. honorarium van de externe accountant
- i. beloningen (ook op basis van de WNT)

³ ECB/2016/34 en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34.

⁴ Zie pagina 123 en 148 voor verdere toelichting over de versnelde afschrijvingen.

⁵ Zie pagina 125 en 156 voor toelichting over de voorziening personeelsbeloningen van DNB.

120 **Aanpassing vergelijkende cijfers**

De presentatie van de cijfers is gewijzigd aan de activa-zijde van de balans. Posities in aandelen- en obligatiefondsen worden vanaf 2020 gerubriceerd onder activaposten 2.2 'Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa', 3 'Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta', 4 'Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro' of 7.2 'Overige waardepapieren', afhankelijk van valuta en het land van uitgifte, ten opzichte van een rubricering onder activapost 9.3 'Overige financiële activa' ultimo 2019. De gewijzigde presentatie heeft geen impact op het resultaat of vermogen van DNB.

Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar als volgt aangepast:

In miljoenen

	Gepubliceerd in 2019	Aanpassing door herrubricering	Aangepast bedrag in 2019
	EUR	EUR	EUR
Activapost 2.2 'Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa'			
Aandelen(fondsen)	-	1.477	1.477
Activapost 7.2 'Overige waardepapieren'			
High-yield obligatiefondsen	-	703	703
Investment-grade obligatiefondsen	-	546	546
Activapost 9.3 'Overige financiële activa'			
Aandelen(fondsen)	1.480	-1.477	3
High-yield obligatiefondsen	703	-703	-
Investment-grade obligatiefondsen	546	-546	-

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Zie voor verdere toelichting de specificatie bij activapost 7.1 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' op pagina 137.

Waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden en beleggingsfondsen

De waardering van verhandelbare waardepapieren voor andere dan monetaire beleidsdoeleinden vindt plaats tegen de middenkoersen⁶ op de voorlaatste handelsdag. Waardepapieren met daarin besloten opties worden niet gesplitst voor waarderingsdoeleinden.

Investerings in verhandelbare beleggingsfondsen en portefeuilles die extern worden beheerd en strikt een index repliceren, worden gewaardeerd tegen marktwaarde (net asset value). Waardering vindt plaats op netto basis en niet op de onderliggende activa, op voorwaarde dat de beleggingen aan vooraf bepaalde criteria voldoen. Deze criteria hebben voornamelijk betrekking op de invloed die DNB kan uitoefenen op de dagelijkse gang van zaken van het fonds, de rechtsvorm van het fonds en de wijze waarop de prestaties worden beoordeeld. Herwaarderingsresultaten van verschillende beleggingsfondsen worden niet gesaldeerd.

Herwaarderingsrekeningen

Voor wat betreft waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden herwaarderingsrekeningen uit hoofde van prijsverschillen per fondscodes⁷ bepaald. Herwaarderingsrekeningen als gevolg van valutakoersverschillen worden bepaald per valutaportefeuille en daarbinnen per valuta-soort. Positieve ongerealiseerde herwaarderingsrekeningen worden ten gunste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht. Negatieve ongerealiseerde herwaarderingsrekeningen worden ten laste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht voor zover het saldo van de desbetreffende herwaarderingsrekening positief is. Een eventueel tekort wordt ultimo boekjaar ten laste van het resultaat gebracht. Negatieve verschillen uit hoofde van prijsherwaarderingsrekening op een fondscodes worden niet gecompenseerd met positieve prijsherwaarderingsrekening op een andere fondscodes of met positieve valutakoersverschillen. Negatieve verschillen uit hoofde van valutakoersherwaarderingsrekening van een valuta worden niet gecompenseerd met positieve valutakoersverschillen op een andere valuta of positieve prijsverschillen. Voor het goud en de goudvorderingen wordt geen onderscheid gemaakt tussen prijs- en valutakoersverschil.

Goud en goudvorderingen

Goud en goudvorderingen worden gewaardeerd tegen ECB-marktkoers aan het einde van het boekjaar en volgen de herwaarderingsregels zoals zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsrekeningen'.

Omrekening van vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro (EUR), de functionele- en presentatievaluta van DNB. De in de balans opgenomen en de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen luidende in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de ECB-marktkoers aan het einde van het boekjaar en volgen de herwaarderingsregels zoals deze zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsrekeningen'. De baten en lasten luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de op de datum van afwikkeling geldende ECB-marktkoers.

⁶ ESCB-grondslagen definiëren middenkoersen als het gemiddelde van bied- en laatkoersen.

⁷ ESCB-grondslagen definiëren fondscodes als internationaal effectenidentificatienummer/type.

122 (Reverse) repotransacties

Een repotransactie bestaat uit een contante verkoop van waardepapieren met een indekking door middel van een termijnaankoop van dezelfde waardepapieren. De ontvangen geldmiddelen worden in de balans verantwoord als een deposito. Op grond van de termijnaankoop blijven de waardepapieren onder de activa verantwoord. Daarom wordt in de balans de tegenwaarde van de termijnaankoop onder de verplichtingen opgenomen. Een tegenovergestelde repotransactie (reverse repotransactie) wordt beschouwd als een verstrekte lening. Het als zekerheid ontvangen waardepapier wordt niet in de balans opgenomen en heeft daarmee geen invloed op de balanspositie van de betreffende portefeuilles.

Overige financiële instrumenten

Onder de overige financiële instrumenten worden begrepen valutaforwards, valutaswaps, renteswaps en futures. De valutaforwards en valutaswaps worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, waarbij het verschil tussen de contante koers en de termijnkoers op basis van amortisatie ten gunste of ten laste van het resultaat wordt gebracht. Hiermee ontwikkelt de waardering zich gedurende de looptijd naar de termijnkoers. Renteswaps worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Futures worden op dagelijkse basis afgerekend. Valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderingsregels' zijn opgenomen.

Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem

De posities binnen het ESCB komen voort uit grensoverschrijdende betalingen binnen de Europese Unie (EU) die door de centrale banken in euro worden afgewikkeld. Dergelijke transacties worden voor het grootste deel geïnitieerd door private instellingen. Zij worden voornamelijk afgewikkeld binnen TARGET2⁸ en leiden tot bilaterale saldi in de TARGET2-rekeningen van de centrale banken in de EU. Deze bilaterale saldi worden op dagelijkse basis gesaldeerd en vervolgens toegewezen aan de ECB, waardoor elke nationale centrale bank (NCB) één netto bilaterale positie tegenover de ECB onderhoudt. De positie van DNB tegenover de ECB die voortvloeit uit TARGET2-transacties, evenals andere posities binnen het ESCB luidende in euro (zoals tussentijdse winstuitkeringen door de ECB aan de NCB's en inkomsten uit hoofde van monetair inkomen), worden gepresenteerd op de balans van de NCB als een netto activa- of passivapost en opgenomen onder 'Overige vorderingen/verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. De posities binnen het ESCB ten opzichte van NCB's buiten het eurogebied die niet voortvloeien uit TARGET2-transacties worden gepresenteerd onder 'Vorderingen/verplichtingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro'.

---

⁸ Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system 2.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van DNB's deelneming in de ECB worden gerapporteerd in 'Deelneming in de ECB'. Deze balanspost bevat (i) het aandeel van DNB in het volgestorte kapitaal van de ECB en (ii) stortingen als gevolg van toenames van het aandeel van DNB in het geaccumuleerde netto vermogen⁹ van de ECB door voorgaande wijzigingen in de kapitaalsleutel.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van de overdracht van vreemde valuta aan de ECB door de NCB's die tot het Eurosysteem zijn toegetreden, worden gerapporteerd onder 'Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB'.

De posities binnen het ESCB die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem worden verantwoord als een netto activa- of passivapost onder 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem' (zie hierna 'Bankbiljetten in omloop').

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen. De baten uit deelnemingen zijn verwerkt in de winst- en verliesrekening onder 'Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen'.

Voor de deelneming in de ECB wordt verwezen naar de grondslag 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem'.

Materiële en immateriële vaste activa

De (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Voor de investeringen in immateriële activa zijn naast de verkrijgingsprijs en de aan deze activa gerelateerde kosten van externe adviseurs tevens de aan deze activa bestede interne uren geactiveerd. Voor zelf ontwikkelde software opgenomen onder de immateriële vaste activa is een wettelijke reserve gevormd. De afschrijving is bepaald volgens de lineaire methode en start vanaf het moment van ingebruikname van de activa. De standaard afschrijvingstermijn van gebouwen en verbouwingen is 25 jaar, die van inventarissen, installaties en meubelen 10 jaar en van computer hardware, software, auto's en immateriële activa 4 jaar. Indien een kortere gebruiksduur aannemelijk is, wordt er versneld afgeschreven. Op grond wordt niet afgeschreven. Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere verwachte opbrengstwaarde.

---

⁹ Netto vermogen betekent het totaal aan ECB reserves, herwaarderingsrekeningen en voorzieningen gelijk aan reserves, minus verliesverrekening van voorgaande perioden. In het geval dat de Eurosysteem-kapitaalsleutel gedurende het jaar wijzigt, bevat het netto vermogen ook het ECB-nettoresultaat tot en met de datum van de wijziging.

124 Overige activa (exclusief (im)materiële vaste activa) en overlopende passiva

De 'Overige activa' (exclusief (im)materiële vaste activa) en 'Overlopende passiva' worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs of nominale waarde, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Transacties in 'Overige activa' en 'Overlopende passiva' worden verantwoord op het moment waarop deze zijn afgewikkeld met uitzondering van deviezen-transacties en daarmee verband houdende overlopende posten die worden verantwoord op de dag van afsluiting (conform de economische benadering).

Bankbiljetten in omloop

De ECB en de NCB's uit het eurogebied, die samen het Eurosysteem vormen, geven euro-bankbiljetten uit¹⁰. De toekenning aan de centrale banken van het Eurosysteem van het aandeel in de totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop geschiedt op de laatste werkdag van elke maand op basis van de bankbiljettenverdeelsleutel¹¹.

Aan de ECB is een aandeel van 8% van de totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop toegekend, terwijl de resterende 92% wordt toegekend aan de NCB's naar rato van hun Eurosysteem-kapitaalsleutel. De waarde van het aandeel van de aan elke NCB toegekende bankbiljetten is aan de passiefzijde van de balans verantwoord onder 'Bankbiljetten in omloop'. Het verschil tussen de waarde van de per NCB volgens de bankbiljettenverdeelsleutel toegekende eurobankbiljetten en de waarde van de eurobankbiljetten die de betreffende NCB feitelijk in omloop brengt, leidt tot posities binnen het Eurosysteem. Deze vorderingen of verplichtingen worden verantwoord onder de post 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'.

Vanaf het jaar van de kasovergang¹² inclusief de vijf daaropvolgende jaren worden de posities binnen het Eurosysteem die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten aangepast om te voorkomen dat de relatieve inkomensposities van de NCB's substantieel wijzigen ten opzichte van de voorgaande jaren. De aanpassing vindt plaats door het verschil te nemen tussen enerzijds de gemiddelde waarde van de door elke NCB in omloop gebrachte bankbiljetten in de referentieperiode¹³ en anderzijds de gemiddelde waarde van de bankbiljetten die gedurende die periode volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel aan elk van hen zou zijn toegekend. Deze aanpassing wordt jaarlijks gereduceerd tot de eerste dag van het zesde jaar na het jaar van de kasovergang. Vanaf dat moment wordt het inkomen ter zake van de bankbiljetten volledig toegedeeld aan de NCB's naar rato van hun volgestorte deel in het kapitaal van de ECB. Dit jaar is er een aanpassing voortgevloeid

¹⁰ Besluit van de ECB van 13 december 2010 betreffende de uitgifte van eurobankbiljetten (herschikking) (ECB/2010/29) PB L 35 van 9.2.2011, blz. 26.

¹¹ De bankbiljettenverdeelsleutel is gebaseerd op het aandeel van de ECB in de totale uitgifte van eurobankbiljetten en het aandeel van de aan het Eurosysteem deelnemende NCB's in het resterende deel van die totale uitgifte naar rato van bijdragen in het geplaatst kapitaal van de ECB.

¹² Het jaar van de kasovergang heeft betrekking op het jaar dat de eurobankbiljetten zijn geïntroduceerd als wettig betaalmiddel in de desbetreffende lidstaat.

¹³ De referentieperiode betreft de 24-maands periode die start 30 maanden voor de dag waarop eurobankbiljetten een wettig betaalmiddel worden in de desbetreffende lidstaat.

door de toetreding van de Lietuvos bankas in 2015. Voor de Lietuvos bankas eindigt deze periode op 31 december 2020.

De rentebaten en -lasten op deze posities worden verantwoord in de winst- en verliesrekening¹⁴.

Voorziening voor financiële risico's

Op grond van artikel 8 van de voor de ECB en het ESCB geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling kan er een voorziening voor financiële risico's worden getroffen. DNB vormt een voorziening voor financiële risico's voor tijdelijke en volatiele risico's waarvan de omvang op basis van een met redenen omklede raming is bepaald¹⁵. De huidige voorziening voor financiële risico's is gevormd voor risico's op het asset purchase programme (APP¹⁶) en het pandemic emergency purchase programme (PEPP¹⁷), bestaande uit het kredietrisico op de monetaire aankopen onder de programma's, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid, en het renterisico.

Pensioen- en andere inactiviteitsregelingen

De pensioenaanspraken van medewerkers en voormalige medewerkers van DNB en andere daartoe gerechtigden zijn ondergebracht in de Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (Pensioenfonds DNB). DNB heeft zich door middel van een overeenkomst verplicht om, met inachtneming van de daartoe overeengekomen voorwaarden, aan het Pensioenfonds DNB de gelden te voldoen die strekken tot verzekering van de pensioenen overeenkomstig de pensioenreglementen van het Pensioenfonds DNB. In de overeenkomst is de financiële opzet nader uitgewerkt in een premie-, toeslag-, en risicobudgetstaffel; in het streefvermogen is tevens rekening gehouden met de indexeringsambitie. De hoogte van de door DNB verschuldigde bedragen en in de jaarrekening opgenomen verplichtingen ter zake van andere inactiviteitsregelingen zijn berekend op actuariële grondslagen.

Overige balansposten

De waardering van de overige balansposten vindt plaats tegen nominale waarde, rekening houdend met eventuele bijzondere waardevermindering.

¹⁴ Besluit van de ECB van 3 november 2016 inzake de toedeling van monetaire inkomsten van NCB's van lidstaten die de euro als munt hebben (herschikking) (ECB/2016/36) PB L 347 van 20.12.2016, blz. 26-36.

¹⁵ Het beleid rondom de vorming en het gebruik van de voorziening voor financiële risico's door DNB is vastgelegd in het met de aandeelhouder overeengekomen kapitaalbeleid (zie paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording in het jaarverslag).

¹⁶ Het APP bestaat uit het covered bond purchase programme 3 (CBPP3), het asset-backed securities purchase programme (ABSPP), het public sector purchase programme (PSPP) en het corporate sector purchase programme (CSPP).

¹⁷ Het PEPP bestaat uit covered bonds (PEPP-COV), asset-backed securities (PEPP-ABS), government securities (PEPP-GOV), supranational securities (PEPP-SUPRA) en corporate sector securities (PEPP-CORP).

126 Winstuitkering door de ECB

De winst van de ECB wordt, na vaststelling door de Raad van Bestuur van de ECB, naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel uitgekeerd aan de NCB's van het Eurosysteem. Het aan DNB uitgekeerde bedrag is in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de post 'Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen'.

Een bedrag gelijk aan het door de ECB verdiende inkomen uit het haar toegekende aandeel van in de eurobankbiljetten in omloop (8%) en de opbrengsten van waardepapieren, voortvloeiende uit a) het programma voor de effectenmarkten (securities markets programme - SMP), b) het derde programma voor de aankoop van gedekte obligaties (CBPP₃), c) het programma voor de aankoop van effecten op onderpand van activa (ABSPP), d) het programma voor de aankoop van door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP) en e) het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP), zal in januari van het daaropvolgende jaar worden uitgekeerd als een tussentijdse winstuitkering, tenzij anders wordt besloten door de Raad van Bestuur van de ECB¹⁸. Het bedrag wordt volledig uitgekeerd, tenzij het hoger is dan de winst over het boekjaar van de ECB of wanneer de Raad van Bestuur van de ECB besluit een deel aan de voorziening voor financiële risico's te doteren. Het verdiende inkomen uit het haar toegekende aandeel van 8% in de eurobankbiljetten kan ook worden verminderd door de kosten die gepaard gaan met het uitgeven en verwerken van deze bankbiljetten. De finale winstuitkering van 2020 wordt een maand later uitgekeerd en conform de voorgeschreven methodiek toegerekend aan het volgende boekjaar.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen worden bepaald op basis van de gemiddelde kostprijsmethode en verantwoord in de winst- en verliesrekening. Ongerealiseerde winsten worden niet als baten aangemerkt maar direct ten gunste van de herwaarderingsrekeningen gebracht. Ongerealiseerde verliezen worden ten laste van het resultaat gebracht voor zover de betreffende stand van de herwaarderingsrekeningen niet toereikend is. Ten laste van het resultaat gebrachte ongerealiseerde verliezen worden niet gecompenseerd met eventuele ongerealiseerde winsten in latere jaren. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Significante schattingen en oordelen

Er is een aantal significante schattingen en oordelen met impact op de jaarrekening van DNB. Dit zijn de inschatting van de resterende economische levensduur of gebruiksduur van materiële vaste activa die niet volgens ESCB-grondslagen worden afgeschreven, en de inschatting of voorzieningen moeten worden getroffen, met uitzondering van de voorziening voor financiële risico's. De inschatting van het risico waaraan DNB blootstaat, is relevant voor de bepaling van de dotatie aan of vrijval van de voorziening voor financiële risico's.

¹⁸ Besluit van 15 december 2014 betreffende de tussentijdse verdeling van inkomsten van de ECB (ECB/2014/57), PB L 35 van 25.2.2015, blz. 24.

2. Toelichting op de balans

127

Activa

1. Goud en goudvorderingen

De omvang van de goudvoorraad is in het verslagjaar niet gewijzigd. De goudvoorraad omvat op de laatste werkdag van het boekjaar 19,7 miljoen fine troy ounce (612 ton) fijngoud. Ultimo 2020 bedraagt de marktwaarde EUR 1.543,88 (ultimo 2019: EUR 1.354,10) per fine troy ounce. De eurowaarde van het goud is ultimo 2020, als gevolg van de gestegen marktprijs, hoger dan ultimo 2019.

In miljoenen

	EUR
Stand per 31 december 2018	22.073
Mutatie herwaardering 2019	4.591
Stand per 31 december 2019	26.664
Mutatie herwaardering 2020	3.737
Stand per 31 december 2020	30.401

2. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 13,550 miljoen (ultimo 2019: EUR 13,506 miljoen).

Deze is als volgt gespecificeerd:

- 2.1 Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)

De vorderingen op het IMF bedragen EUR 8,852 miljoen (ultimo 2019: EUR 8,256 miljoen).

Ultimo 2020 bedraagt de SDR¹⁹/EUR-koers 1,1786 (ultimo 2019: SDR/EUR 1,2339).

¹⁹ De waarde van de SDR wordt gebaseerd op basis van een mandje van internationale valuta: de euro, de Amerikaanse dollar, de Chinese yuan, de Japanse yen en het Britse pond.

- 128 De vorderingen op het IMF zijn gefinancierd en gehouden door DNB ten behoeve van het IMF-lidmaatschap van de Nederlandse Staat. De Nederlandse Staat heeft een kredietgarantie verstrekt ter hoogte van de toezeggingen. Dit geldt ook voor de wijzigingen per 1 januari 2021 die hieronder vermeld worden.

In miljoenen

	31 december 2020		31 december 2019	
	SDR	EUR	SDR	EUR
Reservetranchepositie	1.836	2.163	1.309	1.615
Leningen	768	905	451	556
Bijzondere trekkingsrechten	4.907	5.784	4.931	6.085
Totaal	7.511	8.852	6.691	8.256

Reservetranchepositie

De reservetranchepositie bedraagt ultimo 2020 EUR 2.163 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.615 miljoen) en is onderdeel van het IMF-quotum. Alle IMF-lidstaten hebben een quotum ter beschikking gesteld aan het IMF waarvan de omvang is gerelateerd aan hun relatieve positie in de wereldeconomie. Het Nederlandse quotum bedraagt SDR 8.737 miljoen. De reservetranchepositie (SDR 1.836 miljoen) betreft het door het IMF getrokken deel van dit quotum. Het restant, de IMF euro beschikingsruimte (SDR 6.901 miljoen), wordt bij DNB aangehouden.

Leningen

Ultimo 2020 bedragen de leningen EUR 905 miljoen (ultimo 2019: EUR 556 miljoen).

In miljoenen

	Totaal faciliteit		Einde trekkingsperiode*	31 december 2020		31 december 2019	
	SDR	EUR		SDR	EUR	SDR	EUR
PRGT	1.499	1.767	31-12-2029	548	646	214	264
NAB	4.595	5.416	17-11-2022	219	259	237	292
Totaal				767	905	451	556

* De trekkingsperiode is de periode waarin leningen kunnen worden aangegaan.

De looptijden van de leningen zijn als volgt gespecificeerd:

129

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020				Resterende looptijd* 31 december 2019			
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
PRGT	646	4	2	640	264	8	4	252
NAB**	259	-	-	259	292	-	-	292
Totaal	905	4	2	899	556	8	4	544

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

** NAB-leningen hebben vanaf het verstrekkingmoment een looptijd van 10 jaar. In 2020 zijn leningen gedeeltelijk vroegtijdig afgelost.

De Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) is een fonds waaruit hoofdsommen voor leningen met een lage gesubsidieerde rente worden gefinancierd aan de armste ontwikkelingslanden. De toename in verstrekte leningen onder dit fonds is het gevolg van de coronacrisis.

De New Arrangement to Borrow (NAB) is een kredietfaciliteit die DNB aan het IMF ter beschikking heeft gesteld. Deze kredietlijn kan het IMF invoeren voor zijn reguliere operaties in aanvulling op het quotum. Per 1 januari 2021 is de NAB-faciliteit verdubbeld tot SDR 9.190 miljoen en is de trekkingsperiode verlengd tot en met 31 december 2025.

Daarnaast is op 1 januari 2021 een nieuwe bilaterale overeenkomst (Kredietfaciliteit 2020) met het IMF ingegaan van EUR 5.863 miljoen. Het einde van de trekkingsperiode hiervan is 31 december 2023. De kredietfaciliteit betreft een additionele faciliteit aan het IMF. Het IMF kan hiervan gebruikmaken indien beschikbare middelen uit het quotum en de NAB ontoereikend zijn. De nieuwe faciliteit vervangt de Kredietfaciliteit 2016, die op 31 december 2020 is afgelopen.

Bijzondere trekkingsrechten

Ultimo 2020 bedragen de bijzondere trekkingsrechten EUR 5.784 miljoen (ultimo 2019: EUR 6.085 miljoen). Zij vertegenwoordigen het recht om bij andere landen het SDR-bezit in te wisselen tegen andere valuta.

Bijzondere trekkingsrechten zijn gecreëerd tegenover de passivapost 'Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF'. Ultimo 2020 bedragen deze EUR 5.700 miljoen (ultimo 2019: EUR 5.968 miljoen).

130 - 2.2 Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 4.698 miljoen (ultimo 2019: EUR 5.250 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen

	31 december 2020			31 december 2019*		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	4.251	3.464	1,2271	4.254	3.787	1,1234
JPY	156.032	1.234	126,49	169.080	1.386	121,94
DKK	0	0	7,4409	571	76	7,4715
Overige valuta		0			1	
Totaal		4.698			5.250	

* De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019*
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.577	3.043
Aandelenfondsen	970	1.477
Reverse repo's	149	727
Nostrorekeningen	2	3
Totaal	4.698	5.250

* De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020					Resterende looptijd* 31 december 2019**				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.577	-	2.537	504	536	3.043	-	2.156	436	451
Aandelenfondsen	970	970	-	-	-	1.477	1.477	-	-	-
Reverse repo's	149	-	149	-	-	727	-	727	-	-
Nostrorekeningen	2	2	-	-	-	3	3	-	-	-
Totaal	4.698	972	2.686	504	536	5.250	1.480	2.883	436	451

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

** De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

3. Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 583 miljoen (ultimo 2019: EUR 731 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen

	31 december 2020			31 december 2019		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	716	583	1,2271	821	731	1,1234
Overige valuta		0			0	
Totaal		583			731	

132 Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	420	706
USD tender	162	22
Nostrorekeningen	1	3
Totaal	583	731

In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020					Resterende looptijd* 31 december 2019				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	420	-	237	59	124	706	-	613	93	-
USD tender	162	-	162	-	-	22	-	22	-	-
Nostrorekeningen	1	1	-	-	-	3	3	-	-	-
Totaal	583	1	399	59	124	731	3	635	93	-

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

De USD tender bestaat uit vorderingen als gevolg van transacties met wederinkoop op tegenpartijen uit het Eurosysteem van EUR 162 miljoen (2019: EUR 22 miljoen). Deze komen voort uit het programma voor verschaffing van kortlopende liquiditeit in USD. Onder dit programma stelt de Federal Reserve via swaptransacties Amerikaanse dollars beschikbaar aan de ECB met als doel te voorzien in kortlopende USD financiering aan Eurosysteem-tegenpartijen. De ECB sluit tegelijkertijd swaptransacties af met NCB's uit het eurogebied, waaronder DNB, die de beschikbare gelden gebruiken om liquiditeit verruimende operaties uit te voeren met Eurosysteem-tegenpartijen in de

vorm van swaptransacties met wederinkoop. De swaptransacties tussen de ECB en NCB's resulteren in intra-systeemposities en worden verantwoord onder activapost 8.5 'Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)'.

4. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 27 miljoen (ultimo 2019: EUR 970 miljoen). Deze bestaat uit:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	-	895
Nostrorekeningen	27	75
Totaal	27	970

DNB heeft in 2020 de omvang van haar europortefeuille vastrentende waarden afgebouwd naar nihil. De afname is ook zichtbaar in activapost 7.2 'Overige waardepapieren'.

In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020					Resterende looptijd* 31 december 2019				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	-	-	-	-	-	895	-	586	38	271
Nostrorekeningen	27	27	-	-	-	75	75	-	-	-
Totaal	27	27	-	-	-	970	75	586	38	271

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

134 **5. Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro**

De totale vordering van het Eurosysteem ter zake de post 'Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro' bedraagt ultimo 2020 EUR 1.793.194 miljoen (ultimo 2019: EUR 624.232 miljoen). Hiervan bedraagt de kredietverlening van DNB aan in Nederland gevestigde kredietinstellingen EUR 141.538 miljoen (ultimo 2019: EUR 26.791 miljoen). In overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle risico's aangaande deze kredietverlening, wanneer deze zich manifesteren, bij besluit van de Raad van Bestuur van de ECB, in beginsel volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem, naar rato van de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel. Om gebruik te kunnen maken van deze faciliteit dient een financiële instelling te voldoen aan de door de ECB gestelde eisen, waaronder de beleenbaarheidsvereisten van het onderpand. Verliezen komen alleen voor indien de tegenpartij tekortschiet bij terugbetaling en daarnaast de uitwinning van het ontvangen onderpand niet voldoende is.

Over geheel 2020 bedroeg de basisherfinancieringsrente 0,00% (2019: idem). De depositorente bedroeg over geheel 2020 -0,50% (vanaf 18 september 2019: -0,50%, tot 18 september 2019: -0,40%).

Deze post is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Basisherfinancieringstransacties	-	-
Langerlopende herfinancieringstransacties	141.538	26.651
'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	-	-
Structurele transacties met wederinkoop	-	-
Marginale beleningsfaciliteit	-	140
Kredieten uit hoofde van margestortingen	-	-
Totaal	141.538	26.791

- 5.1 Basisherfinancieringstransacties

Uit hoofde van basisherfinancieringstransacties staat ultimo 2020 geen krediet uit (ultimo 2019: idem). Doorgaans worden deze transacties in de vorm van standaardtenders op wekelijkse basis uitgevoerd met een looptijd van een week. De basisherfinancieringstransacties worden uitgevoerd op basis van vaste rentetenders met volledige toewijzing van alle inschrijvingen.

- 5.2 Langerlopende herfinancieringstransacties

De langerlopende herfinancieringstransacties bedragen ultimo 2020 EUR 141.538 miljoen (ultimo 2019: EUR 26.651 miljoen) en voorzien in de langerlopende liquiditeitsbehoefte. Deze transacties hebben een looptijd gelijk aan de minimumreserveperiode²⁰ of tussen de 3 en 48 maanden. Ultimo 2020 bedragen de TLTRO-II leningen EUR 448 miljoen (ultimo 2019: EUR 26.624 miljoen) en de TLTRO-III leningen EUR 140.535 miljoen (ultimo 2019: EUR 27 miljoen). Daarnaast staat er voor EUR 450 miljoen (ultimo 2019: nihil) aan PELTRO-leningen en voor EUR 105 miljoen (ultimo 2019: nihil) aan LTRO-leningen uit.

Vanaf 2016 zijn er vier langerlopende herfinancieringstransacties (TLTRO-II) gestart met een looptijd van vier jaar, met daarbij de mogelijkheid om deze na twee jaar vervroegd af te lossen. In 2020 is voor EUR 26.176 miljoen (2019: EUR 1.117 miljoen) aan TLTRO-II leningen afgelost.

Daarnaast is de Raad van Bestuur van de ECB in 2019 gestart met de eerste van aanvankelijk zeven²¹ langerlopende herfinancieringstransacties (TLTRO-III) met een looptijd van drie jaar, met daarbij de mogelijkheid om deze na twee jaar vervroegd af te lossen. Vanaf september 2021 wordt het mogelijk om leningen na één jaar vervroegd af te lossen. De Raad van Bestuur van de ECB had aanvankelijk besloten dat de rente op TLTRO-III leningen op zijn laagst gelijk zou zijn aan de depositorente die geldt gedurende de looptijd van de lening. Als reactie op de COVID-19 schok heeft de Raad van Bestuur van de ECB in 2020²² besloten dat voor de periode tussen 24 juni 2020 en 23 juni 2022, aangeduid als de speciale renteperiode, een rente geldt die tot 50 basispunten lager kan zijn dan de geldende depositorente, maar in ieder geval niet minder negatief dan -1%. Aangezien het werkelijke rentetarief pas bekend zal zijn op de vervaldatum van elke lening en tot die tijd geen betrouwbare schatting gemaakt kan worden van het rentetarief, is vanuit oogpunt van prudentie -1% gehanteerd om de rentelasten voor de speciale renteperiode in 2020 te berekenen. Na de speciale renteperiode worden de rentelasten over de resterende looptijd gebaseerd op de depositorente.

Op 30 april 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB tevens besloten om van start te gaan met een nieuwe serie van zeven additionele langerlopende herfinancieringstransacties, die aflopen in het derde kwartaal van 2021, genaamd niet-gerichte langerlopende herfinancieringstransacties in

²⁰ Zie <https://www.ecb.europa.eu/press/calendars/reserve/html/index.en.html> voor het overzicht van minimumreserveperioden.

²¹ Op 10 december 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB drie transacties toegevoegd aan deze TLTRO-III serie. De transacties worden uitgevoerd tussen juni en december 2021.

²² Op 30 april 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten dat de speciale renteperiode geldt van 24 juni 2020 tot en met 23 juni 2021. Vervolgens heeft de Raad van Bestuur van de ECB op 10 december 2020 besloten om de speciale renteperiode met twaalf maanden te verlengen tot en met 23 juni 2022.

136 verband met de pandemie (PELTRO). De PELTRO-leningen voorzien in de liquiditeitsbehoefte van het financiële systeem in het eurogebied en waarborgen de soepele werking van de geldmarkt. Deze leningen worden uitgevoerd met volledige toewijzing, waarbij het rentetarief 25 basispunten lager ligt dan de gemiddelde basisherfinancieringsrente in het Eurosysteem gedurende de looptijd van de PELTRO-leningen²³.

- 5.3 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop worden ingezet met als doel de liquiditeit in de markt te reguleren, de rentepercentages te sturen en in het bijzonder om de effecten op de rentepercentages te dempen die zijn veroorzaakt door onverwachte marktfluctuaties. Naar hun aard worden dergelijke transacties op ad-hocbasis uitgevoerd. Dergelijke transacties zijn in 2020, evenals in 2019, niet uitgevoerd.

- 5.4 Structurele transacties met wederinkoop

Deze transacties kunnen door middel van standaardtenders worden uitgevoerd om de structurele positie van het Eurosysteem ten opzichte van de financiële sector aan te passen. In 2020 zijn, evenals in 2019, dergelijke transacties niet uitgevoerd.

- 5.5 Marginale beleningsfaciliteit

Tegenpartijen kunnen deze faciliteit gebruiken om deposito's, tegen de depositorente, tot de ochtend van de volgende werkdag te verkrijgen van NCB's in ruil voor geldig onderpand en tegen een vooraf overeengekomen rentetarief. Ultimo 2020 is de marginale beleningsfaciliteit nihil (ultimo 2019: EUR 140 miljoen).

- 5.6 Kredieten uit hoofde van margestortingen

Dit betreft kredieten aan tegenpartijen in gevallen waar de marktwaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde overschrijdt, waardoor een overschot aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties. In 2020 zijn, evenals in 2019, geen kredieten uit hoofde van margestortingen verstrekt.

6. Overige vorderingen op kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2020 is deze post nihil (ultimo 2019: EUR 2 miljoen).

7. Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 156.272 miljoen (ultimo 2019: EUR 121.414 miljoen).

Deze bestaat uit 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' en 'Overige waardepapieren'.

---

²³ Op 10 december 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om in 2021 te starten met vier additionele pandemic emergency longer-term refinancing operations (PELTRO). In 2020 is de Raad van Bestuur van de ECB gestart met een serie van aanvankelijk zeven PELTROs.

- 7.1 Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren

Deze balanspost bevat waardepapieren die door DNB zijn aangekocht in het kader van het tweede en derde covered bond purchase programme (CBPP), het securities markets programme (SMP), het public sector purchase programme (PSPP) en het pandemic emergency purchase programme (PEPP).

	Startdatum	(In)actief	Besluit	In aanmerking komende effecten*
Beëindigde programma's				
Covered bond purchase programme	juli 2009	inactief sinds juni 2010	ECB/2009/16	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
Covered bond purchase programme 2	november 2011	inactief sinds oktober 2012	ECB/2011/17	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
Securities markets programme	mei 2010	inactief sinds september 2012	ECB/2010/5	Effecten uit de private en publieke sector uitgegeven in het eurogebied
Asset purchase programme (APP)				
Covered bond purchase programme 3	oktober 2014	actief	ECB/2020/8 (herschikking)	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
Asset-backed securities purchase programme**	november 2014	actief	ECB/2014/45 (aangepast)	Senior en gegarandeerde mezzanine-tranches van door activa gedekte effecten van ingezetenen van het eurogebied
Public sector purchase programme	maart 2015	actief	ECB/2020/9 (herschikking)	Obligaties uitgegeven door centrale, regionale of lokale overheden of erkende agentschappen, internationale organisaties en multilaterale ontwikkelingsbanken uit het eurogebied
Corporate sector purchase programme**	juni 2016	actief	ECB/2020/9 (aangepast)	Obligaties uitgegeven door niet-bancaire instellingen in het eurogebied
Pandemic emergency purchase programme (PEPP)				
Pandemic emergency purchase programme	maart 2020	actief	ECB/2020/17	Alle activacategorieën die in aanmerking komen onder APP***

* Verdere criteria voor de specifieke programma's kan worden gevonden in de besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB.

** DNB verricht geen aankopen onder het ABSPP en CSPP.

*** Inclusief effecten uitgegeven door de Griekse overheid.

138 In 2020 heeft het Eurosysteem haar netto-aankopen onder het uitgebreide programma voor de aankoop van activa (asset purchase programme – APP)²⁴ voortgezet met een bedrag van gemiddeld EUR 20 miljard per maand. In maart 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om tijdelijk extra netto-aankopen van EUR 120 miljard te verrichten tot het einde van het jaar. De Raad van Bestuur van de ECB heeft het voornemen netto-aankopen te blijven verrichten zo lang als nodig is om het effect van de beleidsrentes te versterken, en om hiermee te stoppen vlak voordat de ECB haar rentes gaat verhogen, en in elk geval zo lang als nodig is om gunstige liquiditeitscondities en een ruime mate van monetaire ondersteuning te bieden.

Daarnaast introduceerde het Eurosysteem in maart 2020 het tijdelijke pandemie-noodaankoop-programma (PEPP) met een initiële omvang van EUR 750 miljard. Het doel van dit programma is het versoepelen van het monetaire beleid en het mitigeren van de ernstige risico's die de coronacrisis met zich meebrengt voor het mechanisme van de monetaire beleidstransmissie en de vooruitzichten van het eurogebied. De aankopen betreffen alle activacategorieën die onder het APP in aanmerking komen en waren aanvankelijk voorzien tot het einde van 2020. In juni 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB het beschikbare bedrag voor het PEPP met EUR 600 miljard verhoogd. Vervolgens is het beschikbare bedrag in december 2020 door de Raad van Bestuur van de ECB verder verhoogd met EUR 500 miljard tot een totaalbedrag van EUR 1.850 miljard. De termijn voor netto-aankopen onder het PEPP is verlengd tot ten minste eind maart 2022 en ieder geval tot het moment dat de Raad van Bestuur van de ECB oordeelt dat de crisisfase van de COVID-19-pandemie voorbij is. Verder is de Raad van Bestuur van de ECB voornemens om de hoofdsom van effecten die in het kader van het PEPP zijn aangekocht tot ten minste eind 2023 te herinvesteren. De toekomstige afbouw van de PEPP-portefeuilles wordt zo verricht dat de monetaire beleidsdoelen niet gehinderd wordt.

Het totaal van de door de NCB's van het Eurosysteem aangehouden bedragen onder deze programma's is EUR 3.694.642 miljoen (ultimo 2019: EUR 2.632.056 miljoen). Hiervan houdt DNB EUR 154.109 miljoen (ultimo 2019: EUR 116.125 miljoen) aan.

---

²⁴ APP bestaat uit CBPP3, ABSPP, PSPP, en CSPP. Zie de website van de ECB voor meer informatie (<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>).

De geamortiseerde kostprijs en de marktwaarde²⁵ van de door DNB aangehouden vastrentende waarden zijn als volgt:

139

In miljoenen

	31 december 2020		31 december 2019	
	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde
	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde programma's				
Covered bond purchase programme	-	-	55	56
Covered bond purchase programme 2	40	42	46	49
Securities markets programme	1.436	1.534	2.417	2.617
Asset purchase programme (APP)				
Covered bond purchase programme 3	20.451	21.873	16.781	17.627
Public sector purchase programme	97.640	105.034	96.826	101.294
Pandemic emergency purchase programme (PEPP)				
Pandemic emergency purchase programme - covered bonds	114	117	-	-
Pandemic emergency purchase programme - government securities	34.428	34.599	-	-
Totaal	154.109	163.199	116.125	121.643

²⁵ De marktwaarde is indicatief en is afgeleid van de marktnoteringen. Als marktnoteringen niet beschikbaar zijn, wordt gebruik gemaakt van schattingen gebaseerd op interne Eurosysteem-modellen. De marktwaarde is niet in de balans en winst- en verliesrekening opgenomen maar wordt hier voor vergelijkingsdoeleinden gepresenteerd.

140 De looptijden van de vastrentende waarden worden als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020						Resterende looptijd* 31 december 2019					
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde programma's												
Covered bond purchase programme	-	-	-	-	-	-	55	55	-	-	-	-
Covered bond purchase programme 2	40	-	40	-	-	-	46	6	-	40	-	-
Securities markets programme	1.436	988	246	198	4	-	2.417	993	982	324	118	-
Asset purchase programme (APP)												
Covered bond purchase programme 3	20.451	1.184	1.911	3.453	6.064	7.839	16.781	1.824	1.200	4.369	4.286	5.102
Public sector purchase programme	97.640	5.670	10.645	26.147	27.635	27.543	96.826	9.989	5.843	32.001	25.785	23.208
Pandemic emergency purchase programme (PEPP)												
Pandemic emergency purchase programme - covered bonds	114	-	31	-	41	42	-	-	-	-	-	-
Pandemic emergency purchase programme - government securities	34.428	14.939	1.247	4.920	10.789	2.533	-	-	-	-	-	-
Totaal	154.109	22.781	14.120	34.718	44.533	37.957	116.125	12.867	8.025	36.734	30.189	28.310

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

De Raad van Bestuur van de ECB en de directie van DNB beoordelen regelmatig de financiële risico's verbonden aan de waardepapieren gehouden onder deze programma's.

De jaarlijkse test om eventuele bijzondere waardeverminderingen vast te stellen wordt door het Eurosysteem uitgevoerd per programma op basis van de beschikbare informatie per balansdatum. DNB volgt hierbij het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB. Op basis van de jaarlijkse test die per 31 december 2020 is uitgevoerd, verwacht de Raad van Bestuur van de ECB dat alle toekomstige kasstromen op de waardepapieren aangehouden onder deze programma's zullen worden ontvangen.

In overeenstemming met het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB onder artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle financiële verliezen aangaande deze programma's²⁶, wanneer deze zich manifesteren, volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem volgens de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel.

In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de risico's waaraan de monetaire programma's bloot staan.

- 7.2 Overige waardepapieren

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 2.163 miljoen (ultimo 2019: EUR 5.289 miljoen). Deze bestaat uit aandelenfondsen en obligatiefondsen gewaardeerd tegen marktwaarde. DNB heeft in 2020 de omvang van haar europortefeuille vastrentende waarden afgebouwd naar nihil. De afname is ook zichtbaar in activapost 4 'Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro'.

Deze post is als volgt naar beleggingscategorieën gespecificeerd:

	31 december 2020	31 december 2019*
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	-	4.040
Aandelenfondsen	957	-
High-yield obligatiefondsen	619	703
Investment-grade obligatiefondsen	587	546
Totaal	2.163	5.289

* De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

²⁶ Financiële verliezen uit PSPP-GOV en PEPP-GOV zijn uitgesloten en worden niet gedragen door alle NCB's uit het Eurosysteem. Het ABSPP staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Eventuele verliezen worden via de tussentijdse winstuitkering van de ECB doorberekend aan de NCB's.

142 De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2020					Resterende looptijd* 31 december 2019**				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	-	-	-	-	-	4.040	-	3.007	829	204
Aandelenfondsen	957	957	-	-	-	-	-	-	-	-
High-yield obligatiefondsen	619	619	-	-	-	703	703	-	-	-
Investment-grade obligatiefondsen	587	587	-	-	-	546	546	-	-	-
Totaal	2.163	2.163	-	-	-	5.289	1.249	3.007	829	204

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

** De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

8. Vorderingen binnen het Eurosysteem

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 107.495 miljoen (ultimo 2019: EUR 109.038 miljoen).

- 8.1 Deelneming in de ECB

Overeenkomstig artikel 28 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zijn de NCB's van het ESCB de enige aandeelhouders in het kapitaal van de ECB. De omvang van de deelneming is afhankelijk van het aandeel van iedere NCB dat is vastgesteld overeenkomstig artikel 29 van de Statuten van het ESCB en van de ECB en wijzigt elke 5 jaar of bij toe- of uittreding van een NCB.

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 551 miljoen (ultimo 2019: EUR 540 miljoen). Dit bedrag is opgebouwd uit EUR 444 miljoen aan kapitaalstorting (ultimo 2019: EUR 440 miljoen) en EUR 107 miljoen aan stortingen voortkomend uit wijzigingen in het aandeel in het geaccumuleerde netto vermogen van de ECB (ultimo 2019: EUR 100 miljoen).

Als gevolg van het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie op 31 januari 2020, en de daaruit volgende uittreding van de Bank of England uit het ESCB, heeft er op 1 februari 2020 een wijziging van de kapitaalsleutel plaatsgevonden zoals hieronder in de tabel weergegeven. Door de uittreding is het aandeel van DNB in het kapitaal van de ECB toegenomen van 4,0677% naar 4,7662%.

De kapitaalsleutels van de NCB's zijn als volgt gewijzigd:

In procenten

	Kapitaalsleutel vanaf 1 februari 2020	Kapitaalsleutel tot en met 31 januari 2020
	%	%
Nationale Bank van België	2,9630	2,5280
Deutsche Bundesbank	21,4394	18,3670
Eesti Pank	0,2291	0,1968
Central Bank of Ireland	1,3772	1,1754
Bank of Greece	2,0117	1,7292
Banco de España	9,6981	8,3391
Banque de France	16,6108	14,2061
Banca d'Italia	13,8165	11,8023
Central Bank of Cyprus	0,1750	0,1503
Latvijas Banka	0,3169	0,2731
Lietuvos bankas	0,4707	0,4059
Banque centrale du Luxembourg	0,2679	0,2270
Central Bank of Malta	0,0853	0,0732
De Nederlandsche Bank	4,7662	4,0677
Oesterreichische Nationalbank	2,3804	2,0325
Banco de Portugal	1,9035	1,6367
Banka Slovenije	0,3916	0,3361
Národná banka Slovenska	0,9314	0,8004
Suomen Pankki-Finlands Bank	1,4939	1,2708
Totaal eurogebied NCB's*	81,3286	69,6176
Bulgarian National Bank	0,9832	0,8511
Česká národní banka	1,8794	1,6172
Danmarks Nationalbank	1,7591	1,4986
Hrvatska narodna banka	0,6595	0,5673
Magyar Nemzeti Bank	1,5488	1,3348
Narodowy Bank Polski	6,0335	5,2068
Banca Națională a României	2,8289	2,4470
Sveriges Riksbank	2,9790	2,5222
Bank of England	0,0000	14,3374
Totaal niet-eurogebied NCB's*	18,6714	30,3824
Totaal euro- en niet-eurogebied NCB's	100,0000	100,0000

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen

De verdeling van het maatschappelijk en geplaatst alsmede volgestort kapitaal over de NCB's is als volgt:

In procenten respectievelijk miljoenen

144	31 december 2020			
	Kapitaalsleutel Eurosysteem	Kapitaalsleutel	Maatschappelijk en geplaatst kapitaal	Volgestort kapitaal
	%	%	EUR	EUR
Nationale Bank van België	3,6432	2,9630	321	276
Deutsche Bundesbank	26,3615	21,4394	2.321	1.999
Eesti Pank	0,2817	0,2291	25	21
Central Bank of Ireland	1,6934	1,3772	149	128
Bank of Greece	2,4735	2,0117	218	188
Banco de España	11,9246	9,6981	1.050	904
Banque de France	20,4243	16,6108	1.798	1.549
Banca d'Italia	16,9885	13,8165	1.496	1.288
Central Bank of Cyprus	0,2152	0,1750	19	16
Latvijas Banka	0,3897	0,3169	34	30
Lietuvos bankas	0,5788	0,4707	51	44
Banque centrale du Luxembourg	0,3294	0,2679	29	25
Central Bank of Malta	0,1049	0,0853	9	8
De Nederlandsche Bank	5,8604	4,7662	516	444
Oesterreichische Nationalbank	2,9269	2,3804	258	222
Banco de Portugal	2,3405	1,9035	206	178
Banka Slovenije	0,4815	0,3916	42	37
Národná banka Slovenska	1,1452	0,9314	101	87
Suomen Pankki-Finlands Bank	1,8369	1,4939	162	139
Totaal eurogebied NCB's*	100,0000	81,3286	8.805	7.583
Bulgarian National Bank	-	0,9832	106	4
Česká národní banka	-	1,8794	203	8
Danmarks Nationalbank	-	1,7591	190	7
Hrvatska narodna banka	-	0,6595	71	3
Magyar Nemzeti Bank	-	1,5488	168	6
Narodowy Bank Polski	-	6,0335	653	25
Banca Națională a României	-	2,8289	306	11
Sveriges Riksbank	-	2,9790	323	12
Totaal niet-eurogebied NCB's*	-	18,6714	2.020	76
Totaal euro- en niet-eurogebied NCB's	-	100,0000	10.825	7.659

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

Het geplaatst kapitaal van de ECB bedraagt EUR 10.825 miljoen en is ongewijzigd na het vertrek van de Bank of England uit het ESCB. Het aandeel van de Bank of England in het geplaatst kapitaal van de ECB was 14,3% en is herverdeeld onder zowel euro- en niet-eurogebied NCB's.

Het volgestorte kapitaal van de ECB blijft met EUR 7.659 miljoen eveneens ongewijzigd. De resterende NCB's dienden het volgestorte deel van de Bank of England van EUR 58 miljoen over te nemen. DNB heeft hiertoe op 1 februari 2020 EUR 4 miljoen aan de ECB afgedragen.

De NCB's uit het eurogebied dienen vervolgens hun verhoogde aandeel in het geplaatst kapitaal in twee jaarlijkse termijnen volledig vol te storten²⁷. DNB dient daartoe in 2021 en 2022 EUR 36 miljoen per jaar te storten.

- 8.2 Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB

Ultimo 2020 bedragen deze vorderingen EUR 2.364 miljoen (ultimo 2019: EUR 2.357 miljoen).

Deze komen voort uit de overdracht van externe reserves aan de ECB. Overeenkomstig artikel 30.2 van de Statuten van het ESCB en de ECB, staat de overdracht in verhouding tot het aandeel van de NCB in het geplaatst kapitaal van de ECB. De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem. Over het aandeel van goud in de overdracht wordt geen rente vergoed.

Uitsluitend de NCB's uit het eurogebied dragen externe reserves over aan de ECB. Als gevolg van de uittreding van de Bank of England uit het ESCB op 1 februari 2020 en de daarmee samenhangende herverdeling van het aandeel van iedere NCB in de ECB, is het aandeel van de NCB's uit het eurogebied in het geplaatst kapitaal van de ECB toegenomen. De Raad van Bestuur van de ECB heeft echter besloten dat het reeds overgedragen bedrag aan externe reserves op het huidige niveau blijft. De overdracht van DNB is toegenomen met EUR 7 miljoen.

²⁷ Het volgestorte kapitaal van de ECB neemt hierdoor toe van EUR 7.659 miljoen in 2020 tot EUR 8.271 miljoen in 2021 en EUR 8.881 miljoen in 2022.

In miljoenen

	Overdracht van externe reserves vanaf 1 februari 2020	Overdracht van externe reserves tot en met 31 januari 2020
	EUR	EUR
Nationale Bank van België	1.470	1.465
Deutsche Bundesbank	10.635	10.644
Eesti Pank	114	114
Central Bank of Ireland	683	681
Bank of Greece	998	1.002
Banco de España	4.811	4.833
Banque de France	8.240	8.233
Banca d'Italia	6.854	6.840
Central Bank of Cyprus	87	87
Latvijas Banka	157	158
Lietuvos bankas	234	235
Banque centrale du Luxembourg	133	132
Central Bank of Malta	42	42
De Nederlandsche Bank	2.364	2.357
Oesterreichische Nationalbank	1.181	1.178
Banco de Portugal	944	948
Banka Slovenije	194	195
Národná banka Slovenska	462	464
Suomen Pankki-Finlands Bank	741	736
Totaal eurogebied NCB's*	40.344	40.344

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

- 8.4 Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem

Deze post van EUR 66.097 miljoen (ultimo 2019: EUR 59.872 miljoen) bestaat uit een netto vordering van DNB op het Eurosysteem met betrekking tot de herallocatie van eurobankbiljetten (zie 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem' en 'Bankbiljetten in omloop' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'). De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem.

- 8.5 Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)

De stand van deze netto vordering bedraagt ultimo 2020 EUR 38.483 miljoen (ultimo 2019: EUR 46.269 miljoen). Deze bestaat uit drie componenten.

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Vorderingen op de ECB uit hoofde van TARGET2	38.397	46.430
Vorderingen op de ECB uit hoofde van het monetair inkomen	12	-245
Vorderingen op de ECB uit hoofde van de tussentijdse winstuitkering van de ECB	74	84
Totaal	38.483	46.269

De eerste component is de TARGET2-vordering van DNB op de ECB van EUR 38.397 miljoen (ultimo 2019: EUR 46.430 miljoen). Deze vordering hangt samen met ontvangsten en betalingen van kredietinstellingen en NCB's via TARGET2 die neerslaan in aangehouden tegoeden bij centrale banken van het Eurosysteem via overeenkomstige rekeningen. De rente op deze vordering wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem.

De tweede component is de positie ten opzichte van de ECB ter zake van de jaarlijkse samenvoeging en verdeling van monetair inkomen door de NCB's van het Eurosysteem. Deze heeft een saldo van EUR 12 miljoen aan het einde van het jaar (ultimo 2019: -EUR 245 miljoen). Er is dit jaar sprake van een vordering op de ECB uit hoofde van het monetair inkomen, terwijl er voorgaande jaren sprake was van een verplichting. De omslag is voornamelijk het gevolg van de toename in rentelasten op TLTRO-III leningen²⁸ en de invoering van tiering op de rekening-courant saldi²⁹ waardoor er een afname is in rentebaten.

De derde component betreft de vordering van DNB op de ECB met betrekking tot de tussentijdse winstuitkering. Voor 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten een tussentijdse winst van EUR 1.260 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.431 miljoen) uit te keren aan de NCB's van het Eurosysteem. Op 31 december 2020 bedraagt het aan DNB toegekende bedrag EUR 74 miljoen (ultimo 2019: EUR 84 miljoen).

²⁸ Zie voor toelichting activapost 5.2 op pagina 135.
²⁹ Zie voor toelichting passivapost 2.1 op pagina 152.

9. Overige activa

Ultimo 2020 bedraagt het totaal van deze post EUR 2.189 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.971 miljoen).

- 9.2 Materiële en immateriële vaste activa

De onder 'Materiële en immateriële vaste activa' begrepen posten zijn als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

148

	Totaal materiële en immateriële vaste activa	Totaal materiële vaste activa	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen*	Inventaris	Vaste bedrijfs- middelen in uitvoering	Totaal immateriële vaste activa	Ontwik- kelingskosten (software)
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Boekwaarde per 31 december 2018	177	157	118	27	12	20	20
Mutaties:							
Herrubricering	-	-	3	0	-3	-	-
Investeringsen	34	33	-	2	31	1	1
Desinvesteringen	0	0	0	-	-	-	-
Afschrijvingen	-60	-53	-38	-15	-	-7	-7
Bijzondere waarde- verminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	151	137	83	14	40	14	14
Mutaties:							
Herrubricering	-	-	41	5	-46	-	-
Investeringsen	86	82	-	6	76	4	4
Desinvesteringen	-15	-15	-14	-1	-	-	-
Afschrijvingen	-70	-64	-55	-9	-	-6	-6
Bijzondere waarde- verminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2020	152	140	55	15	70	12	12
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	339	251	88	93	70	88	88
Cumulatieve afschrijvingen	-187	-111	-33	-78	-	-76	-76
Boekwaarde per 31 december 2020	152	140	55	15	70	12	12

* In Bedrijfsgebouwen en -terreinen is grond opgenomen ter waarde van EUR 7 miljoen. Hierop wordt niet afgeschreven.

DNB is in 2020 begonnen met de duurzame renovatie van het pand aan het Frederiksplein. Als gevolg hiervan is het overgrote deel van de medewerkers tijdelijk gehuisvest in het Toorop gebouw aan de Spaklerweg in Amsterdam. Tot 1 juli 2020 is versneld afgeschreven op het pand aan het Frederiksplein. Het effect van deze versnelde afschrijving is EUR 35 miljoen (2019: EUR 20 miljoen). De resterende boekwaarde van het pand aan het Frederiksplein inclusief grond bedroeg op 1 juli 2020 EUR 15 miljoen en wordt, met uitzondering van de grond, over de resterende termijnen afgeschreven.

Het bankbiljettenbedrijf en het goud zijn in 2020 verhuisd naar Haarlem, in afwachting van hun uiteindelijke nieuwe locatie op Camp New Amsterdam in Zeist.

Voor zowel de renovatie van het pand aan het Frederiksplein en de nieuwe locatie in Zeist zijn in 2020 toekomstige contractuele financiële verplichtingen aangegaan van respectievelijk EUR 144 miljoen en EUR 66 miljoen. DNB heeft in het vierde kwartaal van 2020 het bezoekerscentrum aan de Sarphatistraat 1-5 te Amsterdam verkocht. Deze verkoop leidt tot een desinvestering van EUR 14 miljoen en een resultaat van EUR 46 miljoen. De desinvestering is zichtbaar onder bedrijfsgebouwen en -terreinen. Het verkoopresultaat is verantwoord onder 'Overige baten'.

- 9.3 Overige financiële activa

De 'Overige financiële activa' worden als volgt naar categorie gespecificeerd:

In miljoenen

	<u>31 december 2020</u>	<u>31 december 2019*</u>
	EUR	EUR
Deelnemingen	61	61
Aandelen	3	3
Overige vorderingen	<u>117</u>	<u>132</u>
Totaal	181	196

* De vergelijkende cijfers van 2019 zijn aangepast. Zie voor verdere toelichting 'Aanpassing vergelijkende cijfers' op pagina 120.

Deelnemingen

De deelnemingen betreffen die in de Bank for International Settlements (BIS), de Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication scrl (SWIFT) en N.V. Settlement Bank of the Netherlands (SBN). De deelnemingspercentages voor de BIS en SBN zijn ongewijzigd ten opzichte van 2019. Op de aandelen van de deelneming BIS is 25% gestort; de voorwaardelijke verplichting tot volstorting bedraagt, evenals in 2019, per balansdatum SDR 64,9 miljoen. Hoewel DNB 100% van de

- 150 aandelen van SBN bezit, wordt deze entiteit niet geconsolideerd in de jaarrekening van DNB. Reden hiervoor is dat DNB geen beleidsbepalende invloed kan uitoefenen binnen SBN. Deze berust volledig bij externe partijen.

In procenten respectievelijk miljoenen

Deelnemingen	Deelnemings- percentage	Gevestigd te	Eigen vermogen van de deelneming*	31 december 2020	31 december 2019
			EUR	EUR	EUR
BIS	3,10	Basel (Zwitserland)	26.965	52	52
SWIFT	0,03	La Hulpe (België)	443	0	0
SBN	100,00	Amsterdam	9	9	9
Totaal				61	61

* Eigen vermogen SWIFT en SBN op basis van jaarrekening 2019

Eigen vermogen BIS op basis van jaarrekening 2020 (boekjaar BIS loopt van 1 april tot en met 31 maart)

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan met name uit vorderingen uit hoofde van personeelshypotheken, die door een Nederlandse financiële instelling wordt beheerd. De hypotheekportefeuille wordt door middel van een concessieovereenkomst periodiek gecedeerd aan DNB.

- 9.5 Overlopende activa

Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 1.630 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.614 miljoen). Deze post bestaat voornamelijk uit opgelopen rente. Daarnaast zijn de nog te amortiseren resultaten hierin opgenomen, die als volgt zijn te specificeren:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Valutaswaps	60	122
Valutaforwards	2	3
Renteswaps	-3	-2
Totaal	59	123

Passiva

1. Bankbiljetten in omloop

Deze post is het aandeel van DNB in het totaal van door het Eurosysteem in omloop gebrachte eurobankbiljetten.

De samenstelling van de door DNB in circulatie gebrachte bankbiljetten minus de door DNB uit circulatie terugontvangen bankbiljetten naar coupure luidt:

In miljoenen

	31 december 2020		31 december 2019	
	Aantal	EUR	Aantal	EUR
EUR 5	-194	-970	-183	-916
EUR 10	-217	-2.166	-201	-2.007
EUR 20	-607	-12.130	-593	-11.853
EUR 50	710	35.519	632	31.615
EUR 100	-66	-6.636	-55	-5.471
EUR 200	29	5.799	30	6.005
EUR 500	-16	-8.171	-16	-7.754
Totaal eurobankbiljetten in omloop via DNB		11.245		9.619
Herverdeling eurobankbiljetten in circulatie Eurobankbiljetten toegewezen aan de ECB (8% van de som van 11.245 + 72.823)*	72.823		65.914	
	-6.726		-6.042	
		66.097		59.872
Totaal		77.342		69.491

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

152 Gedurende 2020 is de totale waarde van de bankbiljetten in omloop binnen het Eurosysteem met 11% toegenomen. Als gevolg van de herallocatie van bankbiljetten bedraagt het aandeel van DNB in de eurobankbiljetten in circulatie eind 2020 EUR 77.342 miljoen (ultimo 2019: EUR 69.491 miljoen). De waarde van de werkelijk door DNB uitgegeven bankbiljetten is toegenomen met 17%: van EUR 9.619 miljoen naar EUR 11.245 miljoen. Het verschil van EUR 66.097 miljoen tussen het geheralloceerde bedrag en het totale bedrag aan eurobankbiljetten dat via DNB in omloop is gebracht, is verantwoord onder 'Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'. De negatieve aantallen bankbiljetten bij bepaalde coupures worden veroorzaakt doordat DNB per saldo minder van deze bankbiljetten heeft uitgegeven dan terugontvangen uit circulatie.

2. Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro

Dit zijn verplichtingen aan kredietinstellingen die voortvloeien uit het door DNB namens het Eurosysteem gevoerde geldmarktbeleid. Ultimo 2020 bedraagt deze post EUR 258.291 miljoen (ultimo 2019: EUR 139.756 miljoen).

De specificatie van de post luidt per 31 december 2020 als volgt:

- 2.1 Rekeningen-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)

Ultimo 2020 bedragen deze verplichtingen EUR 252.691 miljoen (ultimo 2019: EUR 131.213 miljoen) en hebben betrekking op de bedragen die banken op een rekening bij DNB aanhouden, waaronder bedragen die zij aanhouden om aan hun minimumreserveverplichting te voldoen. Over de verplicht aan te houden reserves wordt de basisherfinancieringsrente vergoed. Vanaf 30 oktober 2019 heeft de Raad van Bestuur van de ECB een tweeledig systeem geïntroduceerd (tiering) voor de vergoeding op overtollige reserves die worden aangehouden bij DNB. Hierbij wordt een gedeelte van het saldo dat reserveplichtige banken boven hun minimumreserve aanhouden ook vrijgesteld van de negatieve depositorente. Voor dit gedeelte geldt een rentetarief van 0%. Het volume dat is vrijgesteld voor een specifieke bank bovenop de minimumreserve is vastgesteld op zes maal³⁰ de minimumreserve van die bank. Het niet-vrijgestelde deel van de overtollige reserves wordt vergoed tegen 0% rente of de depositorente, afhankelijk van welke lager is.

³⁰ De Raad van Bestuur van de ECB kan deze 'multiplier' van zes in de loop van de tijd aanpassen in lijn met veranderende niveaus van overliquiditeit.

- 2.2 Depositofaciliteit

Dit is een permanente faciliteit die ultimo 2020 EUR 5.600 miljoen (ultimo 2019: EUR 8.543 miljoen) bedraagt en door de kredietinstellingen kan worden benut om deposito's, tegen de depositorente, tot de ochtend van de volgende werkdag bij DNB te plaatsen.

- 2.3 Termijndeposito's

Dit zijn liquiditeit absorberende operaties in de vorm van deposito's. Hierop hebben in 2020, net als in 2019, geen inschrijvingen plaatsgevonden.

- 2.4 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

Dit zijn monetaire beleidstransacties ter verkrapping van de liquiditeit. In 2020, evenals in 2019, hebben dergelijke transacties niet plaatsgevonden.

- 2.5 Deposito's uit hoofde van margestortingen

Dit zijn deposito's die kredietinstellingen aanhouden in gevallen waar de marktwaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde onderschrijft, waardoor een tekort aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties. In 2020 zijn er, evenals in 2019, geen deposito's uit hoofde van margestortingen aangehouden.

3. Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro

Deze post van EUR 245 miljoen (ultimo 2019: nihil) bestaat uit verplichtingen uit repotransacties.

4. Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2020 bedraagt het totaal van deze post EUR 16.981 miljoen (ultimo 2019: EUR 5.317 miljoen).

- 4.1 Overheid

Deze post van EUR 14.232 miljoen (ultimo 2019: EUR 3.290 miljoen) bestaat ultimo 2020 uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan overheden en supranationale instellingen. Deze post bestaat voornamelijk uit verplichtingen van EUR 11.243 miljoen aan de overheid (ultimo 2019: EUR 3.290 miljoen) en EUR 2.986 miljoen aan het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) (ultimo 2019: nihil).

- 4.2 Overige verplichtingen

Deze post van EUR 2.749 miljoen (ultimo 2019: EUR 2.027 miljoen) bestaat voornamelijk uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan overige ingezetenen in het eurogebied.

154 **5. Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro**

Deze post van EUR 51.154 miljoen (ultimo 2019: EUR 41.922 miljoen) bestaat voor EUR 49.382 miljoen uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken buiten het eurogebied en overheden (ultimo 2019: EUR 40.271 miljoen), verplichtingen aan het Europese Single Resolution Fund van EUR 1.751 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.620 miljoen) en verplichtingen uit margestortingen van EUR 21 miljoen (ultimo 2019: EUR 31 miljoen).

7. Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Deze post is ultimo 2020 nihil (ultimo 2019: EUR 161 miljoen).

8. Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF

Deze post is toegelicht onder de activapost 'Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)'.

10. Overige verplichtingen

Ultimo 2020 bedragen de totale overige verplichtingen EUR 964 miljoen (ultimo 2019: EUR 882 miljoen). Deze bestaan voornamelijk uit valutaherwaarderingsverschillen op de off-balance sheet-instrumenten van EUR 195 miljoen (ultimo 2019: EUR 304 miljoen), opgelopen rente met betrekking tot TLTRO-II en TLTRO-III leningen van EUR 670 miljoen (ultimo 2019: EUR 295 miljoen) en onderpand in contanten van EUR 184 miljoen (ultimo 2019: EUR 198 miljoen).

De herwaarderingsverschillen zijn gespecificeerd in het overzicht van de off-balance sheet posities van valutaswaps, valutaforwards en renteswaps op pagina 161.

11. Voorzieningen

De post 'Voorzieningen' is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Totaal	Voorziening voor financiële risico's	Voorziening monetaire beleids- operaties	Voorziening personeels- beloningen	Overige voorzieningen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2018	2.017	1.987	9	12	9
Onttrekking	-3	-	-	0	-3
Vrijval	-181	-177	-4	-	-
Dotatie	1	-	-	1	-
Stand per 31 december 2019	1.834	1.810	5	13	6
Onttrekking	-7	-	-4	-1	-2
Vrijval	-2	-	-1	-1	-
Dotatie	882	868	-	11	3
Stand per 31 december 2020	2.707	2.678	0	22	7

Voorziening voor financiële risico's

In 2020 is er EUR 868 miljoen (2019: vrijval van EUR 177 miljoen) aan de voorziening voor financiële risico's gedoteerd. De totale voorziening bedraagt ultimo 2020 EUR 2.678 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.810 miljoen).

In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de risico's waaraan DNB blootstaat.

156 Voorziening monetaire beleidsoperaties

De voorziening monetaire beleidsoperaties is in overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB in 2018 gevormd door alle deelnemende NCB's in het Eurosysteem, naar rato van hun aandeel in de ECB. In 2020 zijn de effecten met bijzondere waardevermindering in de CSPP-portefeuille verkocht die werden aangehouden bij één NCB uit het eurogebied. Om de bijzondere waardevermindering te compenseren, is een bedrag van EUR 64 miljoen onttrokken uit de voorziening die is gevormd door alle NCB's in het Eurosysteem. Voor DNB is zodoende EUR 4 miljoen uit deze voorziening onttrokken. De resterende voorziening van alle deelnemende NCB's in het eurogebied bedraagt daardoor EUR 26 miljoen. Naar rato van het aandeel in de ECB in 2018³¹ is een bedrag van EUR 1 miljoen vrijgevallen in 'Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen'.

Voorziening personeelsbeloningen

De voorziening voor personeelsbeloningen is met EUR 9 miljoen toegenomen tot EUR 22 miljoen (ultimo 2019: EUR 13 miljoen). Deze stijging houdt verband met een additionele dotatie inzake de ziektekostenverzekering (zie tabel op pagina 172).

DNB kent de volgende regelingen:

- een toegezegde pensioenregeling;
- een bijdrage in de ziektekostenverzekering van een groep gepensioneerden en oud-medewerkers;
- een jubileum- en afscheidsregeling;
- een sociaal-planregeling.

DNB kent een pensioenregeling voor haar medewerkers gebaseerd op het middelloon. De pensioenregeling heeft een voorwaardelijke indexatie op basis van de prijsindex. Hiermee is de indexatie gelijk aan die van de gepensioneerden en gewezen medewerkers van DNB. Jaarlijks vindt indexatie plaats als de financiële positie van het Pensioenfonds DNB dit toelaat. Doordat de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds DNB per 31 december 2020 113,9% bedraagt, is er geen sprake van een dekkingstekort tot en met ultimo 2020. Dit jaar is gedeeltelijke indexatie toegepast. De betaalde pensioenpremie is als last genomen; hiervoor is geen voorziening gevormd.

De bijdrage in de ziektekostenverzekering van de gepensioneerden betreft een tegemoetkoming in de desbetreffende kosten en omvat met ingang van 2020 ook ruim 1.100 oud-medewerkers als gevolg van een herinterpretatie van de onderliggende overeenkomst. De impact van deze extra dotatie bedraagt EUR 11,5 miljoen.

³¹ In 2018 vond de eerste bijzondere waardevermindering plaats in deze portefeuille.

De jubileum- en afscheidsregeling betreft de uitkeringen bij 20-, 30-, 40- en 50-jarig dienstverband en uitkeringen bij pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

157

De verplichtingen en de jaarlasten zijn actuarieel bepaald. De hierbij gehanteerde veronderstellingen luiden als volgt:

	31 december 2020	31 december 2019
Disconteringsvoet overige personeelsbeloningen	Regelingsspecifiek (jubileum: 0,40% overig: 0,75%)	Regelingsspecifiek (jubileum: 0,70% overig: 0,65%)
Prijsinflatie	2,0%	2,0%
Algemene salarisstijging	2,0%	2,0%
Individuele salarisstijging (gemiddeld)	2,0%	2,0%
Verwachte gemiddelde pensioenleeftijd	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.
Overlevingskansen	Prognosetafel AG 2020 + ervaringssterfte	Prognosetafel AG 2018 + ervaringssterfte

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan voornamelijk uit voorzieningen die zijn gevormd in verband met reorganisaties (ultimo 2020: EUR 7 miljoen, ultimo 2019: EUR 6 miljoen).

158 **12. Herwaarderingsrekeningen**

De omvang van deze post is ultimo 2020 EUR 30.173 miljoen (ultimo 2019: EUR 26.636 miljoen).

De samenstelling van de post 'Herwaarderingsrekeningen' is als volgt:

In miljoenen

	Totaal	Goud	Vreemde valuta	Vastrentende waarden	Aandelen- fondsen	High-yield obligatie- fondsen	Investment- grade obligatie- fondsen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2018	21.726	20.947	95	23	659	0	2
Per saldo herwaarderingsmutaties	4.910	4.591	-7	2	208	73	43
Stand per 31 december 2019	26.636	25.538	88	25	867	73	45
Per saldo herwaarderingsmutaties	3.537	3.737	-67	5	-182	4	40
Stand per 31 december 2020	30.173	29.275	21	30	685	77	85

De stijging van het totaal van de herwaarderingsrekeningen met EUR 3.537 miljoen is grotendeels toe te schrijven aan de gestegen marktwaarde van goud. De daling van de herwaardering op aandelenfondsen is toe te schrijven aan de wisseling van een positie tussen aandelenfondsen, waardoor het saldo op de herwaarderingsrekening is gerealiseerd.

13. Kapitaal en reserves

Het maatschappelijk kapitaal van DNB dat volledig is geplaatst en volgestort bedraagt EUR 500 miljoen, verdeeld in 500 aandelen van EUR 1 miljoen. De Nederlandse Staat is houder van alle aandelen. De wettelijke reserve is gevormd voor de boekwaarde van de immateriële vaste activa.

Het verloop van de post 'Kapitaal en reserves' voor winstverdeling is als volgt:

In miljoenen

	Totaal**	Geplaatst kapitaal	Algemene reserve	Wettelijke reserve
	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2018	7.935	500	7.415	20
Resultaat over boekjaar 2018	188			
Dividend	-179			
Toevoeging van de nettowinst 2018*	9		9	
Mutatie wettelijke reserve	-		6	-6
Stand per 31 december 2019	7.944	500	7.430	14
Resultaat over boekjaar 2019	1.176			
Dividend	-637			
Toevoeging van de nettowinst 2019*	539		539	
Mutatie wettelijke reserve	-		2	-2
Stand per 31 december 2020	8.483	500	7.971	12

* Toevoeging nettowinst betreft de winst na dividenduitkering.

** Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

160 **14. Winst over het boekjaar en winstbestemming**

Ultimo 2020 bedraagt de winst over het boekjaar EUR 15 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.176 miljoen).

Met inachtneming van de statutaire bepaling en het mandaat van de aandeelhouder wordt als winstbestemming voorgesteld (zie paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording voor het kapitaalbeleid):

In miljoenen

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
Toevoeging aan de algemene reserve	-	539
Uitkering aan de Staat	<u>15</u>	<u>637</u>
Winst over het boekjaar	15	1.176

Overige toelichting op de balans

Herwaarderingsverschillen van off-balance sheet posities

In onderstaand overzicht zijn de off-balance sheet posities gespecificeerd. Deze zijn omgerekend naar EUR, wat leidt tot een netto herwaarderingsverschil:

In miljoenen

	31 december 2020								31 december 2019							
	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	DKK	SDR	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	DKK	SDR
Valutaswaps																
te ontvangen	7.599	6.388	1.211	-	-	-	-	-	7.243	5.838	1.405	-	-	-	-	-
te leveren	-7.415	-	-4.775	-1.327	-96	-127	-	-1.090	-7.547	-	-4.417	-1.396	-10	-13	-76	-1.635
	184	6.388	-3.564	-1.327	-96	-127	-	-1.090	-304	5.838	-3.012	-1.396	-10	-13	-76	-1.635
Valutaforwards																
te ontvangen	5.661	3.165	2.496	-	-	-	-	-	6.856	3.465	3.391	-	-	-	-	-
te leveren	-5.650	-2.454	-2.721	-45	-45	-61	-	-324	-6.856	-3.104	-3.613	-41	-43	-55	-	-
	11	711	-225	-45	-45	-61	-	-324	-0	361	-222	-41	-43	-55	-	-
Renteswaps	0	-	0	-	-	-	-	-	0	-	0	-	-	-	-	-
Totaal*	195	7.099	-3.789	-1.372	-141	-188	-	-1.414	-304	6.199	-3.234	-1.437	-53	-68	-76	-1.635

* DNB heeft het valutarisico van de posities in de tabel afgedekt, met uitzondering van de werkvoorraden.

De valutaswaps en -forwards worden gebruikt om valutakoersrisico's af te dekken. Het doel van de renteswaps is het afdekken van renterisico. Futures worden gebruikt om de looptijd van de beleggingsportefeuille te sturen.

Een valutaswap is een transactie waarbij de ene valuta-soort direct gekocht of verkocht wordt voor een andere valuta-soort tegen een contante koers en na een bepaalde termijn weer terugverkocht of -gekocht wordt tegen de termijnkoers. Een valutaforward is een transactie waarbij de ene valuta-soort wordt gekocht of verkocht in ruil voor een andere valuta tegen een bepaalde valutakoers, waarbij de valuta op termijn wordt geleverd. De posities worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, gesplitst in een off-balance sheet verantwoording tegen de termijnkoers en een te amortiseren termijnresultaat verantwoord onder de balanspost 'Overlopende activa'. Het te amortiseren termijnresultaat bestaat uit het verschil tussen de termijnkoers en de contante koers. Hiermee ontwikkelt de waardering zich op termijn naar de termijnkoers.

- 162 Een renteswap is een transactie waarbij twee tegenpartijen gedurende een afgesproken periode rentestromen in dezelfde valuta ruilen zonder uitwisseling van de hoofdsom. De onderliggende waarde van de renteswaps is ultimo 2020 EUR 41 miljoen (ultimo 2019: EUR 45 miljoen).

Een future is een verhandelbaar termijncontract waarbij op een bepaald tijdstip een hoeveelheid van een onderliggende waarden tegen een vooraf bepaalde prijs wordt gekocht of verkocht. Ultimo 2020 heeft DNB een futurepositie van EUR 0 miljoen in EUR (ultimo 2019: EUR 1.003 miljoen) en EUR 545 miljoen in USD (ultimo 2019: EUR 1.058 miljoen). De resultaten op futures worden op dagelijkse basis afgerekend.

USD tender

De off-balance sheet posities bestaan uit forwards ten aanzien van de ECB als gevolg van het programma voor verschaffing van kortlopende liquiditeit in USD. De hieraan gerelateerde vorderingen uit hoofde van swaptransacties met tegenpartijen binnen het Eurosysteem voor het verschaffen van US dollar liquiditeit in ruil voor euro liquiditeit, zijn ook opgenomen onder de off-balance sheet posities.

Securities lending-programma

In overeenstemming met besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB heeft DNB haar waardepapieren die zijn aangekocht onder het PSPP beschikbaar gesteld voor securities lending. Tenzij voor deze securities lending-activiteiten onderpand in contanten is afgegeven, worden de securities lending-activiteiten off-balance verantwoord. Ultimo 2020 was de nominale omvang van de securities lending-activiteiten EUR 198 miljoen (ultimo 2019: EUR 107 miljoen).

Vreemde valuta positie

Ultimo 2020 bedraagt de tegenwaarde van de som van de activa luidende in vreemde valuta (begrepen in de activaposten 2 en 3) EUR 14.133 miljoen (ultimo 2019: EUR 14.237 miljoen). Ultimo 2020 bedraagt de tegenwaarde van de som van de passiva luidende in vreemde valuta (begrepen in de passivaposten 6, 7 en 8) EUR 5.700 miljoen (ultimo 2019: EUR 6.129 miljoen). Deze valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderingen' zijn opgenomen. DNB heeft het valutarisico afgedekt, met uitzondering van de werkvoorraden en de valutarisico's op de beleggingsfondsen.

Beheer en bewaarneming

DNB beheert en bewaart effecten en andere waardepapieren als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken buiten het eurogebied en overheden. Beheer en bewaarneming geschiedt voor rekening en risico van de tegenpartij. De opbrengsten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder provisiebaten.

Buffers voor balansbrede risico's

Als gevolg van de door het Eurosysteem genomen maatregelen om het functioneren van het eurogebied te stabiliseren en de gevolgen van de COVID-19-pandemie te verzachten, zijn de financiële risico's voor DNB in 2020 sterk toegenomen. Het financiële risico ultimo 2020 is bepaald op EUR 15.890 miljoen (ultimo 2019: EUR 3.640 miljoen). Van het totale balansbrede risico heeft EUR 13.001 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.810 miljoen) betrekking op specifieke risico's uit het APP en het PEPP³². Ultimo 2020 bedraagt de voorziening voor financiële risico's EUR 2.678 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.810 miljoen).

De buffers voor balansbrede risico's worden als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	31 december 2020	31 december 2019
	EUR	EUR
Kapitaal en reserves (exclusief wettelijke reserve)*	8.471	7.930
Voorziening voor financiële risico's	2.678	1.810
Totaal	11.149	9.740

* Kapitaal en reserves is exclusief de winst over het boekjaar. De gerapporteerde EUR 541 miljoen stijging betreft de winstbestemming over het boekjaar 2019 van EUR 539 miljoen en de vrijval uit de wettelijke reserve van EUR 2 miljoen.

³² De risico's op het APP en het PEPP zijn opgebouwd uit kredietrisico op de aankopen, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid, en renterisico. Voor een verdere toelichting op de financiële risico's van DNB wordt verwezen naar paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording. Het hoofdstuk Verantwoording is onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en is daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

164 **Gebeurtenissen na balansdatum**

IMF

Op 1 januari 2021 zijn er nieuwe leenovereenkomsten tussen DNB en het IMF van kracht geworden. Deze zijn van invloed op de omvang en duur van de trekkingsperiode en worden verder beschreven op pagina 128 en 129.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Aansprakelijkstellingen en aansprakelijkheidsprocedures

Het komt voor dat DNB uit hoofde van haar toezichttaak of anderszins aansprakelijkstellingen ontvangt (of aankondigingen van aansprakelijkstellingen). In sommige gevallen worden aansprakelijkheidsprocedures tegen DNB aanhangig gemaakt. Indien de uit een dergelijke procedure voortvloeiende verplichting voor DNB niet redelijkerwijs valt in te schatten of het niet waarschijnlijk is dat de verplichting moet worden voldaan, wordt volstaan met vermelding in deze toelichting. Op dit moment zijn tegen DNB geen aansprakelijkheidsprocedures aanhangig.

IMF

DNB heeft verschillende kredietfaciliteiten ter beschikking gesteld aan het IMF, in het kader van het Nederlandse IMF-lidmaatschap. Deze zijn verder toegelicht op pagina 128 en 129.

Uitbesteding

DNB heeft van haar ICT-functie de eindgebruikersdiensten, het datacenter en de hiermee samenhangende diensten uitbesteed aan een externe partij. De initiële looptijd van deze aanbesteding is vier jaar, eindigend in maart 2023. De contractuele financiële verplichting is voor een groot gedeelte afhankelijk van de toekomstige afname van schaalbare diensten. De huidige verwachting is dat het kostenniveau EUR 15 miljoen per jaar zal bedragen.

Huur- en leaseovereenkomsten

Sinds 1 juli 2018 huurt DNB een deel van het Tooropgebouw en het nabijgelegen gebouw aan de Omval te Amsterdam. De huurovereenkomsten lopen tot 31 augustus 2025. DNB is in 2020 verhuisd omdat het pand aan het Frederiksplein aan een grondige renovatie toe is. De jaarlijkse huurlasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in onderstaande tabel.

In 2019 is DNB een erfpachtovereenkomst aangegaan met de Nederlandse Staat ten behoeve van een nieuw te bouwen locatie voor het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis. De overeenkomst heeft een looptijd van 60 jaar. De jaarlijkse canon wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in de onderstaande tabel.

Sinds 1 oktober 2019 huurt DNB een deel van het voormalige gebouw van drukkerij Joh. Enschedé in Haarlem, ten behoeve van de tijdelijke huisvesting van het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis. De overeenkomst loopt tot 1 april 2023. De jaarlijkse huurlasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in de onderstaande tabel.

- 166 Een aantal medewerkers van DNB heeft uit hoofde van zijn of haar functie recht op een leaseauto. Leasecontracten hebben een standaard looptijd van 4 of 5 jaar met een verlengingsclausule. In onderstaande tabel is de aangegane verplichting van de huidige leasecontracten weergegeven. Voor de medewerkers waarvan het contract in 2020 is verlopen, is in onderstaande tabel reeds rekening gehouden met verlenging tegen de huidige leaseprijs.

In miljoenen

	Totaal	2021	2022 tot en met 2025	2026 en verder
	EUR	EUR	EUR	EUR
Huurovereenkomsten	54	12	42	-
Erfpachtovereenkomsten	8	0	1	7
Leaseovereenkomsten	3	1	2	-
Totaal	65	13	45	7

Programma huisvesting

Voor het Programma Huisvesting zijn financiële verplichtingen aangegaan met betrekking tot sloop en overige kosten voor het pand aan het Frederiksplein van EUR 6 miljoen.

Materiële vaste activa

De contractuele investeringsverplichtingen inzake materiële vaste activa worden toegelicht onder de activapost 9.2 'Materiële en immateriële vaste activa' op pagina 148.

3. Toelichting op de winst- en verliesrekening

167

Bedrijfsopbrengsten

1 en 2 Netto rentebaten

Onder deze post zijn de rentebaten en -lasten begrepen met betrekking tot de activa en passiva in euro.

De specificatie van de rentebaten luidt als volgt:

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Beleggingen	68	176
Verplichtingen kredietinstellingen eurogebied	730	711
Niet-monetaire deposito's	254	150
Monetaire portefeuilles	442	456
Totaal	1.494	1.493

De rentebaten zijn voornamelijk het resultaat van het gemiddeld saldo op de depositofaciliteit en op rekeningen-courant aangehouden bij DNB. Over de aangehouden gelden boven het vrijgestelde saldo betalen instellingen de negatieve depositorente (zie voor toelichting passivapost 2.1).

De specificatie van de rentelasten luidt als volgt:

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Monetaire kredietverlening	-715	-95
Overige	-206	-236
Totaal	-921	-331

- 168 De stijging van de rentelasten op monetaire kredietverlening betreffen voornamelijk de lasten op de TLTRO-III leningen (zie voor toelichting activapost 5.2). Onder 'Overige' vallen voornamelijk kosten voor het afdekken van valutarisico's.

3. Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties

De gerealiseerde winsten uit financiële transacties van EUR 422 miljoen (2019: EUR 211 miljoen) worden voornamelijk veroorzaakt door de wisseling van een positie tussen aandelenfondsen. Hierdoor is het saldo op de betreffende herwaarderingsrekening gerealiseerd. In paragraaf 4.4 van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Valutaverkoopresultaat	24	21
Prijsverkoopresultaat vastrentende waarden	15	24
Prijsverkoopresultaat aandelenfondsen	373	161
Prijsverkoopresultaat high-yield obligatiefondsen	10	-
Prijsverkoopresultaat investment-grade obligatiefondsen	-	5
Totaal	422	211

4. Afwaardering op lagere marktwaarde

De afwaarderingen van EUR 2 miljoen (2019: EUR 3 miljoen) bestaan voornamelijk uit prijsafwaarderingen op de renteswaps vanwege lagere marktwaarde.

5. Overdracht naar/uit voorziening voor financiële risico's

In 2020 zijn de risico's significant gestegen. Daarom heeft er een dotatie aan de voorziening voor financiële risico's van EUR 868 miljoen plaatsgevonden (2019: vrijval EUR 177 miljoen). Door deze dotatie is de omvang van de voorziening gestegen naar EUR 2.678 miljoen (ultimo 2019: EUR 1.810 miljoen).

8. Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen

Over 2020 bedraagt deze post EUR 132 miljoen (2019: EUR 112 miljoen). Deze bestaat voornamelijk uit het resultaat van de deelneming ECB (zie voor toelichting 'Winstuitkering door de ECB' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' op pagina 126).

De specificatie van het resultaat van de deelneming ECB is als volgt:

169

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Tussentijdse winstuitkering boekjaar	74	84
Finale winstuitkering vorig boekjaar	54	21
Totaal	128	105

9. Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen

Het netto resultaat van herverdeling van monetair inkomen kan als volgt worden gespecificeerd:

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Aan DNB toekomende monetaire inkomsten	253	661
Door DNB verdiende monetaire inkomsten	-238	-905
Saldo herverdeling monetaire inkomsten van DNB	15	-244
Correctie herverdeling monetaire inkomsten voorgaande jaren	-3	-1
Voorziening monetaire beleidsoperaties	5	4
Netto resultaat herverdeling monetaire inkomsten	17	-241

De hoogte van het monetair inkomen van elke NCB binnen het Eurosysteem wordt vastgesteld op basis van de feitelijke jaarinkomsten uit hoofde van geormerkte activa afgezet tegen de referentiepassiva. De te oormerken activa omvatten: 'Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro', 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren', 'Vorderingen uit hoofde van de overdracht van externe reserves aan de ECB', 'Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem', 'Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)' en een beperkt bedrag aan goudreserves naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel. Goudopbrengsten worden buiten beschouwing gelaten. Waardepapieren die worden aangehouden voor monetaire

- 170 beleidsdoeleinden³³, waaronder effecten uitgegeven door centrale overheden en agentschappen³⁴, worden geacht inkomen te genereren gebaseerd op het herfinancieringspercentage. Wanneer de waarde van de geormerkte activa de waarde van de referentiepassiva over- of onderschrijdt, zal het verschil worden gecompenseerd door ten aanzien van het verschil het herfinancieringspercentage toe te passen. De baten op de geormerkte activa zijn verantwoord onder de post 'Rentebaten'. De referentiepassiva omvatten: 'Bankbiljetten in omloop', 'Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro' en 'Overige verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. Eventuele rente betaald over in de referentiepassiva opgenomen posten wordt in mindering gebracht op het te herverdelen monetair inkomen.

De door de NCB's van het Eurosysteem samengevoegde monetaire inkomsten dienen onder de NCB's te worden verdeeld naar rato van hun bijdrage aan het geplaatst kapitaal van de ECB. Het samenvoegen en herverdelen van het monetair inkomen leidt tot herverdelingseffecten. Deze worden enerzijds veroorzaakt doordat het rendement op bepaalde geormerkte activa of betaalde rente op gerelateerde passiva kunnen verschillen bij de verschillende NCB's van het Eurosysteem. Anderzijds verschilt het aandeel van de te oormerken activa en gerelateerde passiva van die NCB's van het aandeel dat zij volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel in het totaal van de geormerkte activa en gerelateerde passiva van de NCB's van het Eurosysteem hebben. Het saldo van de herverdeling van de monetaire inkomsten van EUR 15 miljoen (2019: -EUR 244 miljoen) komt voort uit het verschil tussen de door DNB samengevoegde monetaire inkomsten van EUR 238 miljoen en de aan DNB op basis van haar Eurosysteem-kapitaalsleutel toekomende monetaire inkomsten van EUR 253 miljoen. Het netto resultaat herverdeling monetair inkomen bevat tevens het aandeel van DNB in de mutatie van de voorziening monetaire beleidsoperaties (zie voor toelichting passivapost 11).

10. Overige baten

DNB houdt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) prudentieel toezicht op financiële instellingen en is de nationale resolutieautoriteit. Onder deze post vallen de baten uit hoofde van de doorberekening van de kosten van de ZBO-taken aan de onder toezicht staande instellingen, evenals de overheidsbijdragen voor de uitvoering van deze werkzaamheden. Verder bevat deze post het verkoopresultaat op het bezoekerscentrum aan de Sarphatistraat 1-5 te Amsterdam van EUR 46 miljoen.

³³ Besluit ECB/2009/16 van 2 juli 2009 houdende de tenuitvoerlegging van het programma voor de aankoop van gedekte obligaties en Besluit ECB/2011/17 van 3 november 2011 houdende de tenuitvoerlegging van het tweede programma voor de aankoop van gedekte obligaties.

³⁴ Besluit ECB/2020/9 van 3 februari 2020 inzake een overheidsprogramma voor aankoop van activa op secundaire markten en Besluit ECB/2020/17 van 24 maart 2020 inzake een tijdelijk pandemie-noodaankoopprogramma.

De specificatie van de overige baten is als volgt:

171

In miljoenen

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
Bijdrage instellingen	198	182
Overheidsbijdrage	4	4
Overige	<u>46</u>	<u>1</u>
Totaal	248	187

Conform de toezicht- en resolutiewetgeving wordt nadere informatie in een aparte verantwoording weergegeven.

172 **Bedrijfslasten****11. Personeelskosten**

In 2020 bedraagt het gemiddeld aantal personeelsleden omgerekend in voltijdse eenheden 1.882 (gemiddelde over 2019: 1.813).

De post 'Personeelskosten' is in als volgt te specificeren:

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Lonen en salarissen	-163	-154
Sociale lasten	-31	-21
Pensioenlasten	-35	-35
Overige personeelskosten	-17	-17
Totaal	-246	-227

De jaarlast van EUR 35 miljoen (2019: EUR 35 miljoen) die voortvloeit uit de pensioenregeling is opgenomen onder de post 'Pensioenlasten' en bestaat uit de afgedragen premies (2020: EUR 42 miljoen; 2019: EUR 41 miljoen), verminderd met de eigen bijdrage van de medewerkers (2020: EUR 7 miljoen; 2019: EUR 6 miljoen).

De jaarlast uit hoofde van de bijdrage in de ziektekostenverzekering van de gepensioneerden is verantwoord onder de post 'Sociale lasten'. Hierin is tevens de eenmalige last als gevolg van de herinterpretatie van de overeenkomst inbegrepen (zie passivapost 11 op pagina 156). De met de overige personeelsbeloningen samenhangende jaarlasten zijn begrepen onder 'Lonen en salarissen' en 'Sociale lasten'.

Beloningen

173

Algemeen

DNB dient uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (hierna 'WNT') de bezoldiging van haar topfunctionarissen te publiceren alsmede de bezoldiging van niet-topfunctionarissen als die boven de in de wet bedoelde bezoldigingsnorm uitkomen. Voor de directieleden hebben de ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten dat DNB met haar directieleden een individuele bezoldiging mag overeenkomen die hoger is dan de WNT-norm.

Het WNT-bezoldigingsmaximum over het boekjaar 2020 is EUR 201.000 (2019: EUR 194.000). Tenzij anders is vermeld, zijn alle genoemde functionarissen het gehele jaar en voltijds in functie geweest.

Directie

De individuele maximale bezoldiging van de directieleden voor 2020, zoals vastgesteld door de minister van Financiën, is inclusief vakantiegeld, extra maand en overige arbeidsvoorwaarden en kent geen prestatiebeloning. De pensioenregeling van de directieleden is overeenkomstig de met de minister van Financiën gemaakte afspraken in 2005 en is aangepast aan de wettelijke bepalingen die gelden sinds 1 januari 2015. Zij betalen evenals de overige werknemers een eigen bijdrage in de pensioenpremie.

174 Onderstaand de specificatie van de beloning en belaste onkostenvergoedingen en de beloning betaalbaar op termijn (pensioenlasten) van de directie voor de relevante periode als directielid:

Naam	Functie	Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging		Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
		2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Klaas Knot	President	407.444	395.023	26.555	26.189	433.999	421.212	434.000	420.000
Else Bos	Directeur	397.594	386.015	25.605	25.157	423.199	411.172	423.200	410.000
Frank Elderson ¹	Directeur	330.273	322.731	25.325	26.189	355.598	348.920	343.279	348.000
Job Swank	Directeur	313.685	317.246	26.555	26.189	340.240	343.435	349.000	343.000
Nicole Stolk	Directeur	200.394	185.180	25.605	25.157	225.999	210.337	226.000	210.000
Olaf Sleijnen ²	Directeur	214.869	-	24.299	-	239.168	-	239.168	-
Totaal		1.864.259	1.606.195	153.944	128.881	2.018.203	1.735.076		

¹ Per 15 december 2020 uit dienst getreden. Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum heeft betrekking op de periode 1 januari tot en met 14 december 2020. Het in 2020 opgebouwde vakantiegeld, dat normaal in april 2021 wordt uitgekeerd, is meegenomen in de eindafrekening, wat een toegestane overschrijding is door ook de eerder verstrekte vakantiegelduitkeringen toe te rekenen aan de jaren waarop deze betrekking hebben; daardoor is geen sprake van een onverschuldigde betaling.

² Per 1 februari 2020 benoemd als directeur, voorheen divisiedirecteur. De cijfers over 2020 hebben alleen betrekking op de bezoldiging als directeur. Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum heeft betrekking op de periode 1 februari tot en met 31 december 2020.

Raad van commissarissen

Leden van de raad van commissarissen ontvangen een vergoeding conform de WNT: als lid maximaal 10% en als voorzitter maximaal 15% van de algemeen geldende WNT-norm.

Onderstaand volgt de specificatie van de commissarissenvergoedingen over 2020 en 2019:

175

	2020	2019
	EUR	EUR
Wim Kuijken (voorzitter)	30.150	29.100
Margot Scheltema (vice voorzitter)	20.100	19.400
Feike Sijbesma	20.100	19.400
Kees Goudswaard ^{1, 2}	15.048	19.400
Annemieke Nijhof ¹	20.100	19.400
Marry de Gaay Fortman	20.100	19.400
Roger Dassen	20.100	19.400
Mirjam van Praag ^{1, 3}	5.052	-
Totaal	150.750	145.500

¹ Tevens lid van de Bankraad. Hiervoor ontvangt men een vergoeding van EUR 3.299 op jaarbasis (2019: EUR 3.299).

Deze vergoeding is niet in bovenstaande specificatie opgenomen.

² Tot 1 oktober 2020 lid van de rvc en Bankraad. De vergoeding is naar tijdsgelang berekend.

³ Benoemd per 1 oktober 2020 en tevens lid van de Bankraad. De vergoeding is naar tijdsgelang berekend.

Functionarissen met een bezoldiging boven de WNT-norm

Op grond van de WNT meldt DNB ook jaarlijks de functionarissen (zijnde niet-topfunctionarissen) met een bezoldiging boven het drempelbedrag (2020: EUR 201.000; 2019: EUR 194.000). Voor deze functionarissen geldt in de WNT geen maximering, maar wel een publicatieplicht. Dat deze functionarissen boven het drempelbedrag uitkomen, vloeit voort uit het arbeidsvoorwaardenpakket van DNB. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal gepubliceerde functionarissen afgenomen van 28 naar 23 functionarissen.

176 **Totaaloverzicht publicatie bezoldigingen**

Hieronder volgt het totaaloverzicht van niet-topfunctionarissen (op functie) met een bezoldiging boven het drempelbedrag.

Functie	Gemiddelde omvang dienstverband per week		Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
	Uren	Uren	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Divisiedirecteur	36,0	36,0	277.081	295.517	26.555	26.189	303.636	321.706
Divisiedirecteur	36,0	37,2	241.365	258.351	26.555	26.213	267.920	284.564
Divisiedirecteur	36,0	37,2	235.117	235.463	26.555	26.213	261.672	261.676
Divisiedirecteur	36,0	36,0	232.806	249.188	26.555	26.189	259.361	275.377
Divisiedirecteur	36,0	37,2	231.960	232.581	26.555	26.213	258.515	258.794
Divisiedirecteur	36,0	37,2	230.894	231.247	26.555	26.213	257.449	257.460
Divisiedirecteur	36,0	36,0	215.615	235.887	26.555	26.189	242.170	262.076
Divisiedirecteur	36,0	36,0	207.797	215.752	25.605	25.157	233.402	240.909
Divisiedirecteur	36,0	36,0	202.785	194.929	26.555	26.189	229.340	221.118
Divisiedirecteur	36,0	36,0	202.997	221.330	25.605	25.157	228.602	246.487
Divisiedirecteur	36,0	36,0	199.032	166.909	26.555	26.189	225.587	193.098
Divisiedirecteur	36,0	36,0	199.273	140.659	25.605	20.162	224.878	160.821
Divisiedirecteur	36,0	36,0	192.870	188.662	25.605	25.157	218.475	213.819
Divisiedirecteur	36,0	37,2	187.705	219.738	26.555	26.213	214.260	245.951
Divisiedirecteur	36,0	36,0	186.089	189.228	26.555	26.189	212.644	215.417
Divisiedirecteur	36,0	36,0	185.826	179.914	25.605	25.157	211.431	205.071
Afdelingshoofd	36,0	36,0	183.136	168.503	26.555	26.189	209.691	194.692
Afdelingshoofd	36,0	36,0	181.959	187.293	26.555	26.189	208.514	213.482
Afdelingshoofd	36,0	40,0	179.076	180.134	26.555	26.265	205.631	206.399
Afdelingshoofd	36,0	38,5	178.211	178.532	26.555	26.237	204.766	204.769
Afdelingshoofd	36,0	36,0	176.065	181.368	26.555	26.189	202.620	207.557
Afdelingshoofd	36,0	38,5	175.687	183.876	26.555	26.237	202.242	210.113
Specialist	38,5	38,5	182.558	182.849	26.607	26.237	209.165	209.086

12. Andere beheerskosten

De post 'Andere beheerskosten' is als volgt te specificeren:

In miljoenen

	2020	2019
	EUR	EUR
Inhuur-, uitzendkrachten en uitbesteed werk	-110	-74
Reis- en verblijfkosten	-1	-5
Huisvestingskosten	-20	-16
Inventaris-, software- en kantoorkosten	-34	-26
Algemene kosten	-9	-13
Totaal	-174	-134

In de algemene kosten is het honorarium van de externe accountant opgenomen. Het honorarium is gesplitst in de volgende categorieën:

In hele bedragen

	2020			2019		
	KPMG Accountants N.V.	KPMG Netwerk	Totaal KPMG	KPMG Accountants N.V.	KPMG Netwerk	Totaal KPMG
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Onderzoek van de jaarrekening	-633.530	-	-633.530	-849.418	-	-849.418
Andere controleopdrachten	-151.855	-	-151.855	-209.330	-	-209.330
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-88.810	-	-88.810	-	-24.200	-24.200
Totaal	-874.195	-	-874.195	-1.058.748	-24.200	-1.082.948

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn gebaseerd op de honoraria over het boekjaar waarop het onderzoek betrekking heeft en inclusief BTW. In 2019 ontving KPMG voor het eerste jaar als externe accountant EUR 175 duizend extra ten behoeve van de transitie van Deloitte naar KPMG.

178 **17. Vennootschapsbelasting**

De heffing van de vennootschapsbelasting beperkt zich bij DNB tot de niet bij wet opgedragen taken. De te betalen vennootschapsbelasting voor 2020 is EUR 0 miljoen (2019: EUR 0 miljoen). Dit jaar hebben er geen significante resultaten plaatsgevonden met betrekking tot de niet bij wet opgedragen taken.

Amsterdam, 18 maart 2021

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Else Bos

Job Swank³⁵

Nicole Stolk

Olaf Sleijpen

Amsterdam, 18 maart 2021

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*

Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Feike Sijbesma

Annemieke Nijhof

Marry de Gaay Fortman

Roger Dassen

Mirjam van Praag

---

³⁵ Vanwege langdurige ziekte heeft directeur Job Swank de jaarrekening niet ondertekend.

4. Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouder en de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening over 2020 (hierna 'de jaarrekening') van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna 'de vennootschap' of 'DNB') te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel is de jaarrekening van de vennootschap opgemaakt, in alle van materieel van belang zijde aspecten, in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW conform artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2020;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2020; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor de financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Nederlandsche Bank N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

180

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 80 miljoen
- 1% van Kapitaal en reserves
- Lagere materialiteit voor kosten en WNT

Kernpunten

- Naleving Wet normering topinkomens (WNT)
- VFR en balansbrede risico's

Oordeel

Goedkeurend: in alle materieel van belang zijnde aspecten, in overeenstemming met de beschreven grondslagen.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 80 miljoen (2019: EUR 80 miljoen). Wij hebben de materialiteit bepaald in relatie tot het niveau van de balanspost Kapitaal en reserves ten bedrage van EUR 8.483 miljoen per 31 December 2020. De materialiteit uitgedrukt als percentage hiervan bedraagt 1% (2019: 1%). Wij beschouwen de post Kapitaal en reserves als de meest geschikte benchmark, aangezien dit een stabiele benchmark is en omdat de omvang inzicht geeft in de mate waarin DNB de mogelijkheid heeft om de stabiliteit van de financiële sector in Nederland in continuïteit te kunnen waarborgen. Wij hebben ook alternatieve benchmarks overwogen, zoals winst over het boekjaar en het balanstotaal. De winst over het boekjaar en het balanstotaal zijn echter aan meer fluctuatie onderhevig afhankelijk van de economische omstandigheden in Nederland en het Eurogebied. Vanwege deze jaarlijks fluctuaties achten wij de winst over het boekjaar en het balanstotaal minder geschikt als benchmark voor materialiteit.

Aangezien wij ook de ZBO-verantwoording van DNB controleren hanteren wij, zoals voorgeschreven in het Controleprotocol financiële verantwoording Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandsche Bank, voor de controle van de Personeelskosten, Andere beheerskosten en Afschrijving op (im)materiële vaste activa een lagere materialiteit van EUR 3,6 miljoen.

Voor de controle van de naleving van de WNT hanteren wij het Controleprotocol WNT 2020 zoals opgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierin is een materialiteit voor de juistheid opgenomen variërend van EUR 5.000 tot EUR 10.000 en voor de volledigheid voor topfunctionarissen een materialiteit van nihil.

181

Daarnaast houden wij rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de raad van commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 3,2 miljoen rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Wij hebben niet eerder kernpunten van onze controle in onze controleverklaring ten aanzien van de vennootschap gecommuniceerd.

Naleving Wet normering topinkomens (WNT)

Omschrijving

Als publieke instelling dient DNB te voldoen aan de WNT. In de wet wordt een onderscheid gemaakt tussen de bezoldiging van topfunctionarissen en de bezoldiging van overige functionarissen met een dienstbetrekking als die boven het individueel toepasselijke drempelbedrag uitkomt. Voor de directieleden van DNB zijn individueel toepasselijke bezoldigingsmaxima vastgesteld door de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor de overige functionarissen van DNB geldt het algemeen WNT maximum van EUR 201.000 in 2020 als drempelwaarde op basis van een voltijdsdienstbetrekking, waarbij overschrijdingen van de drempelwaarde dienen te worden toegelicht in de jaarrekening. De WNT verantwoording van DNB is opgenomen op pagina's 173 tot en met 176. Gezien de aandacht in het maatschappelijk verkeer voor dit onderwerp, de grote mate van detail van de wet- en regelgeving alsmede de mutaties bij de topfunctionarissen is de naleving van de WNT een kernpunt in onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben onze controle overeenkomstig de regeling Controleprotocol WNT 2020 uitgevoerd. Bij de uitvoering van onze risicoanalyse en uitvoering van de controle hebben wij gebruik gemaakt van onze WNT specialisten.

Wij hebben kennisgenomen van de maatregelen van interne beheersing rondom de naleving van de WNT. Wij hebben de juistheid en volledigheid van de verantwoording van de topfunctionarissen vastgesteld door aansluiting met onderliggende contracten, publicatie in de staatcourant inzake individuele uitzonderingen van het bezoldigingsmaximum en aansluiting met onderliggende loongegevens.

Voor de overige functionarissen hebben wij op basis van de salarisadministratie en de overige looncomponenten vastgesteld dat overschrijdingen van de drempelwaarde juist en volledig zijn toegelicht. We hebben waar nodig op anonieme basis de door DNB toegepaste interpretatie van de WNT voorgelegd aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en vastgesteld dat DNB in overeenstemming met regelgeving heeft gehandeld.

Onze observatie

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij, door toepassing van de regeling Controleprotocol 2020, vastgesteld dat de op pagina 173 tot en met 176 opgenomen verantwoording voldoet aan de vereisten van de WNT.

VFR en balansbrede risico's

Omschrijving

DNB heeft de mogelijkheid een voorziening voor financiële risico's (VFR) te vormen op basis van de ESCB-grondslagen. De VFR wordt door de directie discretionair vastgesteld op basis van de uitkomsten van interne modellen voor rente- en kredietrisico. De uitkomsten van deze modellen worden in belangrijke mate bepaald door de inrichting van het model, de parameterzetting en de mate waarin DNB bepaalde risico's loopt over monetaire beleidsoperaties. Daarbij gebruikt DNB onder andere de gegevens over portefeuilles die door andere centrale banken in het kader van deze programma's zijn aangekocht en worden beheerd, maar voor rekening en risico komen voor het gehele Eurosysteem. Voorts is DNB ingevolge het kapitaalbeleid met het Ministerie van Financiën overeengekomen dat de dotatie aan de VFR maximaal de hoogte van de winst van het boekjaar bedraagt (vóór aftrek van de dotatie) en afhankelijk is van de door DNB gekwantificeerde balansbrede risico's, waaronder het rente- en kredietrisico. Dotaties aan (of vrijval uit) de VFR hebben invloed op de hoogte van de winst over het boekjaar van DNB en daarmee de dividenduitkering en kapitaalontwikkeling. Door de inherent aanwezige subjectieve oordeelsvorming en schattingen van de, aan de VFR ten grondslag liggende, balansbrede risico's, is de controle van de VFR een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben kennisgenomen van de relevante beheersmaatregelen die zijn geïmplementeerd om de betrouwbare werking van de modellen en de juiste en volledige input van parameters en brongegevens te garanderen.

Wij hebben de door DNB uitgevoerde validatie van de modellen getoetst met behulp van onze eigen specialisten op basis van het validatieproces en de validatierapporten.

Wij hebben vastgesteld dat het DNB expert judgement proces om te komen tot het gehanteerde rentescenario conform interne richtlijnen is uitgevoerd.

183

Om de juistheid en volledigheid van de in de modellen gebruikte brondata te verifiëren, hebben wij deze onder andere aangesloten met de gegevens zoals ontvangen van de ECB of externe dataleveranciers.

Wij hebben procedures uitgevoerd en kennisgenomen van monetaire ontwikkelingen en beslissingen zoals genomen door de Governing Council van de ECB. Op basis van het voorgenoemde en de analyses van de afdeling risk management van DNB zijn wij nagegaan of de ontwikkeling in de VFR in relatie tot de risico's onderbouwd is.

Wij zijn nagegaan of de uitkomsten van de modellen juist in de toelichting bij de jaarrekening is weergegeven en dat de hieruit voortvloeiende dotatie aan de VFR is bepaald door de directie overeenkomstig de interne procedures die hiervoor zijn vastgelegd.

We hebben geverifieerd of de toelichting op de VFR in de jaarrekening (inclusief de toelichting *Buffers voor balansbrede risico's* en de risicoparagraaf zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van het jaarverslag) toereikend is.

Onze observatie

Zoals blijkt uit hoofdstuk 4.4. van het jaarverslag is vrijwel het gehele resultaat over 2020 aan de VFR gedoteerd en zijn op 31 december 2020 de balansbrede risico's hoger dan de beschikbare buffers.

Wij hebben vastgesteld dat de VFR in overeenstemming met de ESCB-grondslagen is bepaald en de VFR en balansbrede risico's adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening 2020.

Paragraaf ter benadrukking van de toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Wij vestigen de aandacht op punt 1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals opgenomen in de jaarrekening. De jaarrekening van DNB wordt conform de Bankwet 1998 opgesteld volgens de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34, inzake de financiële administratie en verslaglegging in het ESCB en de door haar opgestelde geharmoniseerde toelichting op de balans en winst-en-verliesrekening.

Daarnaast heeft de directie van DNB besloten over een aantal specifieke afwijkingen van deze grondslagen om te komen tot betere verslaggeving, alsmede om te voldoen aan de aanvullende specifieke eisen zoals opgenomen in Titel 9 BW 2 en de WNT dan wel de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving indien grondslagen niet zijn vastgelegd in de ESCB-grondslagen. Dit doet recht aan het unieke karakter van een centrale bank. De gebruiker dient voor een goed begrip van de jaarrekening van de grondslagen kennis te nemen aangezien deze grondslagen afwijken van meer algemeen bekende stelsels als IFRS en Titel 9 BW 2.

184 Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle van toepassing zijnde informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, inclusief de informatie zoals op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW conform de artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

185

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2020, het Controleprotocol financiële verantwoording Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandsche Bank, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten

transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- 186
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
  - het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
  - het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
  - het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
  - het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 18 maart 2021

KPMG Accountants N.V.

M.A. Huiskers RA

Statutaire regeling inzake winstbestemming

De regeling is opgenomen in artikel 22, lid 2 van de Statuten van De Nederlandsche Bank N.V., en luidt:

De winst blijvende uit de vastgestelde jaarrekening staat ter beschikking van de Algemene Vergadering.

